

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www.vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

**IZVJEŠĆE O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I
ŠUMARSTVA
na dan 31.12.2012. godine**

Broj: 03-8/13

Sarajevo, lipanj 2013. godine

MENADŽMENTU FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

NEOVISNO REVIZIJSKO MIŠLJENJE

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća **Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva** za 2012. godinu (bilance stanja na dan 31. prosinac 2012. godine i odgovarajućeg računa prihoda i rashoda, izvješća o izvršenju proračuna za godinu koja se završava na taj dan) i usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvješća sukladno posebnim propisima u Federaciji o računovodstvu i finansijskom izvješćivanju u javnom sektoru. Ova odgovornost obuhvata: kreiranje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške, kao i odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u danim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja Ministarstva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, uključujući i odredbe zakona i propisa koji određuju iznose i objelodanjivanje u finansijskim izvješćima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvješćima na osnovu provedene revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06), i relevantnim Međunarodnim standardima Vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da radimo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze. Naša odgovornost je također da izvršimo procjenu da li je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim propisima, da li se sredstva koriste za utvrđene namjene, te da se izvrši ocjena finansijskog upravljanja, funkcija interne revizije i sustava interne kontrole.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o usklađenosti poslovanja i o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvješćima usljed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, u cilju odabira revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvješća.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguraju osnovu za naše revizijsko mišljenje.

Osnova za izražavanje negativnog mišljenja:

1. Iako je Zakonom o poljoprivredi propisano da se poljoprivredna politika provodi prema Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH, koju usvaja Parlament FBiH, **nije prezentirana dokumentacija na temelju koje bi potvrdili da je Strategija na koju se Ministarstvo pozivalo prilikom donošenja programa i provedbenih propisa, vezanih za raspodjelu sredstava novčanih potpora za poljoprivredu u 2012. godini, usvojena od strane istog.** Naime, Srednjoročnu strategiju razvoja poljoprivrednog sektora koju je Parlament FBiH usvojio za period 2006.-2010. godina, Vlada FBiH je Odlukom o davanju suglasnosti istu produžila u ožujku 2011. godine, za 2 godine (2008.-2012. godinu), što nije potvrđeno od strane Parlamenta FBiH. Iako su Programom utroška sredstava transfera za poljoprivredu u

2012. godini planirana sredstva, aktivnosti na izradi Strategije su počele tek krajem godine, i to za period 2014.-2018. godina, što znači da poljoprivredna politika u 2013. godina neće imati uporište u usvojenim strateškim opredjeljenjima od strane Parlamenta FBiH (točka 5.2. Izvješća);

2. Program utroška sredstava poticaji za poljoprivredu u iznosu od 78.294.000 KM, kojeg je Vlada FBiH usvojila 10.05.2012. godine, nije usvojen u zakonski propisanom roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o izvršavanju Proračuna FBiH (rok je bio 17.03.2012. godine). **Ne može se potvrditi da je navedeni Program pripremljen u suradnji sa nadležnim Odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, sukladno članku 4. Zakona o novčanim podrškama i ruralnom razvoju. Ističemo da Odbor za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Zastupničkog doma Parlamenta FBiH nije dao pozitivno mišljenje, na dostavljeni Konačan prijedlog programa poticaja (27.04.2012. godine) iz razloga, kako se između ostalog navodi, jer je potrebno da se predložene stavke, koje nemaju validnih obrazloženja i kriterija (ukupno 20.000.000 KM), usmjere kao nedostajuća sredstva proizvodnjama, te na kapitalna ulaganja. Od strane Odbora je podržan prijedlog djelimičnog povećanja premija za mlijeko, premija za tov određenih vrsta životinja, kao i prijedlog povoljnijih uslova za bavljenje pčelarstvom, međutim, isti je izrazio neslaganje sa kumulativnim iznosom koji je za ove namjene ostao isti, kao i prije povećanja premija. Izmjene i dopune Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu u iznosu od 68.039.000 KM, Vlada FBiH je usvojila tek 10.01.2013. godine, međutim Ministarstvo opet nije uvažilo primjedbe nadležnih odbora Parlamenta FBiH za poljoprivredu koji nisu dali suglasnost na iste, iz razloga jer su predložene izmjene išle na uštrb proizvodnje za koju su smatrali da treba biti prioritet (pozicija proizvodnje smanjena za 10.255.000 KM) (točka 5.2. i 5.6.1.1. Izvješća);**
3. Sukladno Zakonu o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku nisu pravovremeno doneseni provedbeni propisi kojima bi se definirali uvjeti i načini ostvarenje novčanih potpora po modelu ruralnog razvitka (lipanj 2012. godine), modelu kapitalnih ulaganja i modelu podrške dohotku (prosinac 2012. godine), iako je rok za donošenje istih bio kraj listopada 2010. godine. Također i provedbeni propisi kojima su se definirali uvjeti i načini ostvarenje novčanih potpora po modelu proizvodnji i modelu ostalih podrški u 2012. godini nisu pravovremeno doneseni (lipanj 2012. godine). **Navedeno je uticalo na pravovremenu raspodjelu sredstava novčanih potpora u 2012. godini, a posebno u dijelu poštivanja rokova u kojima su poljoprivredni proizvođači trebali prikupiti traženu dokumentaciju i ministarstva županija izvršiti prijem zahtjeva, provjeru dokumentacije i utvrđivanje činjeničnog stanja. Najveći dio zahtjeva dostavljen je na obradu koncem godine zbog čega se prilikom obrade istih i unošenja naloga za plaćanje nije na adekvatan način pratilo izvršenje financijskog plana novčanih podrški i realizacija predloženih mjera i modela po propisanim udjelima (točka 5.6.1.1., 5.6.2.; 5.6.3. i 5.6.4. Izvješća);**
4. **Provedbenim propisima za novčane potpore po modelima ruralnog razvitka i ostalih podrški, sukladno Zakonu o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju, trebali su biti propisani uslovi i način ostvarivanja novčanih potpora, međutim, osnovna karakteristika istih je da nisu propisali posebne kriterije na temelju kojih će se realizovati propisane mjere iz Programa utroška sredstava kojeg donosi Vlada FBiH, kao ni rokove za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje novčanih podrški, već su samo definirali da će biti objavljeni posebni javni pozivi kojima će navedeno biti naknadno propisano. Uvidom u objavljene javne pozive konstatovano je da su isti bili otvoreni sa najkraćim rokom za prikupljanje zahtjeva od 5 dana i sa najdužim rokom od 15 dana, kao i da su istima propisivani posebni kriteriji za dodjelu sredstava i način vrednovanja zahtjeva, što je utvrđivalo Ministarstvo. Zbog kratkoće vremena za podnošenje zahtjeva u odnosu na traženu dokumentaciju, ne može potvrditi da su svi klijenti imali jednaka prava i mogućnosti učešća u ostvarivanju potpore i da je proces dodjele sredstava federalnih potpora po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta potpora izvršen uz dosljedno poštivanje principa transparentnosti i pravičnosti (točka 5.6.1.1.; 5.6.3. i 5.6.4. Izvješća);**

5. **Provedbeni propisi** za realizaciju sredstava potpora **po modelima kapitalnih investicija i podrške dohotku** doneseni su koncem godine, međutim **implementiranje istih je uslovljeno** planiranjem sredstava programom utroška za proračunsku godinu, **koja u 2012. godini nisu planirana**. Utvrdili smo da je Programom utroška sredstava poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu, **pozicija „Kapitalnih ulaganja – investicije, projekti i obrtna sredstva u poljoprivredna gazdinstva“ uvrštena u model ruralnog razvoja umjesto u model kapitalnih ulaganja**, zbog čega se **ne može potvrditi da je postupljeno sukladno članku 28. Zakona o poljoprivredi** kojim je propisano da će se prioriteta, struktura ulaganja po pojedinim modelima poticaja i uvjeti koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva kako bi ostvarila potporu utvrditi Zakonom o novčanoj potpori u poljoprivredi i ruralnom razvitku FBiH, **kao i članku 17. Zakona o novčanim potporama** kojim se propisuje šta obuhvata model kapitalnih ulaganja za čiju raspodjelu su propisana posebna pravila. **Objavljenim Javnim pozivom** za dodjelu novčanih sredstava za realizaciju zahtjeva u okviru Kapitalnih ulaganja i investicija data je mogućnost da na isti mogu aplicirati svi oni koji se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda iz Dodatka I Zakona o poljoprivredi i koji su investirali u periodu 01.06.2010. godine od 31.12.2011. godine, **što nije sukladno članu 7. Zakonom o novčanim podrškama** kojim se uređuju izdvajanja po temelju poticaja u poljoprivredi i koji je za poticaje po temelju Kapitalnih ulaganja i investicija propisao da se ostvaruju u okviru modela kapitalnih ulaganja na koja sredstva mogu aplicirati samo komercijalna poljoprivredna gazdinstva. **(točka 5.6.1.1. i 5.6.3.1. Izvješća);**
6. Sukladno člancima 27. i 31. Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvoju **nije uspostavljen odgovarajući informacioni sustav za obradu novčanih potpora i nije uspostavljena centralna baza podataka po vrstama novčanih potpora i klijentima**. Zbog navedenog se ne može potvrditi da se prilikom dodjeljivanja sredstava novčanih potpora iz federalnog proračuna provodi **odgovarajuća kontrola i nadzor nad realizacijom poticajnih sredstava**, kao i da se **podaci o dodijeljenim novčanim potporama klijentima iskazuju na transparentan način**. Sukladno članku 69. Zakona o poljoprivredi, uspostavljeni su **Registri poljoprivrednih gazdinstava i klijenata**. Prema prezentiranoj dokumentaciji Ministarstvo je iste koristilo prilikom odobravanja novčanih podrški u 2012. godini, **iako nije izvršena primopredaja registara od Jedinice za implementaciju projekata iz oblasti šumarstva, koja je bila nosilac aktivnosti na izradi navedenih registara financiranih iz kreditnih sredstava, a kojom bi se potvrdilo da navedeni registri zadovoljavaju predviđene standarde**. Posebno treba istaći da unos podataka u registre, od strane službenika na lokalnom nivou, nije iskontroliran na način predviđen Pravilnikom o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, odnosno da na lokalnom nivou nije izvršena administrativna kontrola unesenih podataka od strane pretpostavljenih općinskih službenika, kao ni superkontrola od strane Ministarstva, **što može da ima značajne posljedice prilikom isplate novčanih potpora (točka 5.2. i 5.6.1.2. Izvješća);**
7. Ne može se potvrditi da je Ministarstvo ostvarilo **adekvatan nadzor, odnosno kontrolu nad cjelokupnim procesom za dodjelu novčanih poticaja, a naročito prije sačinjavanja naloga za plaćanje**. Naime, prilikom obavljanja kontrola na terenu u 2012. godini, konstatovano je da **nisu bili utvrđeni kriteriji za odabir korisnika koji će biti predmet kontrola, da su sačinjavani zapisnici i izvješća neuredni, te da isti ne sadrže barem najznačajnije zaključke nakon provedenih kontrola, niti preporuke za daljnje unapređenje isplata novčanih potpora koje podatke bi trebali koristiti svi sektori Ministarstva, što upućuje na nesistematično obavljanje kontrola isplate novčanih potpora od strane Ministarstva na terenu i da su navedene kontrole bile svrha same sebi. Ističemo da prije dodjeljivanja poticajnih sredstava za Kapitalna ulaganja i investicije nije vršena kontrola na terenu kako bi se prethodno utvrdilo činjenično stanje na terenu (točka 5.6.2. i 5.6.4. Izvješća);**
8. Nije postupljeno sukladno člancima 10. i 16. Zakona o novčanim potporama prilikom izrade i izvršenja Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu u dijelu **utvrđivanja maksimalno poticane količine za svaku proizvodnju pojedinačno, kao i srazmjernog smanjenja visine sredstava za podršku pojedinom klijentu ako ukupni zahtjevi za podršku unutar modela proizvodnji i modela kapitalnih ulaganja premašuju**

iznos predviđen Programom podrški. Navedeno je imalo za posljedicu da se ne može potvrditi opravdanost neiskazivanja obveza u fiskalnoj 2012. godini za poticaje korisnicima koji su ispunjavali posebno propisane kriterije po osnovu Programa utroška sredstava „Poticaji za poljoprivredu“ i Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarenja novčane potpore **po modelu poticaja proizvodnji u iznosu od 16.587.888 KM**, za koje je od strane ministarstava županija izvršen obračun proizvodnje, dostavljen Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na obračun i isplatu. Za dio proizvodnji izvršen je obračun i sačinjen nalog za plaćanje ovjeren od strane odgovornih osoba Ministarstva, ali isti nisu realizirani iz razloga nedostatnih sredstava. U fiskalnoj 2012. godini, iako je trebalo, nisu iskazane obveze za poticaje korisnicima **po osnovu modela za ostale vrste potpora u iznosu od 1.842.398 KM**, za koje je konstatirano da su aplikanti ispunjavali propisane uslove utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta potpora u poljoprivredi, odnosno Javnim pozivom, i da se iste zbog nedostatka sredstava prebacuju kao dug za 2013. godinu. **Pored navedenog, utvrđeno je da od strane Komisije za ruralni razvitak nije obrađeno 677 podnesenih zahtjeva za ostvarivanjem novčanim potpora po temelju Kapitalnih ulaganja i investicija u poljoprivredna gazdinstva.** Obzirom da Komisija za ruralni razvitak navedene zahtjeve nije razmatrala, tj. nije predložila za odbijanje kao neosnovane, a da je Javnim pozivom naveden iznos novčane potpore od 25 % vrijednosti investicije, procjenjujemo da potencijalne obveze po navedenom temelju iznose 20.843.786 KM (83.375.144 KM x 25 %)! **Ministarstvo nije ispoštovalo odredbe članka 4. Zakona o proračunima u FBiH i članaka 6. i 14. Zakona o izvršavanju proračuna u FBiH za 2012. godinu. Zbog navedenog stanje obveza Ministarstva nije predstavljeno istinito i fer u finansijskim izvješćima na dan 31.12.2012. godine (točka 5.6.1.1.; 5.6.2.; 5.6.3. i 5.6.4. Izvješća);**

9. Ne može se potvrditi da je Ministarstvo u 2012. godini prilikom raspodjele novčanih potpora za Kapitalna ulaganja i investicije postupilo sukladno Zakonu o proračunima u FBiH, Zakona o izvršavanju proračuna FBiH za 2012. godinu i Zakonom o novčanim potporama. **Raspodjela poticajnih sredstava za Kapitalna ulaganja i investicije, realizirana u okviru modela ruralnog razvoja, nije izvršena sukladno kriterijima utvrđenim Javnim pozivom, obzirom da formirana Komisija za ruralni razvitak nije razmotrila sve prispjele zahtjeve i nije pristigle zahtjeve razmatrala po hronološkom redu zaprimanja istih u Ministarstvo.** Prema prezentiranoj Informaciji o radu Komisije, u 2012. godini ukupno je zaprimljeno 1.128 zahtjeva za Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva, od kojih je **po 220 zahtjeva izvršila dodjeljivanje sredstava u iznosu od 25 % vrijednosti investicije (21.170.415 KM)**, 231 zahtjev je odbila, **dok je za 677 aplikacija navedeno da su neobrađene sa ukupnom (okvirnom) vrijednošću ulaganja klijenata od 83.375.144 KM.** Konstatirano je da **odredbe Javnog poziva za kapitalne investicije nisu usuglašene sa zakonskim propisima** u dijelu: određivanja procentualnog iznosa potpore za kapitalne investicije po županijama u minimalnom iznosu od 3 % planiranih sredstava; propisivanja iznosa novčane potpore od 25 % vrijednosti investicije ne vodeći računa o raspoloživom iznosu proračunskih sredstava (što je imalo za posljedicu stvaranje obveza na teret proračuna 2012. godine iznad iznosa utvrđenog u posebnom dijelu proračuna Ministarstva); u dijelu ne provođenja proporcionalnog smanjenja novčanih potpora aplikantima koji su zadovoljili propisane uslove u zavisnosti od raspoloživih proračunskih sredstava, kao i u dijelu ne navođenja maksimalnog iznosa novčane potpore koji se može isplatiti po pojedinom klijentu u jednoj proračunskoj godini. **Navedeno je imalo za posljedicu jednim dijelom da su pojedina pravna i fizička lica ostvarila značajne poticaje (HEPOK d.d. Mostar 2.426.119 KM, BAJRA d.o.o. Travnik 2.293.593 KM, Gajevine Dušići d.o.o. Kupres 1.075.706 KM, Teoptic d.o.o. Sarajevo 775.299 KM, Vegić commerce d.o.o. Ljubuški 646.582 KM, Venco Anđelić 645.736 KM, Buntić Eco d.o.o. Kupres 588.646 KM)**, dok značajan broj zahtjeva aplikantata nije ni razmatran. **Sredstva kapitalnih ulaganja i investicija u 2012. godini su dodijeljena u ukupnom iznosu od 21.170.415 KM od čega je najveći iznos sredstava od 10.576.409 KM ili 50 % dodijeljen za 12 pravnih i fizičkih lica.** Zbog navedenog, **ne može se potvrditi da su svi aplikanti imali jednaka prava i mogućnosti učešća u ostvarivanju potpore za Kapitalna ulaganja i investicije** i da je proces dodjele

sredstava federalnih potpora za navedene namjene izvršen uz dosljedno poštivanje principa transparentnosti i pravičnosti. **Konstatirali smo ogroman broj žalbi/ tužbi stranaka zbog odbijanja zahtjeva ili njihovog nerješavanja** (samo u prva 2 mjeseca 2013. godine pristiglo je više žalbi nego za cijelu proteklu godinu) što će imati negativne posljedice po Proračun FBiH u narednom periodu! (točka 5.6.3. Izvješća);

10. Visina sredstava krajnjim korisnicima, kojima su odobrena poticajna sredstva po temelju Kapitalnih ulaganja i investicija, **utvrđena je na temelju iskazane vrijednosti ulaganja klijenata koja je od strane istih dokazivana procjenom sudskih vještaka ili putem prezentiranih računa**. Iako se radilo o značajnim ulaganjima, **nije vršena dodatna provjera putem dostave dodatne dokumentacije**, angažovanjem drugog sudskog vještaka ili uvidom u činjenično stanje na terenu. Izvršenom revizijom smo utvrdili da u određenom slučajevima postoji sumnja u vrijednost procijenjene investicije, naročito kada se uzme u obzir da su pojedini klijenti dobivali poticajna sredstva za izgradnju objekata u proračunskoj 2010., kao i 2009. godini. Također ističemo da su sredstva dodijeljivana i za opremu i objekte po temelju ugovora o leasingu, kao i za objekte koji su već izgrađeni. Za objekte koji su već izgrađeni nije se moglo potvrditi da se raspolagalo sa adekvatnom specifikacijom potrebnih radova i materijala za izgradnju istih, na temelju koje bi se potvrdilo da se u svim slučajevima nabave materijala i izvršeni radovi (po prezentiranim računima), na osnovu kojih je izvršena isplata poticajnih sredstava, odnose na izgradnju i opremanje poticajnih objekata. **Zbog naprijed navedenog i zbog činjenice da Ministarstvo prije dodjele sredstava nije vršilo adekvatnu kontrolu dokumentacije kojom se dokazuje visina ulaganja, kao i kontrolu činjeničnog stanja na terenu, ne može se potvrditi opravdanost dodjele dijela poticajnih sredstava u 2012. godini za Kapitalna ulaganja i investicije (točka 5.6.3.1. Izvješća);**
11. Ne može se potvrditi osnovanost dodjele, obračuna i isplate **Potpورا za promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu** u iznosu od 2.994.824 KM, **Potpورا proizvodnji orijentiranih izvozu** 1.980.725 KM i **Potpورا za organiziranje poljoprivrednika** (410.000 KM), posebno uzimajući u obzir da postojećim provedbenim propisom nisu definirani kriteriji, odnosno način i uvjeti dodjeljivanja poticajnih sredstava, sukladno članku 22. Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvitku. **U okviru Potpura za promociju i stvaranje ambijenta sredstva su dodijeljena korisnicima: Europlakat d.o.o. Sarajevo 1.039.116 KM, Amko Komerc d.o.o. Sarajevo 470.000 KM, TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo 238.458 KM, Infobiro d.o.o. Sarajevo 80.100 KM, SENSERVIS d.o.o. Sarajevo 79.400 KM, TV kuće 750.350 KM, radijske kuće 111.500 KM, novinske kuće 122.500 KM, WEB portali 32.400 KM i RTM – TV1 d.o.o. Mostar 36.000 KM. U okviru Potpura proizvodnji orijentiranih izvozu najveći dio sredstava je doznačen: ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg 914.046 KM, Milkos d.d. Sarajevo 431.100 KM, Agro Food d.o.o. Sarajevo 346.239 KM, ostalim korisnicima 289.340 KM, dok je ostalo 1.712.398 KM nerealiziranih zahtjeva (točka 5.6.4.1.; 5.6.4.2. i 5.6.4.3. Izvješća);**
12. **Realizacija kampanje „Kupujmo domaće“ je otpočela bez donošenja pravnog akta** kojim se utvrđuje aktivnost za realizaciju programa, iznos sredstava, očekivani učinak, kao i sam postupak izbora krajnjih korisnika i dodijeljeni iznos sredstava. **Kampanja je kroz medije realizirana u periodu od 22.06. – 31.12.2012. godine, iako su za I dio kampanje ugovori zaključeni još u 2011. godini, a za II dio kampanje rješenja o dodjeli sredstava su donesena u kolovozu 2012. godine.** Sa korisnicima kojima su dodijeljena sredstva poticaja za kampanju „Kupujmo domaće“ u 2012. godini nisu potpisivani ugovori kojima bi se definirala međusobna prava i obveze, tako da je ostalo nejasno na koji način, u kojem roku i količini će se izvršiti poticajni projekti, način praćenja njihove implementacije u smislu namjenskog trošenja, kao i vrednovanja rezultata koji su postignuti utroškom sredstava. Nije prezentiran dokaz da su, sukladno zaključenom ugovoru u 2011. godini sa TIM SYSTEM-om d.o.o. Sarajevo realizirani ugovoreni poslovi, odnosno ko je ispred Ministarstva, kako i na koji način odobrio izvršenje poslova utvrđenih ugovorom (konačan dizajn TV spota, te radio, video i radio džingl), iako su isti bili predmet realizacije kampanje putem medija koju je realizirala SV-RSA d.o.o. Sarajevo. Smatramo značajnim za istaći također da za realizaciju ugovora sa SV-RSA d.o.o. Sarajevo (zaključenim 2011. godine), nije prezentirana

dokumentacija kojom bi se dokazalo u kojem vremenskom periodu je dogovoreno emitovanje kampanje. **Napominjemo da se navedeni period emitovanja kampanje „Kupujmo domaće“ preklapa sa periodom predizborne kampanje (07.09. – 06.10.2012. godine) za lokalne izbore održane 07.10.2012. godine.** Na temelju uvida u prezentiranu dokumentaciju nije se mogla potvrditi opravdanost utroška proračunskih sredstava za navedenu kampanju u iznosu od 3.446.308 KM (725.942 KM - 2011. godina i 2.720.366 – 2012. godina), kao i perioda emitovanja cjelokupne kampanje, a posebno iz razloga što nisu prezentirani efekti i rezultati izvršene kampanje za poljoprivrednike kojima su prevashodno namijenjeni poticaji za poljoprivredu iz federalnog proračuna (**točka 5.6.4.1. Izvješća**);

13. Izbor najpovoljnijeg ponuđača na ime usluga marketinške kampanje „Kupujmo domaće“ za promociju poljoprivredne proizvodnje i poljoprivredno prehrambenih proizvoda na teritoriji FBiH u ukupnom iznosu od 2.720.366 KM, za izradu Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH 275.000 KM i za izradu operativnih programa na teritoriji FBiH 510.000 KM, nije izvršen sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama u BiH. Zaključenim ugovorima sa izabranim dobavljačima za izradu Strategije i operativnih programa regulirano je plaćanje obveze, prije izvršenja ugovorene usluge bez osiguranja odgovarajućeg instrumenta plaćanja, a evidentiranje obveze po navedenom temelju u Glavnoj knjizi Riznice nije izvršeno na propisanim pozicijama sukladno Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH (točka 5.6.4.1. i 5.6.4.4. Izvješća**);**

14. Nisu dosljedno ispoštovane odredbe članka 40. Zakona o izvršavanju Proračuna FBiH za 2012. godinu, Uredbe o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH i akata donesenih od nadležnih organa i institucija u dijelu implementacije, nadzora nad implementacijom razvojno–investicijskih projekata i izvješćivanja nadležnih institucija o utrošku sredstava projekata koji su Planom razvojno - investicijskih projekata u FBiH, koji se financiraju iz ino - kredita i donatorskih sredstava dati u nadležnost Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Sukladno naprijed navedenoj Uredbi, Ministarstvo nije uspostavilo Jedinicu za implementaciju projekata. Također, sukladno Instrukciji o načinu vođenja knjigovodstva, finansijskog izvješćivanja i godišnjeg obračuna za razvojno – investicijske projekte, nije uspostavljena knjigovodstvena evidencija trošenja sredstava za projekte koje implementira Ministarstvo putem Jedinice za šumarstvo (PIU) i Ureda za koordinaciju projekata za razvoj stočarstva i ruralnog financiranja (PCU) (točka 5.3. Izvješća**);**

Negativno mišljenje

Po našem mišljenju, zbog efekata koje na finansijska izvješća mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijska izvješća Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ne prikazuju istinito i objektivno, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obveza na dan 31. prosinca 2012. godine, rezultate poslovanja i izvršenje proračuna za godinu koja se završava na taj dan, sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja tj. Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i Pravilniku o finansijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH.

Finansijsko poslovanje Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u tijeku 2012. godine nije bilo u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom.

Bez daljnje kvalifikacije na naše Mišljenje, skrećemo pažnju na sljedeće:

- Zakonom o poljoprivredi i Zakonom o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju propisano je da se poljoprivredna politika provodi prema srednjoročnoj strategiji poljoprivrednog razvoja, koja treba da se usvoji od strane Parlamenta FBiH. Na temelju navedene strategije, koja nije donesena sukladno zakonskim propisima, trebaju se sačinjavati Godišnji operativni program implementacije srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora FBiH, kao i Program utroška sredstava novčanih potpora. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, kao i da su izvršenom revizijom tekuće godine, kao i prethodnih godina konstatirani

nedostaci vezano za usklađenost provedbenih akata sa zakonskim propisima, provedbe istih, kao i propusti vezani za raspodjelu novčanih potpora, kontrolu i nadzor nad namjenskim utroškom istih, **ne može se potvrditi da su stvoreni odgovarajući preduvjeti koji bi omogućili da se na transparentan način vrši raspodjela sredstava novčanih poticaja, odnosno da će se postići očekivani rezultati na temelju izvršenih ulaganja javnih sredstava za razvoj poljoprivrede. Napominjemo da nije ostvaren napredak u odnosu na prethodni period i da je potrebno da se poduzmu značajnije aktivnosti, kako od strane Ministarstva, tako i od ostalih organa i institucija, kako bi se stvorili odgovarajući preduvjeti za plasiranje poticajnih sredstava u razvoj poljoprivrede.**

- Sukladno Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave u nadležnosti Ministarstva je obavljanje poslova iz oblasti šumarstva. Ustavni sud FBiH je na sjednici održanoj 14. travnja 2009. godine, donio Presudu broj: U-26/8 („Službene novine FBiH“, broj 36/09) kojom se utvrđuje da je Zakonom o šumama („Službene novine FBiH“, broj 20/02, 29/03 i 37/04) povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu. Ovom Presudom Parlamentu FBiH je data mogućnost da, kao prijelazno rješenje (u konsultaciji sa Savezom općina i gradova FBiH), usuglasi ovaj Zakon sa Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH, u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove Presude u „Službenim novinama FBiH“ do kada se ovaj Zakon može primjenjivati. Vlada FBiH je kao privremeno rješenje donijela Uredbu o šumama, za koju je Ustavni sud FBiH 12.10.2010. godine utvrdio Mišljenje kojim ukazuje da Vlada FBiH nije imala zakonski osnov za uređenje materije iz oblasti šumarstva, odnosno donošenje Uredbe o šumama. Ministarstvo je 22.11.2011. godine uputilo Vladi FBiH Prednacrt zakona o šumama na usvajanje i upućivanje u parlamentarnu proceduru, koji prema izjavi odgovorne osobe Vlada FBiH nije razmatrala. **Imajući u vidu da zakonskim propisima nije regulirana oblast šumarstva, kao i da se Uredba o šumama mogla primjenjivati do 06.12.2011. godine, možemo konstatirati da trenutno nema zakona koji regulira oblast šumarstva, a što može značajno utjecati na obavljanje svih aktivnosti u oblasti šumarstva (točka 5.2 Izvješća).**

Sarajevo, 13.06.2013. godine

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor
Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

S A D R Ź A J

1. UVOD	1
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE	1
3. REZIME	1
4. OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2011. GODINU	7
5. NALAZI I PREPORUKE	11
5.1 Sustav internih kontrola i interna revizija.....	11
5.2 Obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva	12
5.3 Razvojno – investicijski projekti Ministarstva	18
5.4 Proračun za 2012. godinu	23
5.5 Tekući rashodi	23
5.5.1 Izdaci za materijal i usluge.....	23
5.6 Poticaj za poljoprivredu.....	25
5.6.1 Izvršenje poticaja za poljoprivredu	25
5.6.1.1 Donošenje Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu i provedbenih propisa, nerealizirane obveze po temelju poticaja za poljoprivredu za 2012. godinu	27
5.6.1.2 Način obrade pristiglih aplikacija za ostvarivanje poticaja u poljoprivredi, vođenje evidencija realiziranih i nerealiziranih zahtjeva, arhiviranje dokumentacije	2
5.6.1.3 Plaćanje obveza po temelju poticaja za poljoprivredu	4
5.6.2 Model potpore proizvodnji (animalna i biljna proizvodnja)	5
5.6.3 Model ruralnog razvitka.....	9
5.6.3.1 Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva (21.170.415 KM)	9
5.6.3.2 Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj	16
5.6.4 Model ostalih vrsta novčanih poticaja u poljoprivredi	17
5.6.4.1 Promocija i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu (2.994.824 KM).....	18
5.6.4.1.1 Produkcija TV emisija poljoprivrednog sadržaja“ (274.458 KM – 2012.g. i 595.588 KM – 2011.g.)	20
5.6.4.1.2 Kampanja „Kupujmo domaće“ (725.942 KM - 2011. godina)	22
5.6.4.1.3 Kampanja „Kupujmo domaće“ (2.720.366 KM - 2012. godina)	23
5.6.4.2 Proizvodnja orijentirana izvozu (1.980.725 KM).....	27
5.6.4.3 Potpore organizovanju poljoprivrednika (410.200 KM).....	29
5.6.4.4 Izrada Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora proizvoda tržištu (137.500 KM) i Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata (255.000 KM)	30
5.6.5 Suradnja između Ministarstva i Federalne uprave za inspekcijske poslove, u oblasti poljoprivrede ...	32
5.6.6 Zastupanje Ministarstva u upravnim postupcima u vezi povrata novčanih potpora.....	33
5.7 Ostali nalazi	34
6. KOMENTAR	36
PRILOG BR. 1	1
Izvršenje proračuna Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dan 31.12.2012. godine 1	
PRILOG BR. 2	2
TABELA ODOBRENIH POTPORA U 2012.G. ANALITIKA PO ŽUPANIJAMA / KANTONIMA	2

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA
FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA
za 2012. godinu

1. UVOD

Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu Ministarstvo) formirano je na temelju Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave («Sl. novine FBiH», broj 19/03, 38/05, 2/06, 8/06, 61/06). Ministarstvo vrši upravne, stručne, normativno-pravne i druge poslove iz nadležnosti Federacije BiH iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

U sastavu Ministarstva se nalazi i Federalna uprava za šumarstvo, sa sjedištem u Sarajevu.

Radom Ministarstva rukovodi ministar i odgovoran je za rad Ministarstva. Sredstva za rad Ministarstva osiguravaju se u federalnom Proračunu.

Unutarnja organizacija i način rada Ministarstva, utvrđeni su Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji na koji je Vlada FBiH dala suglasnost. Pravilnikom je sistematizirano 185 radnih mjesta, dok je Proračun FBiH za 2012. godinu odobren za 99 uposlenika. Na dan 31.12.2012. godine u Ministarstvu je bilo 98 uposlenih službenika i namještenika.

Sjedište Ministarstva je u Sarajevu, u ulici Marka Marulića broj 2.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finacijska izvješća Ministarstva za 2012. godinu i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima. **Predmet revizije nije bila revizija finacijskih izvješća razvojno - investicionih projekta za koje je nadležno Ministarstvo, već nadzor, uspostava knjigovodstvene evidencije i izvješćivanja.**

Cilj revizije finacijskih izvješća je da omogući revizoru da izrazi mišljenje o finacijskim izvješćima koji su predmet revizije, tj. da li su finacijska izvješća, u materijalno značajnom smislu, objektivno i istinito prikazali finacijsko i materijalno stanje Ministarstva na dan 31.12.2012. godine, izvršenje Proračuna za godinu koja se završava na taj dan, da li je poslovanje sukladno s važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, da li je trošenje javnih sredstava namjensko, te da li su finacijska izvješća sačinjena sukladno posebnim propisima o računovodstvu i finacijskom izvješćivanju u javnom sektoru.

Revizija je obavljena sukladno internim planskim dokumentima revizije, u periodu od prosinca 2012. godine do svibnja 2013. godine.

Obzirom da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sustavu i sustavu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. REZIME

Izvršenom revizijom poslovanja Ministarstva za 2012. godinu konstatirali smo određeni broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo slijedeće preporuke:

Potrebno je poduzeti aktivnosti na donošenju Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora, te na temelju iste donositi Godišnji operativni program implementacije navedene Strategije, sukladno Zakonu o poljoprivredi i u propisanim rokovima;

Poduzeti aktivnosti na usaglašavanju odredbi člana 25. Zakona o poljoprivredi sa Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvitku;

Potrebno je da se Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini (Zeleno izvješće) sačinjava i dostavlja nadležnim organima i institucijama FBiH u rokovima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi;

Potrebno je da Ministarstvo u okviru svoje nadležnosti u suradnji sa Vladom FBiH, poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja Zakona o šumama FBiH kojim će se ispoštovati Odluka Ustavnog suda

FBiH, u smislu poštivanja odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi i Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH;

Osigurati pripremu konačnog prijedloga Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju u suradnji sa Odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, kao i usvajanja navedenog Programa u zakonski propisanom roku;

Obveze, odnosno rashode na teret proračunske tekuće godine stvarati sukladno Zakonu o proračunima u FBiH i Zakonu o izvršavanju proračuna u FBiH, samo za namjene i do visine utvrđene u Posebnom dijelu Proračuna;

Potrebno je da se sukladno člancima 59. i 74. Zakona o proračunima u FBiH i člancima 4. i 20. Uredbe o računovodstvu proračuna FBiH svi rashodi i izdaci priznaju i iskazuju na odgovarajućim pozicijama u onom periodu kada je obveza i nastala, u cilju iskazivanja realnog i tačnog financijskog rezultata;

Preraspodjelu sredstava u okviru Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu donositi sukladno Zakonu o novčanim potporama i ruralnom razvoju i Zakonu o izvršavanju Proračuna u FBiH;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se tijekom i na koncu godine vršilo usuglašavanje podataka izvršenja poticaja za poljoprivredu koje se vodi u pomoćnim evidencijama sa podacima u Glavnoj knjizi Riznice, a u cilju praćenja izvršenja i istinitog i tačnog iskazivanja izdataka po navedenom osnovu;

Prilikom sačinjavanja Programa utroška sredstva poticaja za poljoprivredu dosljedno primjenjivati odredbe članaka 4., 10., 16 i 17. Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju u dijelu poštivanja zakonskih rokova, suradnje sa odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, kao i kreiranja i izvršavanja modela za poticaje proizvodnji i modela za kapitalna ulaganja;

Potrebno je osigurati blagovremeno rješavanje zahtjeva za potporama po pojedinim modelima novčanih podrški, adekvatno praćenje realizacije „Poticaja za poljoprivredu“ u odnosu na unaprijed utvrđene planske iznose po modelima, te u slučajevima odstupanja od istih poduzimati zakonski predviđene mjere na uravnoteženju Programa u odnosu na dodijeljena proračunska sredstva;

Potrebno je donijeti Pravilnik o razvrstavanju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava na komercijalna i nekomercijalna i uraditi provedbene propise za implementaciju novčanih potpora na dugoročnoj osnovi kojima će se bliže razraditi sva pitanja vezano za način i uslove ostvarivanja novčane potpore, sukladno Zakonu o novčanim potporama;

Potrebno je da se Programom utroška sredstava, u općim kriterijima, propiše obveza klijenata, koji apliciraju za ostvarivanje poticaja, da dostave dokaz o urednom izmirenju poreznih obveza i doprinosa;

Potrebno je poduzeti aktivnosti da se izvrši komisijsko preuzimanje Registra gazdinstava i Registra klijenata od PIU za šumarstvo i da se isti sukladno zakonskim propisima evidentiraju u poslovnim knjigama ministarstva. Također je potrebno da se sukladno postojećim propisima od strane nadležnih institucija izvrši kontrola i superkontrola unesenih podataka u navedene registre;

Poduzeti aktivnosti na uspostavljanju odgovarajućeg informacionog sustava za obradu novčanih potpora i uspostavljanju centralne baze podataka po vrstama novčanih podrški i klijentima, sukladno Zakonu o novčanim potporama i ruralnom razvoju. Također je potrebno osigurati da navedena baza ima zadovoljavajući nivo sigurnosti podataka i da bude povezana sa registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za isplatu poticaja za poljoprivredu korisnicima koji imaju zabranu apliciranja (Klarić Marijan, Vjeko Pavković), te sukladno konstatovanim poduzeti adekvatne mjere i aktivnosti;

Potrebno je da se odabir korisnika kontrole vrši na temelju prethodno donesenog akta o načinu odabira i broja korisnika kontrole koje će obavljati relevantna komisija ili neko drugo tijelo, a u cilju osiguranja efikasnije, kvalitetnije i i pravovremene kontrole korisnika novčanih poticaja;

Potrebno je da Ministarstvo zajedno sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se poslovi kontrole i inspeksijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali sukladno zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), a u cilju ostvarenja odgovarajućeg obima kontrola nad raspodjelom novčanih potpora;

Potrebno je da Ministarstvo u suradnji sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se aplikantima koji su na nezakonit način ostvarili sredstva iz Poticaja za poljoprivredu, sukladno članku 49. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju zabranilo apliciranje u naredne 3 godine;

Potrebno je pokrenuti adekvatne aktivnosti u dijelu stvaranja zakonskih uvjeta da se aplikantima za koje se u postupku obavljanja kontrole utvrdi da su pokušali ostvariti novčane poticaje na osnovu nevjerođostojne i nevalidne dokumentacije izda rješenje o zabrani apliciranja;

Potrebno je da Ministarstvo nastavi suradnju sa Pravobranilaštvom FBiH u dijelu provođenja aktivnosti na izvršenju povrata (naplati) po osnovu konačnih i izvršnih rješenja, vezanih za isplaćena novčana sredstva za poticaje u poljoprivredi;

Sačiniti analizu pokrenutih drugostepenih postupaka i tužbi koji se vode protiv Ministarstva, te sukladno konstatovanom donijeti Plan korektivnih mjera za otklanjanje uočenih propusta i smanjenja njihovog broja;

Izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju, vezano za nerealizirane i neriješene zahtjeve aplikanata po osnovu Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu, te sukladno konstatiranom poduzeti aktivnosti u suradnji sa Vladom FBiH i Federalnim ministarstvom financija na rješavanju istih, a u cilju smanjenja troškova po temelju eventualnih tužbi od strane aplikanata po podnesenim zahtjevima;

Potrebno je osigurati da Služba za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju obavlja propisane poslove Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji, radi kojih je i uspostavljena na osnovu članka 30. Zakona o poljoprivredi i da se, sukladno zakonskim propisima, osiguraju potrebni preduvjeti za njen efikasan rad;

Potrebno je preispitati formiranje i način rada Komisija za dodjelu sredstava novčanih potpora Ministarstva, u dijelu zakonskih nadležnosti za obavljanje poslova, kako od strane komisija tako i od strane članova komisija, u cilju uspostavljanja odgovarajuće kontrole prilikom korišćenja poticajnih sredstava;

Potrebno je sukladno članku 29. Zakona o novčanim potporama i internim propisima za kancelarijsko poslovanje vršiti arhiviranje dokumentacije klijenata dostavljene Ministarstvu, a na temelju koje se dodjeljuju sredstava novčanih potpora;

Potrebno je osigurati da se pristigli zahtjevi od strane županija po temelju modela poticaja proizvodnji blagovremeno obrađuju i unose u sustav trezora na plaćanje, sukladno zakonskim i ostalim propisima;

Potrebno je donijeti interni akt kojim bi se regulirao redoslijed, način i rokovi razmatranja podnesenih zahtjeva za novčanim podrškama po temelju poticaja za poljoprivredu i unos istih, od strane Službe za finansije u sustav trezora na plaćanje;

Potrebno je da se određivanje poticajnih cijena za animalnu i biljnu proizvodnju (povećanja/ ili smanjenja) vrši na temelju prethodno izvršenih analiza i utvrđenih kriterija kojima bi se potvrdila opravdanost istog;

Izbor korisnika i vrednovanje zahtjeva po modelu ostalih vrsta potpora vršiti na način da se istovremeno razmatraju i boduju (sukladno utvrđenim kriterijima i podkriterijima) svi aplicirani projekti koji zadovoljavaju uslove iz javnog poziva i na temelju istog sačini prijedlog o odobravanju sredstava u okviru iznosa planiranih sredstava za navedene namjene. Prethodno je potrebno definirati jasne i mjerljive kriterije i podkriterije za dodjelu bodova;

Potrebno je preispitati dosadašnji način rada Komisije za ostale potpore i osigurati da ista sačinjava po svim vrstama potpora adekvatne evidencije o svim pristiglim zahtjevima i zapisnike o razmatranju istih (sa otvaranja svih zahtjeva, razmatranja i vrednovanja istih, sačinjavanja jedinstvenog prijedloga za sufinansiranje onih projekata koji su zadovoljili propisane uslove i osvojili potrebni broj bodova);

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju, vezano za nerealizirane obveze po temelju pristiglih 87 zahtjeva za ostalim vrstama novčanih potpora (1.842.398 KM), te sukladno konstatovanom poduzeti adekvatne aktivnosti;

Potrebno je da se odredbe Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu, u dijelu modela za kapitalne investicije, usklade sa odredbama Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvoju, Zakona o proračunima u FBiH i Zakona o izvršavanju proračuna u FBiH;

Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu kapitalnih investicija jasno definirati kriterije za ostvarivanje poticaja po navedenom temelju, sukladno člancima 7.,8. i 16. Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvitku;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezanu za zakonitost rada Komisije za ruralni razvitak prilikom obrade pristiglih zahtjeva za novčanim podrškama za Kapitalna ulaganja i investicije, a posebno uzimajući u obzir da je ostalo 677 neriješenih zahtjeva koji predstavljaju potencijalne nerealizirane obveze Proračuna FBiH;

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Vladom FBiH, poduzme aktivnosti u dijelu naknadne provjere izvršenih procjena od strane sudskih vještaka, posebno u onim slučajevima kada se raspolaže sa saznanjima ili postoji sumnja da objekat nije izgrađen u periodu koji se potiče, ako je izgrađen ranije ili je već potican u prethodnom periodu, odnosno kada dokumentacija ne odražava realno stanje izvršenih ulaganja;

Potrebno je da Ministarstvo u suradnji sa Upravom za indirektno oporezivanje poduzme aktivnosti na provjeri računa koje aplikanti podnose kao dokaz investicionih ulaganja, a naročito kod aplikantata koji su podnijeli zahtjeve za ostvarivanje velikog iznosa novčanih potpora;

Potrebno je da Ministarstvo kroz model kapitalnih investicija, kreira poticaj za izgradnju objekata u poljoprivredi na način da se prati njihova izgradnja od početka do završetka, kao i uz plaćanje na temelju prethodno ovjerene specifikacije izvršenih radova i ugrađenog materijala od strane ovlaštenog lica, odnosno da se za izgrađene objekte obezbijedi potrebna dokumentacije za građenje sukladno zakonskim propisima;

Potrebno je provedbenim propisima za ostvarivanje novčanih potpora jasnije definirati uvjete koje trebaju ispunjavati korisnici poticaja posebno u dijelu obezbjeđenja vjerodostojne dokumentacije kojom se potvrđuje da će se objekat koristiti za namjene za koje se odobrava poticaj, da se prezentirani računi nedvosmisleno odnose na izgradnju objekta za koji se daje poticaj, kao i u dijelu propisivanja da se sa korisnikom poticaja ugovorom definišu međusobne obveze i odgovornosti;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se kontinuirano vršio nadzor nad namjenskim korišćenjem objekata, opreme i mehanizacije čija izgradnja ili nabava je sufinancirana iz poticajnih sredstava, obzirom da su krajnji korisnici trebali iste zadržati u vlasništvu i namjenski koristiti 5 godina(objekti), odnosno 3 godine (ostalo);

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Federalnim ministarstvom razvoja, poduzetništva i obrta, kao i Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, svako u okviru svojih nadležnosti poduzme aktivnosti na realizaciji i nadzoru nad plasiranim depozitnim proračunskim sredstvima u Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo za realizaciju Programa održivosti povratka na prostoru Republike Srpske;

Potrebno je da se evidentiranje deponovanih novčanih sredstava na namjenske račune u Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo izvrši sukladno Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne proračunske korisnike i trezor;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju, vezano za korišćenje usluga medija i javnog informiranja (PRESS CLIPPING, Srna i ONASA), te sukladno konstatiranom preispitati opravdanost daljnjeg korišćenja istih;

Potrebno je raspodjelu novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi vršiti na temelju prethodno jasno definiranih i mjerljivih kriterija za obračun i isplatu novčanih potpora, te osigurati dosljednu primjenu istih u cilju namjenskog utroška proračunskih sredstava;

Potrebno je Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi jasno definirati način i uvjete vršenja sufinanciranja izvoza, kao i definirati kriterije na temelju kojih će se vršiti odabir proizvodnje i utvrđivati poticajna cijena;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezanu za način raspodjele poticajnih sredstava za sufinanciranje izvoza u 2012. godini, na temelju javnog poziva koji je objavljen 10 dana prije isteka proračunske godine, sadržaj istog, kao i nerealizirane obveze za aplikante koji su ispunili uslove iz javnog poziva, te na temelju konstatiranog poduzeti sve mjere koje su propisane zakonskim propisima. Naročito je potrebno izvršiti uvid u način dodjele sredstava poduzećima Agro Food d.o.o. Sarajevo (346.239 KM) i ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg (914.046 KM);

Potrebno je izvršiti nadzor nad dosljednom primjenom odredbi rješenja ministra o doznačavanju sredstava u dijelu obveze klijenata koji su ostvarili poticaj za sufinansiranje izvoza u 2011. godini, da u narednoj godini ostvari izvoz veći za 50%, te sukladno konstatiranom stanju poduzmu dalje aktivnosti;

Potrebno je raspodjelu novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi vršiti na temelju prethodno jasno definiranih i mjerljivih kriterija za obračun i isplata novčanih potpora za finansiranje aktivnosti i organizovanja poljoprivrednih udruženja, poljoprivrednih zadruga i poljoprivrednih komora, te osigurati dosljednu primjenu istih u cilju namjenskog utroška proračunskih sredstava;

Potrebno je na sistematičan i organiziran način osigurati vršenje adekvatnog nadzora nad utroškom dodijeljenih sredstava udruženjima, zadrugama i savezima u 2011. i 2012. godini;

Potrebno je izvršiti analizu osnovanosti, koristi i opravdanosti utroška proračunskih sredstava za kampanju „Kupujmo domaće“ za koju su na teret 2011. i 2012. godine realizirana sredstva u iznosu od 3.446.308 KM, a medijska kampanja kompletna izvršena u periodu 22.06. – 31.12.2012. godine, koji period se preklapa sa periodom predizborne kampanje;

Sa korisnicima sredstava novčanih podrški zaključivati ugovore o realizaciji dodijeljenih sredstava kojima će se jasno definirati prava i obveze ugovornih strana i ostali bitni elementi neophodni za namjensko trošenje, odnosno za zaštitu javnih sredstava;

Potrebno je izvršiti nadzor nad realizacijom svih dodijeljenih sredstava za promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu u 2011. i 2012. godini (kampanja „Kupujmo domaće“);

Potrebno je preispitati osnovanost financiranja kampanje putem medija za promociju „poljoprivrede“ iz sredstava novčanih potpora koje se osiguravaju iz federalnog proračuna;

Potrebno je nabave usluga vršiti sukladno Zakonu o javnim nabavama BiH, a zaključenim ugovorima o nabavi usluga u slučaju plaćanja prije izvršenja usluga, utvrditi obvezu osiguranja instrumenta plaćanja;

Osigurati da se Pravilnikom o unutaršnjoj organizaciji sistematizirani poslovi i zadaci vezani za implementaciju projekata od značaja za Federaciju iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, obavljaju u okviru Sektora za upravljanje projektima, sukladno članku 4. Uredbe o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstvima za razvoj u FBiH i Akcionim planom usklađivanja jedinica za implementaciju projekata, a u cilju uspostavljanja hijerarhijske odgovornosti za njihovu realizaciju;

Potrebno je uspostaviti knjigovodstvenu evidenciju trošenja sredstava kroz projekte koje implementira Ministarstvo, na način da ista daje realnu sliku o utrošku kako proračunskih, tako i kreditnih i donatorskih sredstava, sukladno Instrukciji o načinu vođenja knjigovodstva, financijskog izvješćivanja i godišnjeg obračuna za razvojno – investicijske projekte;

Izvjешćivanje o utrošku sredstava razvojno - investicijskih projekata vršiti sukladno Zakonu o izvršavanju proračuna FBiH, Pravilniku o financijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH, ostalim propisima i aktima donesenim od strane nadležnih institucija. Izvjешća trebaju sadržavati i informacije o novim razvojnim projektima čija realizacija, iako je bila planirana, nije otpočela u revidiranoj godini (podatke o pripremi i pregovorima), kao i analizu postignutih rezultata u odnosu na prihvaćene obveze (iz projekata) koji se financiraju iz kreditnih, donatorskih i proračunskih sredstava;

Potrebno je izvršiti analizu i stupanj realizacije „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP)“ u odnosu na izmijenjeni dinamički plan prihvaćen ugovorom o kreditnom zaduženju, te sukladno konstatiranom poduzeti odgovarajuće aktivnosti u cilju njegove implementacije u planiranom roku, te o navedenom izvijestiti Vladu FBiH;

Poduzeti aktivnosti kako bi se izvršio uvid u dokumentaciju vezanu za nabavu vozila od poduzeća ASA PSS d.o.o. Sarajevo, navodno za potrebe poljoprivrednih savjetodavnih službi u okviru Projekta ARPD-a, a kojeg koristi savjetnik ministra, zbog čijeg neplaćanja je podignuta tužba protiv Jedinice za implementaciju projekata – PIU-a šumarstva i poljoprivrede, te sukladno konstatovanom poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju utvrđivanja eventualne odgovornosti i smanjenja izdataka po temelju plaćanja sudskih troškova;

Potrebno je da se za završene razvojno – investicijske projekte sačini Završno izvješće o završetku projekata i dostavi nadležnim institucijama i organima (Federalnom ministarstvu financija, Vladi FBiH) na razmatranje, sukladno zakonskim i ostalim propisima;

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Federalnim ministarstvom financija, poduzme aktivnosti prema financijskim institucijama, vezano za plasman sredstva putem kreditnih linija iz razvojno – investicijskih projekata, kako bi se utvrdilo da su doznačena sredstva u prethodnom periodu korištena sukladno ugovorima za razvoj poljoprivrede, kao i da se u narednom periodu obezbijedi redovno mjesečno izvješćivanje, praćenje utroška sredstava sukladno ugovoru za utvrđene namjene ili da se izvrši njihovo zatvaranje;

Potrebno je da Vlada FBiH i Ministarstvo poduzmu aktivnosti kako bi se sukladno člancima 40. i 43. Zakona o poljoprivredi osiguralo obavljanje propisanih aktivnosti Vijeća za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području i Federalnog vijeća za poljoprivredu i ruralna područja (koje još uvijek nije osnovano), te da vijeća podnose izvješća o realiziranim aktivnostima nadležnim organima i institucijama;

Putem Vlade FBiH, poduzeti adekvatne aktivnosti prema Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u čijoj nadležnosti je rad Ureda za veterinarstvo BiH i Agencije za obilježavanje životinja BiH, kao i implementacija „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj – ARDP“ kako bi se realizirale aktivnosti na uspostavi Državne baze podataka (Jedinstvenog načina obilježavanja za goveda, ovce, koze i svinje u BiH);

Imajući u vidu značaj Programa ruralnog razvoja FBiH za period 2013. – 2020. godina, za čiju izradu su osigurani izvori financiranja iz kreditnih sredstava, potrebno je poduzeti neophodne mjere kako bi se što prije uradio Prijedlog Programa i dostavio Vladi FBiH, odnosno Parlamentu FBiH na usvajanje, u cilju uspostavljanja IPARD strukture u BiH, koja je uvjet za povlačenje sredstava iz poljoprivrednih fondova Evropske unije;

Potrebno je sačiniti godišnju analizu izvršenja Akcionog plana Strategije upravljanja poljoprivrednim zemljištem u FBiH, te na osnovu konstatiranog predložiti aktivnosti na realizaciji istog;

Potrebno je osigurati dosljednu primjenu svih pisanih procedura i pravila, kao i praćenje sustava internih kontrola, radi uspostavljanja funkcionalnog sustava internih kontrola, a u cilju efikasnog trošenja javnih sredstava i dosljedne primjene zakonskih propisa;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se ovjeravanje akata vršilo od strane ovlaštene osobe, sukladno zakonskim i ostalim propisima i aktima;

Potrebno je poduzeti aktivnosti na uspostavi funkcije interne revizije na potrebnom nivou, odnosno da se ista obavlja sukladno aktivnostima definiranim Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i Zakonom o internoj reviziji FBiH;

U narednom periodu osigurati primjenu Uredbe o uslovima, načinu korištenja i nabavi službenih putničkih automobila u organima uprave FBiH i Pravilnika o načinu korištenja službenih vozila, u dijelu popunjavanja obrasca PN4, kao i u dijelu parkiranja službenih vozila na parking prostoru nakon završetka radnog vremena;

Potrebno je osigurati da se isplata troškova mobilnih telefona vrši sukladno Zaključku Vlade FBiH o ograničenju troškova korištenja službenih telefona i drugih telefona u federalnim organima uprave, kao i internim aktom;

Popunjavanje radnih mjesta definisanih Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji vršiti na način utvrđen Zakonom o državnoj službi u FBiH. Također ugovore o djelu zaključivati za poslove za koje je propisima uređena mogućnost zaključivanja istih;

Poduzeti aktivnosti u cilju osiguranja da Vijeće za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području obavlja aktivnosti za koje se isto i formira, sukladno članku 40. Zakona o poljoprivredi;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava poduzećima „Export-Import Eso“ d.o.o. Vitez, „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar i „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada u 2009. godini, te sukladno s konstatiranim poduzeti adekvatne aktivnosti i eventualni povrat sredstava, u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava po istom osnovu dva puta, u okviru „Poticaja za poljoprivredu“ u 2010. godini, poduzećima „KIWI – ŠPORT“ d.o.o Ljubuški, „Perčinović“ d.o.o. iz Tomislavgrada i „RDS PROM“ d.o.o. Mostar, te sukladno s konstatiranim poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;

Izvršiti nadzor nad namjenskim korištenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicijskih projekata preko Razvojna banke u 2010. godini, kao i ostalih projekata za koje nije izvršen nadzor iz 2009. godine.

4. OSVRT NA PREPORUKE REVIZIJE ZA 2011. GODINU

Na osnovu izvršene revizije finansijskih izvješća za 2012. godinu, a u sklopu iste i provjere da li je postupljeno po preporukama danim u prethodnim revizijama, **konstatirali smo da nije postupljeno po preporukama** koje se odnose na:

- Sačinjavanje analize izvršenja Akcionog plana (Matriks strategije), koji je sastavni dio Odluke Vlade FBiH od 07.03.2011. godine o produženju važenja Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora FBiH;
- Sačinjavanje Godišnjeg izvješća o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini (Zeleno izvješće) i dostavljanje nadležnim organima i institucijama FBiH u rokovima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi;
- Osiguranje pripreme konačnog prijedloga Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju u suradnji sa Odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, kao i usvajanje navedenog Programa u zakonski propisanom roku;
- Poduzimanje aktivnosti na realizaciji zaključenog ugovora sa poduzećem „KING ICT“ d.o.o. Sarajevo i uspostavljanje centralne baze podataka o svim vrstama novčanih potpora i njihovim korisnicima;
- Poduzimanje adekvatnih aktivnosti putem Vlade FBiH, prema Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, kako bi se realizirale aktivnosti na uspostavi Državne baze podataka (Jedinstvenog načina obilježavanja za goveda, ovce, koze i svinje u BiH);
- Uspostavljanje knjigovodstvene evidencije trošenja sredstava kroz projekte koje implementira Ministarstvo, na način da ista daje realnu sliku o utrošku kako proračunskih, tako i kreditnih i donatorskih sredstava, sukladno Instrukciji o načinu vođenja knjigovodstva, finansijskog izvješćivanja i godišnjeg obračuna za razvojno – investicijske projekte;
- Izvješćivanje o utrošku sredstava razvojno - investicijskih projekata sukladno Zakonu o izvršavanju proračuna FBiH, ostalim propisima i aktima donesenim od strane nadležnih institucija;
- Sačinjavanje izvješća o utrošku sredstava razvojno – investicijskih projekata za 2011. godinu i dostavljanje nadležnim organima i institucijama na nadležno postupanje;
- Izvršavanje analize i stepena realizacije „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP)“ u odnosu na izmijenjeni dinamički plan prihvaćen ugovorom o kreditnom zaduženju, te sukladno konstatiranom poduzimanje odgovarajuće aktivnosti i izvješćivanje Vlade FBiH;
- Sačinjavanje Završnog izvješća o završetku projekata, sukladno Instrukciji za propisivanje metodologije za podnošenje završnog izvješća o završetku projekata;
- Izvršavanje uvida u dokumentaciju vezano za plasirana sredstva putem kreditnih linija iz razvojno – investicijskih projekata, te u suradnji sa Federalnim ministarstvom financija, poduzimanje aktivnosti kako bi se osiguralo redovno mjesečno izvješćivanje, te omogućavanje da se ista prate i koriste sukladno ugovoru za utvrđene namjene;
- Knjigovodstveno evidentiranje stvorenih obveza na teret izdataka tekuće godine u kojoj su iste i nastale sukladno Zakonu o proračunima u FBiH i Uredbi o računovodstvu u FBiH;
- Primjenu odredbi članka 10. Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju prilikom sačinjavanja Programa utroška sredstva poticaja za poljoprivredu, kao i utvrđivanje iznosa sredstava i kriterija raspodjele prilikom planiranja poticaja po modelu ostalih vrsta potpora za svaki pojedinačni poticaj u okviru navedenog modela;

- Osiguranje blagovremenog rješavanja zahtjeva za potporama pojedinih proizvodnji, adekvatno praćenje realizacije „Poticaja za poljoprivredu“ u odnosu na unaprijed utvrđene planske iznose pojedinih proizvodnji, te u slučajevima odstupanja od istih poduzimanje mjera na preraspodjeli sredstava Programa utroška sredstava, sukladno zakonskim i ostalim propisima;
- Preispitivanje opravdanosti obračuna i isplate novčane potpore za mlijeko za 12 mjesec na temelju prosjeka prethodnih mjeseci utvrđenog Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarenja potpora po modelu poticaja proizvodnji, te sukladno konstatiranom poduzimanje aktivnosti i mjera;
- Potrebu preispitivanja opravdanosti prenosa obveze iz 2011.godine, koje su kao dug u iznosu od 501.007 KM obuhvaćene Programom utroška sredstava potpora za poljoprivredu za 2012.godinu;
- Potrebu određivanja poticajnih cijena za animalnu i biljnu proizvodnju (povećanja/ ili smanjenja) na osnovu prethodno izvršenih analiza i utvrđenih kriterija kojima bi se potvrdila opravdanost istog;
- Potrebu vršenja odabira korisnika kontrole na osnovu prethodno donešenog akta o načinu odabira i broja korisnika kontrole koje će obavljati imenovana komisija;
- Potrebu preispitivanja dosadašnjeg načina rada Komisije za ostale potpore u dijelu uspostavljanja adekvatnih evidencija, sačinjavanja zapisnika i izvješćivanja o načinu i postupku rješavanja zahtjeva za novčane potpore po modelu ostalih vrsta potpora;
- Potrebu vršenja raspodjele novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi na temelju prethodno jasno definiranih i mjerljivih kriterija za obračun i isplatu novčanih potpora za znanstveno stručne skupove, učešće na gospodarskim manifestacijama i finansiranje aktivnosti i organizovanja poljoprivrednih udruženja, poljoprivrednih zadruga i poljoprivrednih komora, zatim za obračun i isplatu novčanih potpora za promociju proizvodnje i poljoprivredno prehrambenih proizvoda;
- Potrebu vršenja nabave usluga sukladno Zakonu o javnim nabavama BiH, a zaključenim ugovorima o nabavi usluga u slučaju plaćanja prije izvršenja usluga i utvrđivanje obveze osiguranja instrumenta plaćanja;
- Potrebu vršenja raspodjele sredstava ostalih vrsta potpora uz dosljednu primjenu Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvitku;
- Potrebu jasnog definiranja načina i uvjeta vršenja sufinansiranja izvoza kao i definiranja kriterija na temelju kojih će se vršiti odabir proizvodnje i utvrđivati poticajna cijena Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi;
- Potrebu izvršenja nadzora nad dosljednom primjenom odredbi rješenja ministra o doznačavanju sredstava u dijelu obveze klijenata koji su ostvarili poticaj za sufinansiranje izvoza u 2011.godini, da u narednoj godini ostvari izvoz veći za 50%, te sukladno konstatiranom stanju poduzimanje dalje aktivnosti;
- Pokretanje adekvatnih aktivnosti u dijelu stvaranja zakonskih uvjeta da se aplikantima za koje se u postupku obavljanja kontrole utvrdi da su pokušali ostvariti novčane poticaje na osnovu nevjerodostojne i nevalidne dokumentacije izda rješenje o zabrani apliciranja;
- Osiguranje dosljedne primjene Uredbe o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila u organima uprave u FBiH (”Sl. novine FBiH, broj 33/09) u dijelu popunjavanja Obrasca PN4, osiguranja parking prostora za službena vozila, kao i korištenja istih samo za službene svrhe;
- Poduzimanje odgovarajuće mjere i aktivnosti sukladno konstatiranom po osnovu uvida u kompletnu dokumentaciju vezano za nabavu vozila za potrebe poljoprivrednih savjetodavnih službi u okviru Projekta ARPD-a, koji se implementira u okviru Jedinice PIU šumarstva, opravdanost prenosa vlasništva na vozilu bez prethodno donesene Odluke Vlade FBiH;
- Angažovanje izvršioca za obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva sukladno Zakonu o državnoj službi FBiH i Zakonu o namještenicima u organima državne službe FBiH i zaključivanje ugovora o djelu za one poslove za koje je zakonskim i ostalim propisima uređena mogućnost zaključivanja istih;
- Osiguranje da se isplata troškova mobilnih telefona vrši sukladno Zaključku Vlade FBiH o ograničenju troškova korištenja službenih telefona i drugih telefona u federalnim organima uprave;

- Poduzimanje aktivnosti kako bi se sukladno Zakonu o proračunima u FBiH i Uredbi o računovodstvu u FBiH izvršilo knjiženje obveze po pravomoćnim sudskim presudama – izvršnim sudskim rješenjima u Glavnoj knjizi Riznice u cilju istinitog i točnog prikaza obveza i realnog planiranja njihovog izvršenja;
- Izvršavanje uvida u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava po istom osnovu dva puta, u okviru „Poticaja za poljoprivredu“, poduzećima „KIWI – ŠPORT“ d.o.o Ljubuški, „Perčinović“ d.o.o. iz Tomislavgrada i „RDS PROM“ d.o.o. Mostar, te sukladno konstatiranom poduzimanje adekvatnih aktivnosti u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;
- Izvršavanje nadzora nad namjenskim korištenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicijskih projekata preko Razvojne banke u 2010. godini, kao i ostalih projekata za koje nije izvršen nadzor iz 2009. godine;
- Preispitivanje opravdanosti donošenja odluka vezanih za sufinansiranje 19 projekata u iznosu od po 5.000 KM obzirom da za iste nije prezentirana validna dokumentacija kojom se dokazuju uložena sredstva, sukladno Naputku za ostvarivanje novčanih potpora;
- Izvršavanje nadzora nad utroškom ranije doznačenih sredstava krajnjim korisnicima na ime ruralnog razvitka, te na osnovu konstatiranog izvršenje analize postignutih ciljeva u odnosu na utrošena sredstva i predlaganje mjera za unapređenje rada;
- Izvršenje uvida u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava poduzeću „Mesna industrija Rakitno“ d.o.o. Posušje, te sukladno konstatiranom poduzimanje adekvatnih aktivnosti, u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa.

Ministarstvo je djelimično postupilo po datim preporukama koje se odnose na:

- Poduzimanje aktivnosti na donošenju Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora sukladno Zakonu o poljoprivredi;
- Poduzimanje aktivnosti Vlade FBiH i Ministarstva kako bi se sukladno Zakonu o poljoprivredi osiguralo obavljanje propisanih aktivnosti Vijeća za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području i Federalnog vijeća za poljoprivredu i ruralna područja;
- Donošenje provedbenih propisa kojima će se propisati način i uvjeti za ostvarivanje potpora u okviru modela podrške dohotku, kapitalnih ulaganja i ruralnog razvitka sukladno Zakonu o novčanim potporama i ruralnom razvitku za ostvarivanje novčanih potpora;
- Poduzimanje neophodnih aktivnosti Ministarstva kako bi se funkcionalno osposobili Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata i kako bi se isti mogli koristiti prilikom realizacije novčanih potpora iz Proračuna FBiH za 2012. godinu;
- Poduzimanje neophodnih aktivnosti da Ministarstvo u okviru svoje nadležnosti u suradnji sa Vladom FBiH, u cilju donošenja Zakona o šumama FBiH kojim će se ispoštovati Odluka Ustavnog suda FBiH;
- Sistematiziranje poslova i zadataka Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji vezanih za implementaciju projekata od značaja za Federaciju iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i osiguranje da se isti obavljaju u okviru posebne organizacione jedinice, sukladno članku 4. Uredbe o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstvima za razvoj u FBiH, Zaključku Vlade FBiH V broj: 317/2012 od 15.03.2012. godine i Akcionim planom usklađivanja jedinica za implementaciju projekta, a u cilju uspostavljanja hijerarhijske odgovornosti za njihovu realizaciju;
- Poduzimanje konkretnijih aktivnosti Ministarstva kako bi se od strane ministarstava županija dosljedno ispoštovale odredbe Programa utroška sredstava i Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu poticaja proizvodnji;
- Osiguranje dosljedne primjene Pravilnika o načinu i uvjetima ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi u dijelu dostavljanja prijave za održavanje znanstveno stručnih skupova, za sudjelovanje i izlaganje na gospodarskim manifestacijama;
- Izvršenje nadzora nad realizacijom ugovora zaključenih za promociju proizvodnje i poljoprivedno prehrambenih proizvoda sa: TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo, PLATFORM CMC d.o.o. Sarajevo, RTV FBiH i HAYAT društvo za radiotelevizijsku djelatnost d.o.o. Sarajevo;

- Vršenje realizacije poticaja za certifikaciju organske proizvodnje na temelju prethodno donesenog provedbenog propisa sukladno Zakonu o novčanim potporama u poljoprivedi i ruralnom razvoju, kojim će se definirati uvjeti i način raspodjele sredstava po navedenom osnovu;
- Poduzimanje adekvatnih aktivnosti Ministarstva zajedno sa Federalnom upravom za inspeksijske poslove kako bi se poslovi kontrole i inspeksijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali sukladno zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), a u cilju ostvarenja odgovarajućeg obima kontrola nad raspodjelom novčanih potpora;
- Izvršenje uvida u kompletnu dokumentaciju vezano za nabavu vozila za potrebe poljoprivrednih savjetodavnih službi u okviru Projekta ARPD-a, koji se implementira u okviru Jedinice PIU šumarstva, opravdanost prenosa vlasništva na vozilu bez prethodno donesene Odluke Vlade FBiH, kao i namjenskog korištenja nabavljenog vozila;
- Osiguranje namjenskog trošenja proračunskih sredstava na ime usluga reprezentacije u cilju obavljanja poslova i zadataka iz nadležnosti Ministarstva, kako u dijelu konzumacije jela i pića, tako i kupovine poklona;
- Poduzimanje aktivnosti Ministarstva u suradnji sa nadležnim institucijama i organima na cjelovitom rješavanju pitanja podnesenih tužbi u cilju smanjenja sudskih troškova, zateznih kamata i troškova osnovnog duga;
- Izvršenje uvida u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava poduzećima „Export-Import Eso“ d.o.o. Vitez, „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar i „Perčinović“ d.o.o iz Tomislavgrada u 2009. godini, te sukladno konstatiranom poduzimanje adekvatnih aktivnosti i eventualni povrat sredstava, u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;
- Izvršenje dopune donesenih internih procedura i uspostavu funkcionalnog sustava internih kontrola u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;
- Poduzimanje aktivnosti na uspostavi pune funkcije interne revizije, odnosno obavljanja svih aktivnosti definiranih Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji sukladno Metodologiji rada interne revizije u javnom sektoru u FBiH.

Ministarstvo je postupilo po preporukama koje se odnose na:

- Poduzimanje aktivnosti sukladno nadležnostima Ministarstva, u cilju stavljanja Prijedloga Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama u zakonsku proceduru, imajući u vidu značajnost poljoprivredno savjetodavne djelatnosti;
- Dosljednu primjenu odredbi Zakona o novčanim potporama u poljoprivedi i ruralnom razvitku u dijelu primjene propisanih minimalnih poticanih količina;
- Osiguranje davanja mišljenja od strane Ministarstva na godišnji program rada i planove federalne poljoprivredne inspekcije sukladno Zakonu o novčanim potporama;
- Nastavak suradnje Ministarstva sa Pravobranilaštvom FBiH u dijelu provođenja aktivnosti na izvršenju povrata (naplati) po osnovu konačnih i izvršnih rješenja, vezanih za isplaćena novčana sredstva za poticaje u poljoprivedi;
- Izvršenje usuglašavanja Pravilnika o načinu i uslovima korištenja službenih vozila sa Uredbom o uvjetima i načinu korištenja službenih putničkih automobila;
- Doradu Pravilnika o reprezentaciji i poklonima Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, sukladno Uredbi o reprezentaciji i poklonima u federalnim organima uprave i federalnim upravnim organizacijama u dijelu sačinjavanja kratkog pismenog izvješća za svaki račun za tople napitke i bezalkoholna pića prilikom obavljanja redovnih poslova;
- Izvršenje uvida u kompletnu dokumentaciju vezano za korištenje osobnog putničkog vozila u službene svrhe u 2011. godini, te na temelju konstatiranog poduzimanje odgovarajućih aktivnosti;
- Knjigovodstveno evidentiranje nabave stalnih sredstava sukladno Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i Pravilniku o knjigovodstvu u FBiH.

Preporuke za koje nismo izvršili ocjenu postupanja po istim odnose se na:

- Poduzimanje aktivnosti u cilju utvrđivanja osnovanosti obuhvatanja mjera tržišno - cjenovne politike Pravilnikom o načinu i uvjetima ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta potpora, te sukladno konstatiranom poduzimanje adekvatnih aktivnosti;
- Dostavljanje na usvajanje Vladi FBiH usuglašenog prijedloga federalnog ministra trgovine i federalnog ministra poljoprivrede prilikom provođenja tržišno – cjenovnih mjera poljoprivredne politike, sukladno Zakonu o poljoprivredi, te osiguranje usvajanja odluke o garantiranim cijenama do 31.03. tekuće godine, kao i osiguranje vršenja nadzora;
- Evidentiranje poslovnih promjena u Glavnoj knjizi Riznice na temelju relevantne dokumentacije uzimajući u obzir vrijeme nastanka sukladno Uredbi o računovodstvu proračuna u FBiH i Pravilniku o knjigovodstvu proračuna u FBiH;
- Preispitivanje osnovanosti i opravdanosti isplata jednokratnih novčanih poticaja, odnosno izvršenje uvida u cjelokupnu dokumentaciju vezano za planiranje, odobravanje, obračun i isplatu jednokratnih novčanih potpora u iznosu od 3.159.200 KM, te sukladno konstatiranom poduzimanje odgovarajućih mjera i aktivnosti.

5. NALAZI I PREPORUKE**5.1 Sustav internih kontrola i interna revizija**

Radi ostvarenja programskih ciljeva rada, kao i ekonomičnog, efikasnog i efektivnog trošenja javnih sredstava neophodno je imati uspostavljen funkcionalan sustav interne kontrole, koji je odgovornost menadžmenta. Faktor koji najviše utiče na funkcionalnost istog je povoljno kontrolno okruženje koje prvenstveno dolazi do izražaja kroz organizacionu strukturu, način rukovođenja, prenošenje ovlaštenja, vrednovanje rezultata rada, sistem nagrađivanja i poštivanje postojećih zakonskih i ostalih propisa.

Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva utvrđena je unutarnja organizacija, djelokrug organizacionih jedinica, sistematizacija radnih mjesta, opis poslova i zadataka po radnim mjestima. Navedenim aktom sistematizirano je 185 radnih mjesta (od čega 167 u Ministarstvu i 18 u Federalnoj upravi za šumarstvo), a na dan 31.12.2012. godine ukupno je bilo uposleno 98 izvršioaca. Uzimajući u obzir zakonom utvrđene nadležnosti Ministarstva, navedena nepopunjenost radnih mjesta, posebno u određenim sektorima, može uticati na realizaciju istih. Izvršenom revizijom konstatirano je da je 5 savjetnika bilo angažovano u stalnom radnom odnosu do februara 2012. godine, nakon čega su 2 savjetnika razriješena, sukladno Zaključku Vlade FBiH V broj 948/2011, međutim jedan od njih je nastavio angažman u Ministarstvu po osnovu zaključivanja ugovora o djelu za poslove učešća u izradi strateških dokumenata u oblasti šumarstva, kao i obradu drugih najsloženijih pitanja iz oblasti šumarstva. Pri Ministarstvu se nalaze i dvije jedinice za implementaciju projekata, i to: PIU šumarstva i Ured za koordinaciju (PCU) projekata za razvoj stočarstva i ruralnog financiranja, međutim, obavljanje poslova i zadataka od strane navedenih jedinica nije sistematizirano Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva. Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji sistematiziran je **Odsjek za upravljanje projektima (PMU)**, koji između ostalog vrši poslove praćenja i izvršavanje planskih dokumenata u oblasti voda, kao i pripremanje, koordiniranje, implementacije i upravljanje projektima iz oblasti voda i **Služba za razvoj i upravljanje projektima** kojoj su u nadležnost između ostalog dati poslovi predlaganja, koordiniranja, praćenja, upravljanja i izvješćivanja o provođenju razvojnih projekata iz nadležnosti Ministarstva. **Ministarstvo je sukladno Zaključku Vlade FBiH V broj:1344/2011 od 09.11.2011. godine sačinilo Prijedlog novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji** kojim je predviđeno 145 radnih mjesta (od čega 139 u Ministarstvu i 6 u Federalnoj upravi za šumarstvo) i isti dostavilo na suglasnost Vladi FBiH, koja je istu dala odlukom V broj 545/2013 od 20.06.2013. godine (odluka prezentirana uz očitovanje Ministarstva).

Ministar je sukladno članku 70. stav 3. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH donio rješenja kojima je rukovodećim državnim službenicima prenio ograničena ovlaštenja da potpisuju određena akta. Isto tako je 18.07.2012. godine donio Rješenje sukladno čl. 56. i 70. stav 2. Zakona o organizaciji organa uprave u FBiH, kojim je savjetniku ministra za vodoprivredu, šumarstvo i lovstvo dao ovlaštenje

za korištenje faksimila ovlaštene osobe – federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.¹ Prema navedenom imenovani je dužan koristiti faksimil isključivo za ovjeravanje pismena na kojima je kao potpisnik označen federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, uz prethodnu usmenu konsultaciju sa federalnim ministrom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Vezano za navedeno, konstatirano je da je značajan broj važnih dokumenata ovjeren faksimilom, a nije prezentiran pisani akt (zabilješka, odobrenje) kojom bi se potvrdilo da je od strane ministra data suglasnost za korištenje istog, odnosno ili da su navedeni akti naknadno potpisani od strane ministra. Zbog navedenog, nismo mogli potvrditi vjerodostojnost potpisa ministra na istima, odnosno da su akti potpisani od strane ovlaštene osobe.

Pravilnikom o internoj kontroli Ministarstva definirani su kontrolni postupci, postupci informisanja i komuniciranja, te izvršena procjena rizika za određene aktivnosti i propisani postupci nadgledanja za pojedine procese poslovanja. Navedenim Pravilnikom je izvršena procjena kontrolnog rizika za sve značajnije procese koji se obavljaju od strane sektora i službi, u cilju smanjenja vjerovatnoće da će doći do neželjnih dešavanja zbog nedovoljnog funkcioniranja internih kontrola. U cilju poboljšanja sustava internih kontrola donesene su i Interne procedure o načinu izrade pojedinačnih akata u Službi za pravne, kadrovske i opće poslove i Interne procedure o postupku pripreme, realizacije i praćenja stručnih projekata, strategija i programa u poljoprivredi. Međutim, ne može se potvrditi da se doneseni akti i procedure vezane za uspostavu sustava internih kontrola u potpunosti implementiraju, imajući u vidu da su u tijeku revizije konstatirani značajni propusti koje smo elaborirali u Izvješću o obavljenoj reviziji, a koji se ponavljaju duži niz godina i da su davane preporuke po kojima nije postupano.

Interna revizija

Ministarstvo je internu reviziju uspostavilo na način da su Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji sistematizirani poslovi obavljanja iste u okviru Jedinice za internu reviziju (2 radna mjesta, od kojih je 1 popunjeno), obzirom da Ministarstvo ispunjava propisane kriterije, sukladno Zakonu o proračunima u FBiH i Zakonu o internoj reviziji u javnom sektoru u FBiH. Jedinica za internu reviziju, odnosno načelnik je u okviru svojih nadležnosti poduzimao aktivnosti na realizaciji preporuka eksterne revizije iz 2011. godine, upozoravao kabinet ministra radi otklanjanja nepravilnosti, uradio nekoliko internih revizija i poduzimao aktivnosti na realizaciji preporuka eksterne revizije iz 2011. godine. Iako su od strane interne revizije poduzimane aktivnosti na reviziji obavljanja procesa i transakcija, obzirom na konstatirane značajne propuste u Izvješću o obavljenoj reviziji Ministarstva, ne može se potvrditi da je funkcija interne revizije uspostavljena na potrebnom nivou.

Potrebno je osigurati dosljednu primjenu svih pisanih procedura i pravila, kao i praćenje sustava internih kontrola, radi uspostavljanja funkcionalnog sustava internih kontrola, a u cilju efikasnog trošenja javnih sredstava i dosljedne primjene zakonskih propisa;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se ovjeravanje akata vršilo od strane ovlaštene osobe, sukladno zakonskim i ostalim propisima i aktima;

Potrebno je poduzeti aktivnosti na uspostavi funkcije interne revizije na potrebnom nivou, odnosno da se ista obavlja sukladno aktivnostima definiranim Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i Zakonu o internoj reviziji FBiH;

5.2 Obavljanje poslova iz nadležnosti Ministarstva

Zakonom o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Sl. novine FBiH“ br.42/10) definirano je da se visina sredstava za pojedine modele novčanih potpori, opći i posebni kriteriji za njihovo ostvarivanje koji nisu propisani ovim zakonom, te drugi posebni uvjeti određuju Programom novčanih podrški sukladno Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH. Iako je Zakonom o poljoprivredi („Sl. novine FBiH“ br. 88/07, 4/10) propisano da se poljoprivredna politika provodi prema Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH, ista nije usvojena od strane Parlamenta FBiH. Naime, Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora (2006.-2010.) usvojena je od strane Parlamenta FBiH u listopadu 2007. godine. Vlada FBiH je 07.03.2011. godine donijela Odluku o

¹ Faksimil je tehnički snimljen skraćeni potpis federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ovlaštenog za potpisivanje pismena Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

davanju suglasnosti („Sl. novine FBiH“ broj 11/11) za produženje važenja Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za 2 godine (2008.-2012.), a kao razlog produženja navedeno je da je implementacija Strategije otpočela tek u 2008. godini. Sastavni dio navedene Odluke Vlade FBiH je i revidirani Akcioni plan (Matriks strategije). **Na dan 31.12.2012. godine nije urađena analiza izvršenja navedenog Akcionog plana, kojom bi se utvrdio stupanj realizacije planiranih aktivnosti u 2012. godini, odnosno definirali novi rokovi za aktivnosti koje nisu realizirane, te o istom izvijestila Vlada FBiH. Također, nije prezentirana dokumentacija da su neke od najznačajnijih aktivnosti koje su se trebale provesti, provedene, odnosno da se otpočelo sa aktivnostima na njihovoj realizaciji u 2012. godini,** a odnose se na donošenje Zakona o organskoj (ekološkoj) poljoprivredi, Zakona o područjima sa otežanim uslovima privređivanja u poljoprivredi FBiH, Zakona o morskome ribarstvu, novog Zakona o veterinarstvu FBiH usklađenog sa Zakonom o veterinarstvu BiH, donošenje Strategije ruralnog razvoja FBiH (2012 – 2018), **uspostavljanje IPARD strukture, te akreditovanog platnog sustava na nivou države,** osnivanje Federalne Agencije za poljoprivrednu savjetodavnu službu kao upravne organizaciju u sastavu Ministarstva, formiranje mreže podataka poljoprivrednog računovodstva (FADN), formiranje Poljoprivrednog informacionog centra u sastavu Ministarstva, **Unapređenje baza podataka i registara koji se vode u Ministarstvu, Usavršavanje i dograđivanje baze podataka i registara iz oblasti veterinarstva (Uspostava novog softvera za identifikaciju svih životinja u BiH), donošenje Pravilnika o razvrstavanju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava na komercijalna i nekomercijalna, a naročito uspostavljanje organizacione jedinice u Ministarstvu oblika Agencije za plaćanja FBiH.** Iako je novi Zakon o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku donesen 2010. godine, konstatovali smo da još uvijek nije izvršeno usaglašavanje člana 25. Zakona o poljoprivredi sa istim, jer je u navedenom članu ostala odredba koja se poziva na stari Zakon o novčanoj podršci u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji („Službene novine FBiH“, broj 28/04).

Prema Izvješću o radu Ministarstva za 2012. godinu konstatirano je da je Ministarstvo poduzelo aktivnosti na donošenju određenih prijedloga i nacrtu zakona. **Ministarstvo nije na vrijeme poduzelo aktivnosti kako bi se donijela nova Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za naredni period, te je 13.12.2012. godine Vladi FBiH dostavilo Informaciju o potrebi produženja važenja postojeće Strategije za 2013. godinu, a navedenu Informaciju Vlada FBiH je prihvatila Zaključkom V broj 119/13 od 27.02.2013. godine i zadužila Generalni sekretarijat Vlade FBiH da Informaciju dostavi Parlamentu FBiH.**

Zakonom o poljoprivredi je definirano da je Ministarstvo u obvezi donijeti **Godišnji operativni program implementacije Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH, što je i učinjeno u zakonskom roku, tj. 30.03.2012. godine. Međutim, imajući u vidu da se isti zasniva na naprijed spomenutoj Srednjoročnoj strategiji, čiji važenje je produženo na temelju Odluke Vlade FBiH, ne možemo potvrditi da je Godišnji program za 2012. godinu donesen u skladu sa zakonskim propisima, odnosno na temelju prethodno usvojene poljoprivredne strategije od strane zakonodavnog tijela FBiH.**

Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini (Zeleno Izvješće), sukladno članku 52. Zakona o poljoprivredi, izrađuje Ministarstvo, u suradnji sa ministarstvima županija nadležnim za poslove poljoprivrede i dostavlja ga Vladi FBiH na utvrđivanje najkasnije do 15.05. tekuće godine, a Vlada FBiH ga dostavlja na prihvaćanje Parlamentu FBiH najkasnije do 30. 06. tekuće godine, te se isto objavljuje u „Službenim novinama FBiH“. **Zeleno izvješće za 2011. godinu nije dostavljeno Vladi FBiH u utvrđenom roku (dostavljen 30.11.2012. godine), nije prezentiran akt o razmatranju istog od strane Vlade FBiH, kao i da je usvojen od strane Parlamenta FBiH.** U vrijeme obavljanja revizije bio je protekao rok (15.05.2013. godine) za dostavljanje Zelenog izvješća za 2012. godinu Vladi FBiH, međutim, nije nam prezentirana dokumentacija da je isto i sačinjeno.

Federalno vijeće za poljoprivredu i ruralna područja, na temelju članka 43. Zakona o poljoprivredi, Vlada FBiH osniva kao stručno i savjetodavno tijelo Vlade FBiH, koje ima slijedeće obveze: prati izradu i provođenje poljoprivredne strategije, prati izradu i ocjenjuje zeleno izvješće o stanju u poljoprivredi, prati izradu i provođenje strategije ruralnog razvitka i štiti i profilira interese ruralnih zajednica u FBiH i daje mišljenje na prijedloge državnih i federalnih propisa i međunarodnih sporazuma iz područja poljoprivrede. Sukladno navedenom Zakonu, Vlada FBiH je koncem 2012. godine donijela **Uredbu o osnivanju Federalnog vijeća za poljoprivredu i ruralna područja** kojom je propisano da Vijeće ima 11 članova koje sačinjavaju predstavnici: Agronomske komore FBiH (sa 2 člana), Federalnog zadružnog saveza (1), Udruženja poljoprivrednika (2), visokih obrazovnih institucija i naučno – stručnih institucija i zavoda koji se bave: poljoprivredom, selom i ruralnim područjem (4) i Privredne komore FBiH (2). **Navedeno Vijeće nije formirano do okončanja**

revizije, iz razloga što na dati prijedlog članova, Ured za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Evropske unije nije dao pozitivno mišljenje, imajući u vidu da nije osnovana Agronomska komora FBiH.

Vijeće za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području, sukladno članku 40. Zakona o poljoprivredi imenovao je ministar Rješenjem u studenom 2012. godine, a isto je zaduženo za utvrđivanje poljoprivredne politike i uvjeta financiranja primijenjenih istraživanja.. Konstatirano je da novo Vijeće, kao ni prethodno, nije imalo aktivnosti, na obavljanju poslova radi kojih je formirano, u revidiranoj godini.

Program novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju se, sukladno članku 4. Zakona o novčanim potporama, donosi sukladno Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH, a istim se utvrđuje visina sredstava za pojedine modele novčanih potpora, opći i posebni kriteriji za njihovo ostvarenje koji nisu propisani Zakonom, te drugi posebni uvjeti. Konačan Prijedlog Programa potpora priprema Ministarstvo u suradnji sa odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH. Na temelju prezentirane dokumentacije utvrdili smo da je Prijedlog Programa potpora utvrđenih Proračunom FBiH za 2012. godinu upućen Parlamentu FBiH i da je dobio pozitivno mišljenje samo od Odbora za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Doma naroda (30.03.2012. godine). **Odbor za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Zastupničkog doma nije dao pozitivno mišljenje na dostavljeni Prijedlog programa poticaja (27.04.2012. godine) iz razloga, kako se između ostalog navodi, jer je potrebno da se stavke, koje nemaju validnih obrazloženja i kriterija (a koje ukupno iznose 20.000.000 KM), usmjere kao nedostajuća sredstva proizvodnjama, te na kapitalna ulaganja. Članovi odbora su podržali prijedlog djelimičnog povećanja premija za mlijeko, premija za tov određenih vrsta životinja, kao i prijedlog povoljnijih uslova za bavljenje pčelarstvom, međutim, izrazili su neslaganje sa kumulativnim iznosom koji je za ove namjene ostao isti, kao i prije povećanja premija.** Ministarstvo je 27.04.2012. godine dostavilo Vladi FBiH I verziju Programa utroška sredstava, koju je Vlada FBiH vratila na usuglašavanje, da bi 09.05. i 10.05.2012. godine Ministarstvo dostavilo nove verzije Prijedloga programa poticaja (A i B), od kojih je Vlada FBiH usvojila verziju B Programa. **Na osnovu naprijed navedenog, imajući u vidu da je Vlada FBiH 10.05.2012. godine usvojila Program utroška sredstava poticaji za poljoprivredu („Sl.novine FBiH“ br. 44/12), konstatirano je da isti nije usvojen u zakonski propisanom roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o izvršenju Proračuna FBiH (odnosno do 17.03.2012. godine) i da isti nije pripremljen u suradnji sa Odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, što nije sukladno članku 4. Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvoju. Vlada FBiH je 10.01.2013. godine usvojila Izmjene i dopune Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu, iako Ministarstvo opet nije uvažilo primjedbe nadležnih odbora Parlamenta FBiH za poljoprivredu koji nisu dali suglasnost na iste iz razloga jer su predložene izmjene išle na uštrb proizvodnje za koju su smatrali da treba biti prioritet (pozicija smanjena za 10.255.000 KM), što smo detaljnije pojasnili u narednom dijelu Izvješća koji se odnosi na Izvršenje poticaja za poljoprivredu.**

Posebna organizaciona jedinica za podrške u sastavu Federalnog ministarstva poljoprivrede, predviđena je da se osnuje sukladno članku 30. Zakona o poljoprivredi, u cilju osiguranja postepenog prilagođavanja sustavu plaćanja sa sustavom Evropske unije. Navedena jedinica treba operativno provoditi mjere tržišne strukturne politike i plaćanja novčanih potpora i da aktivno surađuje sa Upravom za harmonizaciju sustava plaćanja Bosne i Hercegovine, odnosno odgovarajućom agencijom za poljoprivredna tržišta, ruralni razvoj i plaćanja u BiH kada se bude formirala, sukladno državnom Zakonu o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju. Federalni ministar poljoprivrede je zadužen da detaljnije propiše sastav, organizaciju i zadatke navedene organizacione jedinice. U okviru Ministarstva organizirana je Služba za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju (**u daljem tekstu: Služba za direktna plaćanja**) u čijoj nadležnosti su i poslovi: obrade i realizacije zahtjeva za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju, projekata za kapitalna ulaganja, projekata ruralnog razvoja i stručnih projekata, pripremanje naloga za plaćanje, vođenje i održavanje evidencije o korisnicima novčanih potpora, upravljanje i vođenje Registara poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, kao i pripremanje za provođenje postupaka po uredbama koje donosi Komisija Evropske unije. **Utvdili smo da Ministarstvo nije uspostavilo, odnosno da Služba za direktna plaćanja nema na raspolaganju informacijski sustav pomoću kojega bi se na efikasan način vršilo evidentiranje, obrada, kreiranje naloga za plaćanje i kontrola isplate novčanih potpora, iako je uvođenje istog, kao i vođenje centralne baze podataka propisana zakonska obveza sukladno člancima 27. i 31. Zakona o novčanim potporama.** Prezentirane su pomoćne evidencije u excel tabelama isplaćenih novčanih potpora koju posebno vodi svaki od obrađivača novčanih potpora po vrstama, odnosno po modelima potpora, a koja se na koncu godine objedinjuje u zajedničku evidenciju i prezentira kao izvršenje Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu, međutim, navedena evidencija ne pruža zadovoljavajući nivo sigurnosti podataka i ima ograničene mogućnosti. **Ministarstvo je još 2008. godine, sa poduzećem „KING**

ICT“ d.o.o. Sarajevo, sklopilo Ugovor o nabavi programa za obradu novčanih potpora u poljoprivrednoj proizvodnji i za njegovu izradu unaprijed platilo iznos od 29.835 KM, međutim navedeni poslovi nisu bili završeni, a 07.12.2012. godine zaključen je Aneks broj 1 na navedeni Ugovor, a istim je u suštini izmijenjena funkcionalna specifikacija, odnosno utvrđena implementacija programskog rješenja za praćenje finansijskih poticaja po modelima strukturnih podrški (Modul za praćenje Investicija i Ruralnog razvoja). Navedeni program nije implementiran do okončanje revizije.

Registar klijenta i Registar poljoprivrednih gazdinstava (u daljem tekstu: registri), Ministarstvo je bilo dužno uspostaviti sukladno Zakonu o poljoprivredi, kojim je definirano da korisnici novčanih potpora i drugih oblika potpore u poljoprivredi, odnosno klijenti mogu biti pravna lica sa sjedištem u FBiH i fizička lica koja imaju prebivalište u FBiH, koja su registrirana za poljoprivrednu proizvodnju i upisana kao poljoprivredni proizvođači u navedene registre. **Značaj upisa** u ove registre ogleda se i u **osiguranja transparentnosti u trošenju sredstava namijenjenih podrški u poljoprivredi**, postepenom usklađivanju sa zahtjevima Europske unije **radi korištenja sredstava iz predpristupnih fondova namijenjenih BiH**, kao i obavljanju popisa ljudskih potencijala, zemljišta i životinja na poljoprivrednim gazdinstvima, u cilju što racionalnijeg, bržeg i kvalitetnijeg planiranja mjera od strane organa nadležnih za pružanje potpore poljoprivrednog razvoja. Zakonom o novčanim potporama je propisano da klijent (nosilac poljoprivrednog gazdinstva) zahtjev za upis u registre podnosi nadležnoj općinskoj službi na čijem području se nalazi sjedište pravnog lica i obrta, odnosno prebivalište fizičkog lica nosioca porodičnog poljoprivrednog gazdinstva i da Federalno ministarstvo poljoprivrede vodi **Centralni registar za Federaciju**, te da je dužno osigurati tehničke uvjete za elektronsko funkcioniranje registra. Obavljenom revizijom smo konstatare da je Ministarstvo uspostavu registra financiralo iz kreditnih sredstava kroz Projekat ARDP-a, putem PIU-a šumarstva. Međutim, iako su bili obezbijedeni izvori financiranja, Ministarstvo nije ispoštovalo zakonsku obvezu utvrđenu člankom 69. Zakona o poljoprivredi i uspostavilo navedene registre do zakonom utvrđenog roka koji je istekao 10.11.2010. godine. U revidiranoj 2012. godini je urađen test prihvatljivosti i izvršena primopredaja navedenih registra između angažovanog pravnog lica za njegovu izradu (KING ICT d.o.o.) i PIU-a za šumarstvo, međutim nije izvršena primopredaja registra između PIU za šumarstvo i Ministarstva, te njihovo knjigovodstveno evidentiranje u poslovnim knjigama, iako su isti korišteni prilikom dodjele sredstava novčanih potpora od strane Ministarstva. Međutim, potrebno je istaći da unos podataka od strane službenika na lokalnom nivou nije iskontroliran na način predviđen Pravilnikom o upisu u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, odnosno na lokalnom nivou nije izvršena administrativna kontrola unesenih podataka od strane pretpostavljenih općinskih službenika, kao ni superkontrola od strane Ministarstva, što može da ima značajne posljedice prilikom isplate novčanih potpora. Kao ilustraciju problema u primjeni podataka iz registra (ali i nepostojanja adekvatnog informacionog sustava) **navodimo primjere koji se odnose na jedina dva rješenja o zabrani apliciranja koje je Ministarstvo izdalo u prethodnom periodu, i to: Rješenje za Klarić Marijana iz Tomislavgrada sa zabranom apliciranja u vremenskom periodu od 01.08.2009. – 01.08.2012. godine i Rješenje za subjekta „Vjeko“ d.o.o. Posušje, zajedno sa odgovornom osobom Vjekom Pavkovićem, sa zabranom apliciranja od 06.01.2008. – 06.01.2013. godine. Naime, obavljenom revizijom smo utvrdili da je Klarić Marijan, u tijeku 2010. godine ostvario novčanu potporu za mlijeko u ukupnom iznosu od 12.539 KM, u tijeku 2011. godine 16.675 KM za mlijeko i junice i u 2012. godine 13.954 KM za mlijeko (ukupno 43.168 KM). Pored navedenog utvrdili smo da je fizička osoba Pavković Vjeko iz Posušja, kojem je ranije izdata zabrana apliciranja kao odgovornoj osobi u pravnom licu Vjeko d.o.o. Posušje, uspio da se upiše u registre 10.07.2012. godine kao fizičko lice i ostvario novčanu potporu po modelu ruralnog razvoja (kapitalnu investiciju) u iznosu od 99.700 KM za izgradnju farme. Skrećemo pažnju da se radi o jedina 2 rješenja o zabrani apliciranja, a da su stranke opet uspjele da ostvare poticaje u ukupnom iznosu od 142.868 KM, što ukazuje da Ministarstvo nije uspostavilo odgovarajuće kontrolne mehanizme prilikom isplate poticaja u poljoprivredi.**

Pored navedenog utvrdili smo da i dalje ne postoji mogućnost povezivanja sa Registrom životinja za unakrsnu kontrolu prilikom dodjele poticajnih sredstava, neusklađenost sa drugim institucijama koje koriste ili će koristiti podatke iz registra, a naročito ističemo da nije jasno kako će iste Ministarstvo održavati nakon formalnog završetka Projekta ARDP-a kroz koji se financira rad konsultanata koji su trebali biti, a nisu preuzeti od strane Ministarstva.

Potrebno je poduzeti aktivnosti na donošenju Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora, te na temelju iste donositi Godišnji operativni program implementacije navedene Strategije, sukladno Zakonu o poljoprivredi i u propisanim rokovima;

Poduzeti aktivnosti na usaglašavanju odredbi člana 25. Zakona o poljoprivredi sa Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvitku;

Potrebno je da se Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini (Zeleno izvješće) sačinjava i dostavlja nadležnim organima i institucijama FBiH u rokovima utvrđenim Zakonom o poljoprivredi;

Potrebno je da Vlada FBiH i Ministarstvo poduzmu aktivnosti kako bi se sukladno člancima 40. i 43. Zakona o poljoprivredi osiguralo obavljanje propisanih aktivnosti Vijeća za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području i Federalnog vijeća za poljoprivredu i ruralna područja (koje još uvijek nije osnovano), te da vijeća podnose izvješća o realiziranim aktivnostima nadležnim organima i institucijama;

Osigurati pripremu konačnog prijedloga Programa novčanih potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju u suradnji sa Odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, kao i usvajanja navedenog Programa u zakonski propisanom roku;

Potrebno je poduzeti aktivnosti da se izvrši komisijsko preuzimanje Registra gazdinstava i Registra klijenata od PIU za šumarstvo i da se isti sukladno zakonskim propisima evidentiraju u poslovnim knjigama ministarstva. Također je potrebno da se sukladno postojećim propisima od strane nadležnih institucija izvrši kontrola i superkontrola unesenih podataka u navedene registre;

Poduzeti aktivnosti na uspostavljanju odgovarajućeg informacionog sustava za obradu novčanih potpora i uspostavljanju centralne baze podataka po vrstama novčanih potpora i klijentima, sukladno Zakonu o novčanim potporama i ruralnom razvoju. Također je potrebno osigurati da navedena baza ima zadovoljavajući nivo sigurnosti podataka i da bude povezana sa registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za isplatu poticaja za poljoprivredu korisnicima koji imaju zabranu apliciranja (Klarić Marijan, Vjeko Pavković), te sukladno konstatiranom poduzeti adekvatne mjere i aktivnosti;

Obilježavanje ovaca, koza i svinja i unos u Jedinствeni registar domaćih životinja kojeg vodi **Federalni agrimediteranski zavod u Mostaru**, za područje Federacije BiH definirano je Pravilnikom o obveznom označavanju i upisu u Jedinствeni registar ovaca, koza i svinja te vođenju evidencija („Sl. novine FBiH“, broj 87/07), donesenim od strane federalnog ministra na temelju članka 16. Zakona o veterinarstvu FBiH. **Obilježavanje goveda** i unos podataka u Jedinствenu bazu podataka koju vodi **Agencija za obilježavanja životinja BiH u Banjoj Luci**, definirano je Pravilnikom o obilježavanju i šemi kontrole kretanja životinja u BiH („Sl. glasnik BiH“, broj 28/03), donesenim od strane Vijeća ministara BiH na osnovu članka 16. Zakona o veterinarstvu u BiH („Sl. glasnik BiH“, broj 34/02). Početkom 2010. godine Vijeće ministara BiH je donijelo Pravilnik o obilježavanju i kontroli kretanja životinja u Bosni i Hercegovini („Sl. glasnik BiH“, broj 13/10) kojim se propisuje **jedinствен način obilježavanja za goveda, ovce, koze i svinje u BiH**, vođenje **Državne baze podataka (DBP)** od strane Agencije za obilježavanje životinja BiH i njeno preuzimanje osnovne baze podataka (ovce, koze i svinje) od Federalnog agrimediteranskog zavoda iz Mostara. Navedeni Pravilnik se trebao primjenjivati od 01. srpnja 2010. godine, međutim ovaj rok je do sada više puta prolongiran, iz razloga što nije završena aplikacija za bazu podataka, koje poslove je trebalo završiti u sklopu realizacije „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj – ARDP“, od strane implementacijske jedinice iz Republike Srpske. Prema izjavi odgovorne osobe navedene aktivnosti nisu okončane. Zadnjim izmjenama i dopunama navedenog Pravilnika utvrđen je rok 01. siječnja 2013. godine.

Putem Vlade FBiH, poduzeti adekvatne aktivnosti prema Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, u čijoj nadležnosti je rad Ureda za veterinarstvo BiH i Agencije za obilježavanje životinja BiH, kao i implementacija „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj – ARDP“ kako bi se realizirale aktivnosti na uspostavi Državne baze podataka (Jedinственog načina obilježavanja za goveda, ovce, koze i svinje u BiH);

Izrada Programa ruralnog razvitka FBiH za period od 2013. do 2020. godine, sukladno s Odlukom Vlade FBiH, V broj 702/2012 od 08.05.2012. godine, financira se iz kreditnih sredstava kroz Projekat za poljoprivredu i ruralni razvitak 2008 – 2012 (Projekat ARDP-a) čiji nosilac izrade je Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u suradnji sa svim ostalim federalnim ministarstvima, osim Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i Federalnog ministarstva pravde. Sukladno sa navedenom odlukom, za izradu

Programa ruralnog razvitka je utvrđen rok od devet mjeseci od dana potpisivanja ugovora sa najpovoljnijim ponuđačem, koji će biti angažovan kroz Projekat ARDP-a, sukladno sa procedurama Svjetske banke. Nacrt Programa ruralnog razvoja utvrđuje Vlada FBiH i dostavlja isti na usvajanje Parlamentu FBiH, sukladno s člankom 12. Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvitku BiH. Konstatirano je da Vlada FBiH nije, sukladno sa naprijed navedenom odlukom, formirala Koordinacijski odbor za praćenje izrade Programa ruralnog razvitka i osiguranje pune suradnje između ministarstava koja učestvuju u izradi istog, a prezentirano je rješenje ministra od 28.08.2012. godine koji je imenovao **Radnu grupu za Program ruralnog razvitka FBiH za period 2013-2020. godine**, sastavljenu od službenika ministarstva sa zadatkom da prati izradu programa. Na temelju obavljene revizije, konstatirali smo da nisu otpočele aktivnosti, sukladno sa Odlukom Vlade FBiH, na izvoru najpovoljnijeg ponuđača za izradu Programa ruralnog razvitka FBiH, iz razloga jer PIU za šumarstvo koji implementira Projekat ARDP-a nije završio proceduru nabave konsultantskih usluga, a od strane ministra nije odobren Nacrt Projektnog zadatka za izradu Programa ruralnog razvitka FBiH.

Značaj Programa ruralnog razvitka FBiH se ogleda u činjenici da će isti predstavljati dio Strateškog plana ruralnog razvitka BiH, kao krovnog državnog dokumenta, koji iako je trebalo još uvijek nije donesen od strane Parlamentarne skupštine BiH, na prijedlog Vijeća ministara BiH (Odluku o pristupanju izradi istog nije donijelo Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH). Strateški plan ruralnog razvitka BiH predstavlja osnovu za izradu posebnog dokumenta koji se zove IPARD Program (Instrument za predpristupnu pomoć za ruralni razvitak) što je jedan od osnovnih preduvjeta za uspostavu IPARD STRUKTURE U BiH (tri obavezne komponente: Upravljačko tijelo BiH, Platna agencija BiH i IPARD Program BiH), koja je uvjet za povlačenje sredstava iz poljoprivrednih fondova Evropske unije što je omogućeno reformama Zajedničke poljoprivredne politike Evropske unije (CAP) i prije stjecanja statusa zemlje kandidata. Prema navodima iz dopisa kojeg je Ministarstvo 31.05.2012. godine dostavilo na poslaničko pitanje Parlamentarnoj skupštini BiH, zbog nepostojanja operativne IPARD strukture (čija uspostava u idealnim uslovima traje minimalno tri godine) BiH praktično svake godine gubi od 20 do 25 miliona Eura.

Imajući u vidu značaj Programa ruralnog razvitka FBiH za period 2013. – 2020. godina, za čiju izradu su osigurani izvori financiranja iz kreditnih sredstava, potrebno je poduzeti neophodne mjere kako bi se što prije uradio Prijedlog Programa i dostavio Vladi FBiH, odnosno Parlamentu FBiH na usvajanje, u cilju uspostavljanja IPARD strukture u BiH, koja je uvjet za povlačenje sredstava iz poljoprivrednih fondova Evropske unije;

Strategiju upravljanja poljoprivrednim zemljištem na području FBiH i Akcioni plan za implementaciju iste, Vlada FBiH je usvojila 24.01.2012. godine (Odlukom V broj 76/2012), na temelju članka 38. Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Nije prezentirana dokumentacija da je na dan 31.12.2012. godine urađena analiza izvršenja navedenog Akcionog plana, kojom bi se utvrdio stupanj realizacije planiranih aktivnosti u 2012. godini, odnosno definirali novi rokovi za aktivnosti koje nisu realizirane, te o istom izvijestila Vlada FBiH. Od strane Ministarstva je prezentirano samo Izvješće o napretku i rezultatima koji su postignuti usvojenom Strategijom i Akcionim planom od 23.08.2012. godine sačinjen na inicijativu poslanika Zastupničkog doma Parlamenta FBiH, međutim, isti nije sačinjen da prati strukturu predviđenih aktivnosti i mjera, te rokove za izvršenje istih iz Akcionog plana, kao i razloge za neprovođenje zacrtanih aktivnosti.

Potrebno je sačiniti godišnju analizu izvršenja Akcionog plana Strategije upravljanja poljoprivrednim zemljištem u FBiH, te na osnovu konstatiranog predložiti aktivnosti na realizaciji istog;

Obavljanje poslova iz oblasti šumarstva sukladno Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave u nadležnosti je Ministarstva. Ustavni sud FBiH je na sjednici održanoj 14. travnja 2009. godine donio Presudu broj: U-26/8 („Službene novine FBiH“, broj 36/09) kojom se utvrđuje da je Zakonom o šumama („Službene novine FBiH“, broj 20/02, 29/03 i 37/04) povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu. Ovom Presudom Parlamentu FBiH je data mogućnost kao prelazno rješenje, da u konsultaciji sa Savezom općina i gradova FBiH usuglasi ovaj Zakon sa Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o principima lokalne samouprave u FBiH, u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ove Presude u „Službenim novinama FBiH“ do kada se ovaj Zakon može primjenjivati. Ministarstvo je u 2009. godini poduzelo aktivnosti na usuglašavanju spornih odredbi Nacrta Zakona o šumama sa predstavnicima Saveza općina i gradova FBiH, ali Prijedlog Zakona o šumama 20.10.2009. godine nije dobio potrebnu podršku od strane zastupnika Predstavničkog doma Parlamenta FBiH. Grupa poslanika Predstavničkog doma Parlamenta FBiH je u 2010. godini predložila svoj Prijedlog Zakona o šumama, a Vlada FBiH je u

međuvremenu donijela Uredbu o šumama za koju je Ustavni sud FBiH na sjednici održanoj 12.10.2010. godine utvrdio Mišljenje kojim ukazuje da Vlada FBiH nije imala zakonski osnov za uređenje materije iz oblasti šumarstva, odnosno donošenje Uredbe o šumama. Vlada FBiH je podržala donošenje Nacrta Zakona o šumama kojeg su predložili zastupnici i isti je od strane Predstavničkog doma Parlamenta FBiH usvojen 24.11.2011. godine, sa Zaključkom da može poslužiti kao osnova za izradu Prijedloga Zakona i dao obvezu predlagaču da zajedno sa Vladom FBiH organizira i provede javnu raspravu u trajanju od 30 dana. Prema pismenoj izjavi odgovorne osobe, procedura provođenja javne rasprave o Nacrtu Zakona o šumama nije do danas završena, a isti nije ni razmatran od strane Doma naroda. Ministarstvo je naknadno, uz očitovanje, dostavilo Zaključak Vlade FBiH V broj 534/2013 od 20.06.2013. godine, kojim je Vlada FBiH zatražila od Doma naroda Parlamenta FBiH da se hitno izjasni o Zakonu o šumarstvu koji je u parlamentarnoj proceduri i utvrdila stav, ukoliko Dom naroda Parlamenta FBiH ne prihvati isti uzet će u razmatranje Prednacrt zakona o šumama koji je Ministarstvo Vladi FBiH dostavilo u novembru 2011. godine. Prema dostavljenom Imajući u vidu da zakonskim propisima nije regulirana oblast šumarstva od 06.12.2011. godine, nakon prestanka primjene Uredbe o šumama, možemo konstatirati da trenutno nema zakona koji regulira oblast šumarstva.

Prema prezentiranoj Informaciji o stanju u oblasti šumarstva usljed nepostojanja zakonskih propisa (09.03.2013. godine) sačinjenoj od strane Ministarstva prema Vladi FBiH, konstatirano je da usljed nedonošenja novog zakona o šumama, svi oni koji vrše bilo kakvu djelatnost u šumi, nemaju zakonska ovlaštenja za svoje aktivnosti, a dosljednom primjenom zakonskih propisa treba obustaviti rad svih korisnika šuma, odnosno 4.000 radnika direktno uposlenih i oko 2.000 radnika u kooperantskim firmama koji bi ostali bez egzistencije. Radi nepostojanja zakona o šumama obustavljene su i druge aktivnosti koje imaju negativan utjecaj na sve segmente društva (provođenje prostorno planskih dokumenata, uspostava služnosti i zakupa na šumskom zemljištu za niz komunikacijskih i infrastrukturnih objekata, rješavanje imovinsko – pravnih odnosa, ...). Županijske uprave za šumarstvo nemaju zakonskih mogućnosti za sprečavanje nelegalnih radnji u šumi putem podnošenja prekršajnih prijava, a i one prijave koje su podnesene u prethodnom periodu sudovi odbacuju kao neutemeljene, odnosno obustavljaju postupak. Sve naprijed navedeno ukazuje na važnost i hitnost rješavanja navedenog problema.

Potrebno je da Ministarstvo u okviru svoje nadležnosti u suradnji sa Vladom FBiH, poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja Zakona o šumama FBiH kojim će se ispoštovati Odluka Ustavnog suda FBiH, u smislu poštivanja odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi i Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH;

5.3 Razvojno – investicijski projekti Ministarstva

Planom razvojno – investicijskih projekata u FBiH, koji čine sastavni dio Proračuna FBiH za 2012 godinu, utvrđeni su projekti u nadležnosti Ministarstva, a isti su se financirali iz kreditnih sredstava, donacija i Proračuna FBiH. Prema prezentiranim podacima u IP obrascima u 2012. godini putem implementacijskih jedinica Ministarstva: **PIU šumarstva i Ured za koordinaciju (PCU) utrošeno je 7.308.889 KM¹**, od čega 6.652.563 KM kroz projekat ARDP i 656.326 kroz projekat Unapređenja ruralnog poduzetništva 697 BA. Za projekte iz oblasti voda (Zaštita kvaliteta voda i Upravljanjem slivom Neretve i Trebišnjice), čiji implementatori su Agencije za vodna područja slivova Jadranskog mora i rijeke Save, od strane Sektora za vodoprivredu Ministarstva vrši se praćenje i koordinacija. Uredbom o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstava za razvoj u FBiH („Sl. novine FBiH“, broj 48/03) predviđeno je da Ministarstvo putem organizacione jedinice u svom sastavu implementira projekte od značaja za Federaciju koje odobri Vlada FBiH i upravlja domaćim i stranim sredstvima namijenjenim za realizaciju projekata. Za obavljanje navedenih poslova, u okviru Ministarstva formirane su **dvije Jedinice za implementaciju projekata** na čijem čelu se nalaze direktori jedinica, i to: **PIU šumarstva i Ured za koordinaciju (PCU) projekata za razvoj stočarstva i ruralnog financiranja** i iste su od strane Federalnog zavoda za statistiku razvrstane kao jedinice u sastavu Ministarstva koje koriste njegov porezni identifikacioni broj, međutim, **konstatirano je da navedene jedinice, odnosno opis poslova i zadataka nije utvrđen i sistematiziran Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva, a angažovanje uposlenika za rad u istim se vrši putem ugovora.** Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji sistematiziran je **Odsjek za upravljanje projektima – PMU** (poslovi praćenja i izvršavanje planskih dokumenata u oblasti voda, kao i pripremanje, koordiniranje, implementacije i upravljanje projektima

¹ Utrošak sredstava kroz razvojno – investicijske projekte koje realizuju Jedinica za šumarstvo PIU i Ured za koordinaciju (PCU) ne iskazuje se u financijskim izvješćima Ministarstva.

iz oblasti voda), kao i **Služba za razvoj i upravljanje projektima** (poslovi predlaganja, koordiniranja, praćenja, upravljanja i izvješćivanja o provođenju razvojnih projekata iz nadležnosti Ministarstva). **Utvdili smo da su jedinice za implementaciju projekata Službi dostavljali IP obrasce, ali nismo mogli potvrditi da je Služba vršila koordinaciju, praćenje i izvješćivanje o implementaciji određenog broja tekućih projekata koji se realiziraju u okviru jedinica za implementaciju projekata, kao i za dio projekta koji su Planom razvojno investicionih projekata razvrstani u resor Ministarstva.**

Postupajući po Zaključku Vlade FBiH V broj: 317/2012, Ministarstvo je dostavilo Vladi FBiH **Akcionni plan za usklađivanje jedinica za implementaciju projekata pri Ministarstvu**, a isti je Vlada FBiH prihvatila Zaključkom V broj 901/2012 od 04.06.2012. godine, te obvezala Ministarstvo na realizaciju istog. **Prema prezentiranom Izvješću o realizaciji navedenog Akcionnog plana** još uvijek: nije urađena sveobuhvatna informacija/izvješće o statusu i projektima koje realizuju jedinice za projekte (PIU, PCU i PMU) u Ministarstvu; nije izvršeno preseljenje jedinica za projekte u zajedničke prostorije u zgradi Uniprometa; nije realizirana aktivnost formiranja unutrašnje organizacione jedinice u okviru Sektora za projekte koja je trebala biti nadležna za IPA – IPARD projekte i ostale projekte Evropske unije; nije realizirana aktivnost koja je predviđjela rješavanje radno – pravnog statusa uposlenika u postojećim jedinicama za projekte (PIU i PCU). Prezentiran nam je Prijedlog novog Pravilnika o unutarnjoj organizaciji u okviru kojega je predviđeno formiranje Sektora za projekte u kojem su objedinjeni i sistematizirani svi poslovi iz nadležnosti projektnih jedinica i Službe za razvoj i upravljanje projektima. Ministarstvo je naknadno, uz očitovanje, prezentiralo dokaz da je Vlade FBiH na sjednici održanoj 20.06.2013. godine donijela Odluku V broj 545/2013 kojom je dala saglasnost na navedeni Pravilnik o unutarnjoj organizaciji, međutim implementacija Akcionog plana i Pravilnika će se moći cijeliti tek prilikom obavljanja naredne revizije.

Vezano za utrošak sredstava preko posebnih transakcijskih računa (izvan Jedinog računa riznice FBiH) putem kojih se vrše plaćanja vezana za realizaciju projekata čiji implementator je Ministarstvo, utvdili smo da knjigovodstvena evidencija koja se vodi od strane jedinica za implementaciju ne daje realnu sliku o utrošku kako proračunskih, tako i kreditnih i donatorskih sredstava, što nije sukladno Instrukciji o načinu vođenja knjigovodstva, financijskog izvješćivanja i godišnjeg obračuna za razvojno – investicijske projekte („Sl. novine FBiH“, broj 75/09).

Nije nam prezentirana dokumentacija da su, sukladno Zakonu o izvršavanju proračuna FBiH i ostalim propisima i aktima donesenim od strane nadležnih institucija, **kvartalna izvješća o implementaciji razvojno – investicijskih projekata** dostavljana Federalnom ministarstvu financija, kao ni informacije o problemima u realizaciji postojećih i novim razvojnim projektima čija realizacija, iako je bila planirana, nije otpočela u revidiranoj godini (podatke o pripremi i pregovorima) prema Vladi FBiH. Kao što je konstatirano i prethodnom revizijom utvdili smo da se sačinjavaju „informacije“, umjesto godišnjih izvješća, međutim u istom se ne navodi analiza postignutih rezultata u odnosu na prihvaćene obveze projektima koji se financiraju iz kreditnih, donatorskih i proračunskih sredstava. Međutim, iako je ukazivano na isto, navedena praksa nije prekinuta.

Projekat WATSAN FBiH (u daljem tekstu: „Vodovod i kanalizacija“) koordinira Ministarstvo, ispred Federacije BiH, čija svrha je da se financiranjem iz raspoloživih izvora ukupnog iznosa **121.300.000 EUR-a** obezbijedi implementiranje mjera koje će poboljšati infrastrukturu i usluge kojima se obezbjeđuje adekvatno vodosnadbijevanje i odvodnja (prikupljanje i prečišćavanje) otpadnih voda u općinama uključenim u Projekat¹. Struktura izvora financiranja navedenog projekta je sljedeća: 60.000.000 EUR-a **kredit EIB-a, grant sredstva EIB-a: 5.000.000 EUR-a (IPF 2008)** i 12.000.000 EUR-a (**IPA 2009**), **vlastito učešće općina ostatak sredstava**). Po zahtjevu EIB-a², Ministarstvo je u 2011. godini formiralo Jedinicu za rukovođenje projektom (PMU), dok su unutar općina koje učestvuju u projektu formirani Timovi za implementiranje potprojekata (PIT-ovi) koji su odgovorni za njihovo implementiranje. **Do sada je ugovore o kreditnom zaduženju potpisalo samo 6 općina (Orašje, Velika Kladaša, B. Petrovac, B. Krupa, Široki Brijeg i Tomislavgrad)**, 4 općine imaju odobrene projektne sažetke (Prozor – Rama, Čitluk, Glamoč i Gračanica), dok su ostale općine tek u fazi odobravanja izvješća o obuhvatu potprojekata. U toku je provođenje pregovaračkog postupka Ministarstva za odabir dobavljača za obavljanje jedinstvenog nadzora nad izvođenjem radova na cjelokupnom projektu. **Prema**

¹ Općine uključene u projekat su: Orašje, Velika Kladaša, B. Petrovac, B. Krupa, Široki Brijeg, Tomislavgrad (potpisale ugovor sa Federalnim ministarstvom financija), općine Mostar, Jajce, Prozor – Rama, Čitluk, Glamoč, Tešanj, Doboj Jug, B. Grahovo, Konjic, Usora, Livno, Gračanica, Lukavac, Kupres, Stolac (procedure u toku) i ostale općine koje pokazu interes.

² Prema potpisanim Ugovorima o kreditnom zaduženju između FBiH (BiH) i EIB-a od 18. Kolovoza 2008. godine, rok za realizaciju kreditnog zaduženja je istekao 30.06.2012. godine, te je produžen za period od još 2 godine, tj. do 30.06.2014. godine. Rok za realizaciju Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava od 5.000.000 EUR-a iz fonda IPF 2008. je do 31.12.2015. godine, a 12.000.000 EUR-a iz IPA 2009. je do 31.12.2013. godine.

prezentiranim podacima, do 31.12.2012. godine nije bilo povlačenja sredstava. Od početka 2013. godine do završetka konačne revizije povučeno je 3.134.488 EUR-a¹ od čega je utrošeno samo 40.467 EUR -a ili 79.147 KM za avansno plaćanje dobavljaču općine Široki Brijeg koja je otpočela sa radovima. Imajući u vidu prihvaćene rokove za implementiranje projekta „Vodovod i kanalizacije u FBiH“ prema kojima se financirane aktivnosti iz kreditnih sredstava trebaju realizirati do 30.06.2014. godine, a analogno tome i povlačenje grant sredstava iz IPF 2008 do 31.12.2015. godine i IPA 2009 do 31.12.2013. godine, kao i da je do sada samo općina Široki Brijeg otpočela radove, evidentno je da se planirane aktivnosti ne odvijaju potrebnom dinamikom što upućuje na problem rukovođenja projektom i potrebu utvrđivanja razloga, kao i poduzimanje odgovarajućih mjera i aktivnosti od strane Ministarstva. Ministarstvo - PMU je Vladi FBiH, 07.02.2013. godine, dostavilo Informaciju o statusu navedenog projekta, koja još uvijek nije razmatrana od strane iste. Navedena Informacija nije sačinjena na pregledan način da daje podatke o povučenim i utrošenim sredstvima, planiranim i realizovanim aktivnostima, razloge kašnjenja u realizaciji projekta, kao i ostale bitne činjenice, što je svakako potrebno unaprijediti u narednom periodu. Također nije vršeno izvješćivanje Federalnog ministarstva financija, vezano za razloge ne otpočinjanja realizacije projekta, koja je bila planirana.

Projekat „Unapređenje uvjeta života na selu IFAD 772BA“ ukupne vrijednosti 18.430.000 KM, trebao je početi u 2012. godini, međutim njegova implementacija prema izjavi odgovorne osobe nije otpočela iz razloga jer se kasnilo sa ratificiranjem sporazuma o kreditnom zaduženju. Implementacija istog nije otpočela ni u 2013. godini, do momenta obavljanja revizije, a prema prezentiranom razlog je neodobravanja sredstava od strane Ministarstva financija sa pozicije „Učešće Vlade FBiH u projektima koji se financiraju kreditnim sredstvima međunarodne zajednice“ u iznosu od 503.086 KM, za I i II kvartal 2013. godine (prezentiran dopis 13.02.2013. godine upućen Ministarstvu financija).

Osigurati da se Pravilnikom o unutaršnjoj organizaciji sistematizirani poslovi i zadaci vezani za implementaciju projekata od značaja za Federaciju iz oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, obavljaju u okviru Sektora za upravljanje projektima, sukladno članku 4. Uredbe o uspostavi koordinacionog mehanizma za upravljanje i koordinaciju sredstvima za razvoj u FBiH i Akcionim planom usklađivanja jedinica za implementaciju projekata, a u cilju uspostavljanja hijerarhijske odgovornosti za njihovu realizaciju;

Potrebno je uspostaviti knjigovodstvenu evidenciju trošenja sredstava kroz projekte koje implementira Ministarstvo, na način da ista daje realnu sliku o utrošku kako proračunskih, tako i kreditnih i donatorskih sredstava, sukladno Instrukciji o načinu vođenja knjigovodstva, financijskog izvješćivanja i godišnjeg obračuna za razvojno – investicijske projekte;

Izvjješćivanje o utrošku sredstava razvojno - investicijskih projekata vršiti sukladno Zakonu o izvršavanju proračuna FBiH, Pravilnikom o financijskom izvješćivanju i godišnjem obračunu proračuna u FBiH, ostalim propisima i aktima donesenim od strane nadležnih institucija. Izvjješća trebaju sadržavati i informacije o novim razvojnim projektima čija realizacija, iako je bila planirana, nije otpočela u revidiranoj godini (podatke o pripremi i pregovorima), kao i analizu postignutih rezultata u odnosu na prihvaćene obveze (iz projekata) koji se financiraju iz kreditnih, donatorskih i proračunskih sredstava;

U okviru „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj“ (skraćeni naziv: Projekat ARDP) koji se financira kreditnim sredstvima Svjetske banke (u vrijednosti od 13.500.000 EUR-a za FBiH), a čija implementacija se vrši od strane Jedinice za implementaciju projekata Ministarstva - PIU-a za šumarstvo, osigurana su sredstva za uspostavu Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata. Prema prezentiranom Izvjješću od strane odgovorne osobe – financijskog menadžera Projekta, vezano za realizaciju navedenog projekta, **do sada su povučena ukupna sredstva u iznosu od 16.207.472 KM od čega je utrošeno 14.680.551 KM. Od navedenog iznosa na uspostavu registara utrošeno je 1.192.153 Eura (cca 2.331.649 KM), koji su završeni od strane dobavljača, međutim, nije izvršena primopredaja istih između PIU-a za šumarstvo i Ministarstva, a isti su korišteni prilikom dodjele sredstava novčanih pomoći u 2012. godini za poticaje u poljoprivredi.**

U tijeku 2012. godine, kroz Projekat ARDP-a utrošeno je 6.652.563 KM, od čega na saniranje šteta od poplava 3.469.010 KM po osnovu prenamjene aktivnosti projekta. Struktura utrošenih sredstava na saniranje šteta od poplave je: nabava i distribucija sadnog materijala za četiri općine (Foča – Ustikolina, Goražde,

¹ Struktura 3.134.488 EUR-a povučenih u 2013. godini: I tranša kredita u iznosu od 1.000.000 EUR-a, zatim 1.972.102 EUR-a grant sredstava iz IPF 2008, te 1.162.386 EUR-a iz granta IPA 2009.

Tomislavgrad i Neum) u iznosu od 16.990 KM; nabava i distribucija plastenika na području općina Foča – Ustikolina i Goražde u iznosu od 448.321 KM (nije završena montaža u općini Goražde zbog klimatskih prilika); nabava i distribucija dvije sušnice na području općine Foča – Ustikolina u iznosu od 55.564 KM, dok je 2.960.326 KM ili 85,33 % sredstava za saniranje šteta utrošeno na radove i nabavu sadnog materijala na području općine Ravno. **Ističemo da su sredstva na području općine Ravno (2.960.326 KM) realizirana za 14 lica, od kojih je samo za podizanje vinograda jednog lica (Dragan Obradović) utrošeno 1.865.521 KM. Pored navedenog, kroz projekat je, nakon preseljenja Ministarstva na novu lokaciju (zgradu Uniprometa d.d.) izvršena i nabava namještaja za isto (328.865 KM).** Napominjemo da je u prethodnoj godini kroz projekat izvršena i nabava auta u vrijednosti od 34.047 KM kojeg koristi savjetnik ministra za financijska pitanja i međunarodnu suradnju, temeljem zaključenog ugovora sa ASA PSS d.o.o. Sarajevo. Plaćanje navedenog vozila nije izvršeno iz razloga što nalog za plaćanje nije potpisan od strane ovlaštene osobe Federalnog ministarstva financija, koje je dopisom tražilo da se dostavi obrazloženje za neophodnost i opravdanost predmetne nabave. Zbog neplaćanja navedenog vozila, podignuta je tužba od strane ASA PSS d.o.o. Sarajevo protiv Jedinice za implementaciju projekata – PIU šumarstva i poljoprivrede, koje je još 13.06.2011. godine zapisnički preuzeto i koristi se od strane navedenog savjetnika. **Međutim, ističemo da kroz projekat, iako je trebalo, još uvijek nisu realizirane značajne aktivnosti vezane za uspostavljanje informacijskog sustava sa ciljem da podrži program finansiran od strane EU instrumenata za pomoć prije pridruživanja (IPA) za razvoj BiH poljoprivredne informacijske strukture, uspostava informacijskih transfera plaćanja u oblasti poljoprivrede i ruralnog plaćanja (uspostava Agencije za plaćanje) i izrada Strategije/ programa ruralnog razvoja.**

Obzirom da se projekat ne implementira sukladno ranije utvrđenom dinamičkom planu, što smo konstatirali u obavljenim revizijama u posljednje 3 godine, davali smo preporuku da se izvrši analiza i stupanj realizacije Projekta ARDP u odnosu na dinamički plan i o istom izvijesti Vlada FBiH, međutim, prema izjavi odgovorne osobe ista nije sačinjena. Navedeno ističemo iz razloga jer projekat nakon produženja roka za implementaciju treba biti završen 30.06.2013. godine, planirane aktivnosti nisu realizirane, a u toku je odlučivanje o zahtjevu Ministarstva za njegovim produženjem.

Potrebno je izvršiti analizu i stupanj realizacije „Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP)“ u odnosu na izmijenjeni dinamički plan prihvaćen ugovorom o kreditnom zaduženju, te sukladno konstatiranom poduzeti odgovarajuće aktivnosti u cilju njegove implementacije u planiranom roku, te o navedenom izvijestiti Vladu FBiH;

Poduzeti aktivnosti kako bi se izvršio uvid u dokumentaciju vezanu za nabavu vozila od poduzeća ASA PSS d.o.o. Sarajevo, navodno za potrebe poljoprivrednih savjetodavnih službi u okviru Projekta ARDP-a, a kojeg koristi savjetnik ministra, zbog čijeg neplaćanja je podignuta tužba protiv Jedinice za implementaciju projekata – PIU-a šumarstva i poljoprivrede, te sukladno s konstatovanim poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju utvrđivanja eventualne odgovornosti i smanjenja izdataka po osnovu plaćanja sudskih troškova;

Projekat „Razvoj stočarstva i ruralnog financiranja/ FBiH (IFAD III – 562 BA), koji je implementiran putem Ureda za koordinaciju projekata (PCU) završen je još u 2008. godini. Od strane direktora PCU prezentiran nam je Zaključak Vlade FBiH od 10.08.2010. godine kojim je usvojena Informacija o implementaciji projekata financiranih stranim sredstvima u FBiH u 2009. godini, međutim nije nam prezentirana dokumentacija koja bi potvrdila navode odgovorne osobe da je u okviru iste razmatrano i Završno izvješće o završetku navedenog projekta. Ovo ističemo prije svega zbog značajnosti navedenog projekta, kao i činjenice da je **nakon završetka projekta ostala aktivna kreditna linija** plasiranih sredstava financijskim institucijama (bankama i mikrokreditnim organizacijama) **u visini od 12.637.755 KM, koja su se trebala na revolving osnovi koristiti za dalje kreditiranje fizičkih lica i pravnih subjekata u ruralnim područjima koji se odnose na poljoprivredu. Prezentirani podaci o plasmanu navedenih sredstava na revolving principu su nepotpuni**, a prema izjavi odgovorne osobe financijske institucije neredovno dostavljaju podatke, a neke i na više urgencija nisu dostavile tražene podatke. Napominjemo da je Memorandumom o razumijevanju, koji je sastavni dio Subsidijarnog kreditnog ugovora između Federalnog ministarstva financija i financijskih institucija o korištenju sredstava ovog zajma, bilo predviđeno da će PCU i financijske institucije dogovoriti Obrazac mjesečnog izvješćivanja, te iste redovno dostavljati, međutim, po istom se ne postupa, tako da nismo mogli dobiti detaljno izvješće o svim izvršenim plasmanima i replasmanima na dan 31.12.2012. godine po financijskim institucijama. **O navedenom Ureda za koordinaciju projekata (PCU) je 01.04.2013. godine izvijestio Ministarstvo financija i podnio Inicijativu za raskid Ugovora i povrat cjelokupnog iznosa**

povučenih sredstava iz razloga jer se ne poštuju dogovoreni uslovi od strane sljedećih banaka i MKO-a: Uni credit banka d.d. Sarajevo, Intesa San Paolo banka d.d. Sarajevo, Volksbanka d.d. Sarajevo, Pro credit banka d.d. Sarajevo i MKO „PRIZMA MIKRO“ Sarajevo.

Projekat „Unapređenja ruralnog poduzetništva (25.829.213 KM) - REEP (IFAD Lo – 697 BA, OFID Lo 1113-P), koji se također implementira putem Ureda za koordinaciju projekata (PCU). U sklopu ovog projekta je aktivna kreditna linija plasiranih sredstava finansijskim institucijama (bankama i mikrokreditnim organizacijama) u visini od 8.249.643 KM, koja su se trebala na revolving osnovi koristiti za razvoj poljoprivrede. Prezentirani podaci o plasmanu navedenih sredstava na revolving principu su nepotpuni, a prema izjavi odgovorne osobe finansijske institucije neredovno dostavljaju podatke, a neke i na više urgencija nisu dostavile tražene podatke. **Vezano za navedeno prezentiran nam je dopis od 02.04.2013. godine kojim je Ured za koordinaciju projekata (PCU) podnio inicijativu prema Ministarstvu financija da izvrši raskid Ugovora i povrat cjelokupnog iznosa povučenih sredstava od strane Pro credit banka d.d. Sarajevo (1.083.600 KM) i MKO „PRIZMA MIKRO“ Sarajevo (1.069.520 KM) jer isti nisu postupali sukladno Ugovoru. Za preostale finansijske institucije (BBI banku, Vakufsku banku, LOK MKF) navode da vrše replasiranje prikupljenih revolving sredstava sukladno s potpisanim Ugovorima i uz prethodnu suglasnost PCU-a za namjensko korištenje, međutim za navedeno nije nam prezentiran odgovarajući dokaz.**

Projekat „Mala komercijalna poljoprivreda“ završen je u 2009. godini, a isti je implementiran od strane Jedinice za implementaciju projekata Ministarstva - PIU-a za šumarstvo (10.421.709 KM). Nakon završetaka ostala je aktivna kreditna linija kod Nove banke d.d. Banja Luka, **putem koje je u vidu kredita za oblast poljoprivrede, plasirano 1.823.993 EUR-a na revolving osnovi (korisnici mikrokreditne organizacije SUNRISE i EKI).** Iako je Subsidijarnim kreditnim sporazumom između Federalnog ministarstva financija i navedene banke bilo predviđeno, nakon završetka projekta, što je konstatiramo već treću godinu, PIU šumarstva **nije prenio svoje obveze** u dijelu praćenja i izvješćivanja o korištenju navedenih sredstava, kao i uplaćivanja kamata u Proračun FBiH. Prema pismenoj izjavi direktora Jedinice za šumarstvo od 08.05.2013. godine, Vlada FBiH, Ministarstvo poljoprivrede i Federalno ministarstvo financija nisu donijeli odluku o tome koja institucija ili agencija će preuzeti obveze od PIU – a po spomenutim kreditnim subsidijarnim sporazumima nakon 31.12.2009. godine, a mikrokreditne organizacije su nastavile redovno dostavljati mjesečna izvješća u Jedinicu za šumarstvo koja nije utvrdila odstupanja od sporazuma. **Vezano za navedenu izjavu, ista revizorskom timu nije potkrijepljena odgovarajućim dokaznim materijalom, tako da ne možemo potvrditi navedeno, kao ni način korištenja izvršenog replasmana sredstava putem Nove banke Banja Luka.**

Projekat „Razvoj i očuvanje šuma“ (8.842.739 KM) je realiziran u okviru jedinice PIU šumarstva i poljoprivrede, a implementacija navedenog Projekta je završena 30.11.2010. godine, kako je bilo i planirano kreditnim sporazumom. Do okončanja revizije nije sačinjeno Završno izvješće o završetku projekta, koje je Ministarstvo trebalo da sačini i dostavi Vladi FBiH i Federalnom ministarstvu financija. Prezentirani Nacrt izvješća o završetku projekta nije sačinjen sukladno sa Instrukcijom za propisivanje metodologije za podnošenje završnog izvješća o završetku projekta, koju je donijelo Federalno ministarstvo financija na temelju Zakona o proračunima u FBiH.

Projekat „Pripremljenosti za avijarnu influensu“ realiziran je u iznosu od 5.018.139 KM. Sve aktivnosti na navedenom projektu završene su 30.06.2011. godine, a isti je zatvoren 31.10.2011. godine. Nije prezentirana dokumentacija da je za završeni projekat sačinjeno Završno izvješće, a prema pismenoj izjavi direktora Jedinice za šumarstvo (PIU-a), Jedinica je bila odgovorna samo za implementaciju nabava i finansijski menadžment, dok je Tehnička radna grupa (TSG) na čijem čelu su bili pomoćnica ministra poljoprivrede za veterinarstvo i pomoćnica ministra zdravstva bila nadležna za implementaciju cjelokupnog projekta, zbog čega je isti mišljenja da Tehnička radna grupa treba da podnese završno izvješće.

Potrebno je da se za završene razvojno – investicijske projekte sačini Završno izvješće o završetku projekata i dostavi nadležnim institucijama i organima (Federalnom ministarstvu financija, Vladi FBiH) na razmatranje, sukladno zakonskim i ostalim propisima;

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Federalnim ministarstvom financija, poduzme aktivnosti prema finansijskim institucijama, vezano za plasman sredstva putem kreditnih linija iz razvojno – investicijskih projekata, kako bi se utvrdilo da su doznačena sredstva u prethodnom periodu korišćena sukladno sa ugovorima za razvoj poljoprivrede, kao i da se u narednom periodu obezbijedi redovno mjesečno izvješćivanje, praćenje utroška sredstava sukladno ugovoru za utvrđene namjene ili da se izvrši njihovo zatvaranje;

5.4 Proračun za 2012. godinu

U Godišnjem izvješću o izvršenju Proračuna ukupni rashodi i izdaci iskazani su u iznosu od 74.554.469 KM što predstavlja 99,15 % ukupno odobrenih sredstava za rad Ministarstva, a u odnosu na prethodnu godinu (58.624.012 KM) isti su veći za 15.930.457 ili 27,17 %.

Struktura iskazanih rashoda i izdataka je sljedeća: tekući transferi 94,12 %, primanja uposlenih 4,13 %, izdaci za materijal i usluge 1,72 %, i nabava opreme 0,03 %.

Pregled izvršenja proračuna dat je u prilogu br. 1 Izvješća.

5.5 Tekući rashodi

5.5.1 Izdaci za materijal i usluge

Izdaci za materijal i usluge iskazani su u iznosu od 1.282.722 KM što je u odnosu na odobrena sredstva izvršenje od 93,2 %. Struktura navedenih izdataka je sljedeća: putni troškovi 116.968 KM (9,12%), izdaci za energiju 45.162 KM (3,52%), izdaci za komunalne usluge 123.607 KM (9,64%), izdaci za nabavu materijala 100.571 KM (7,84%), izdaci za usluge prevoza i goriva 75.907 KM (5,92%), izdaci za unajmljivanje imovine i opreme 356.108 KM (27,76%), izdaci za tekuće održavanje 23.029 KM (1,79%), izdaci za osiguranje i bankarske usluge 20.618 KM (1,60%) i izdaci za ugovorene usluge 420.752 KM (32,80%).

Izdaci za usluge prevoza i goriva iskazani su u iznosu od 75.907 KM što je u odnosu na prethodnu godinu više za 17,95%. Na dan 31.12.2012. godine Ministarstvo je raspolagalo ukupno sa 13 vozila. Obavljenom revizijom konstatirano je, da sukladno sa Pravilnikom o načinu korištenja službenih vozila Ministarstva, nisu uredno popunjavani putni nalozi za vozila (PN4) u dijelu: evidencije o utrošku goriva, relacije kretanja vozila, navođenja tačnog vremena polaska i dolaska službenim vozilom na odredište i pređene kilometraže za navedene relacije. Od rujna 2012. godine Ministarstvo koristi 20 parking mjesta ispred zgrade Uniprometa d.d. Sarajevo koje je Ministarstvu dodijelila Služba za zajedničke poslove organa i tijela FBiH na korišćenje do 31.12.2012. godine. **Nije prezentirana dokumentacija kojom bi potvrdili da je uspostavljena kontrola korišćenja službenih vozila nakon završetka radnog vremena, odnosno da se vozila parkiraju na predviđena parking mjesta. Iako su parking mjesta predviđena za parkiranje obezbijedena, praksa korištenja vozila nakon radnog vremena za potrebe dolaska i odlaska sa posla je nastavljena, čime nije postupljeno sukladno članu 8. Uredbe o uslovima i načinu korištenja službenih putničkih automobila u organima uprave u FBiH.**

U narednom periodu osigurati primjenu Uredbe o uslovima, načinu korištenja i nabavci službenih putničkih automobila u organima uprave FBiH i Pravilnika o načinu korištenja službenih vozila, u dijelu popunjavanja obrasca PN4, kao i u dijelu parkiranja službenih vozila na parking prostoru nakon završetka radnog vremena;

Izdaci za mobilne telefone iskazani su u iznosu od 34.412 KM što je u odnosu na prošlu godinu više za 35,83 %. Ministarstvo je Pravilnikom o načinu korištenja službenih mobilnih telefona i drugih telefona iz veljače 2012. godine reguliralo isplate naknade po osnovu korišćenja mobilnih i fiksnih telefona. Prema prezentiranim računima sa popratnom dokumentacijom, za dio nastalih prekoračenja u potrošnji, Služba za finansijske poslove je sačinjavala Rješenja na osnovu kojih se vršio odbitak prekoračenja preko platne liste. Dio uposlenika je za uvećane troškove upućivao zahtjev ministru za priznavanje troškova na teret Ministarstva na što je ministar davao suglasnost, međutim u zahtjevu su navodili **kao razlog prirodu posla, odnosno povećan obim poslova, a za što nam nije prezentiran relevantan dokaz.** Uvidom u račune za mobilne telefone, konstatirano je da su pojedini iznosi mobilnih telefona iznosili i do 477 KM, s tim da je u prosincu izdatak po računu za jednog zaposlenika priznat u od 809 KM. **Posebno ističemo da je u ugovorima o djelu zaključenim za četiri lica utvrđeno da će isti za vrijeme angažmana od strane Ministarstva koristiti službene mobilne telefone, dok je Pravilnikom o načinu korištenja službenih telefona utvrđeno da pravo na korišćenje službenih mobilnih telefona po potrebi imaju i lica angažovana po temelju ugovora o djelu u Ministarstvu, s tim da je za iste odobreni limit od 50 KM sadržan u naknadi za izvršenje posla.** Utvrdili smo da su lica angažovana na ugovor o djelu stvarala izdatke za mobilne telefone preko dozvoljenog limita. Za nastale izdatke, podnosila su zahtjev za priznavanje ukupnih izdataka, čak i do 340 KM po računu uz obrazloženje da su izdaci nastali zbog povećanog obima posla. **Ukupni izdaci angažovanih lica po ugovoru o djelu, priznati su u iznosu od 9.574 KM na teret Ministarstva, što nije sukladno Zaključku Vlade FBiH.**

Od navedenog iznosa lice angažovano za koordinaciju i praćenje realizacije projekata iz nadležnosti Ministarstva utrošilo je 4.179 KM, lice angažovano za stručnu obradu najsloženijih pitanja iz oblasti vodoprivrede 2.513 KM, lice angažovano za izradu strateških dokumenata u oblasti šumarstva 1.559 KM i lice angažovano na koordinaciji sa nevladinim sektorom u pogledu praćenja efekata novčanih potpora iz oblasti poljoprivrede 1.323 KM. **Na temelju prethodno navedenog ne možemo potvrditi opravdanost priznavanja troškova mobilnih telefona na teret Ministarstva iznad iznosa utvrđenih zaključkom Vlade FBiH i internim aktom, a posebno iz razloga što nije prezentirana relevantna dokumentacija kojom se potvrđuje da je zbog povećanja posla u navedenom periodu došlo do povećanja troškova mobilnih telefona, čime bi se potvrdila opravdanost navedenih isplata.**

Potrebno je osigurati da se isplata troškova mobilnih telefona vrši sukladno Zaključku Vlade FBiH o ograničenju troškova korišćenja službenih telefona i drugih telefona u federalnim organima uprave, kao i internim aktom;

Na izdacima za pružene usluge medija i javnog informiranja iskazan je iznos od 29.359 KM. U okviru navedenih izdataka iskazani su troškovi koji se odnose na pružanje usluga praćenja štampanih, internet i elektronskih medija sa područja BiH, tj. pružanje usluga pressclippinga na temelju zaključenog ugovora sa „PRESS CLIPPING“ d.o.o. Banja Luka u iznosu 9.126 KM (mjesečna cijena 760 KM), kao i usluga korišćenja generalnog servisa na temelju ugovora sa Novinskom agencije Republike Srpske „Srna“ 7.379 KM (mjesečna naknada 614 KM). Također su iskazani i izdaci po temelju Ugovora o pretplati sa Nezavisnom novinskom agencijom „ONASA“ na privredni servis na jezicima naroda u BiH u iznosu od 2.808 KM. Prema ugovoru obveza ONASA-e je priprema emisije Privrednog servisa svaki dan, izuzev subote, i njegova transmisija putem maila ili passworda, sukladno s postignutim dogovorom uz mjesečnu cijenu privrednog servisa u iznosu 234 KM. **Na osnovu izvršenog uvida u zaključene ugovore, ispostavljene fakture kao i drugu prezentiranu dokumentaciju nije se mogla potvrditi opravdanost korišćenja navedenih usluga po temelju čega je izvršena isplata proračunskih sredstava u iznosu od 19.305 KM.**

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju, vezano za korišćenje usluga medija i javnog informiranja (PRESS CLIPPING, Srna i ONASA), te sukladno konstatiranom preispitati opravdanost daljnjeg korišćenja istih;

Izdaci za ugovore o djelu iskazani su u neto iznosu od 163.355 KM i u odnosu na prethodnu godinu su veći za 16,62%. Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da su se ugovori o djelu zaključivali za poslove koji su predviđeni opisom radnih mjesta prema Pravilniku o unutarnoj organizaciji Ministarstva a koji su: **stručna obrada najsloženijih pitanja iz oblasti poljoprivrede** (mjesečno 2.100 KM u periodu siječanj -prosinac 2012. godine), **stručna obrada najsloženijih pitanja iz oblasti veterinarstva** (mjesečno 2.100 KM u periodu siječanj - srpanj 2012. godine), **stručna obrada najsloženijih pitanja iz oblasti vodoprivrede** (mjesečno 2.100 KM u periodu veljača - kolovoz 2012. godine i rujan 2012. - veljača 2013. godine), **poslovi koordinacije i praćenja realizacije projekata iz nadležnosti Ministarstva** (mjesečno 2.100 KM za period siječanj - prosinac 2012. godine), **obavljanje poslova učesća u izradi strateških dokumenata u oblasti šumarstva** (mjesečno 2.100 KM u periodu veljača 2012 - veljača 2013. godine), **poslovi vođenja kampanje „Kupujmo domaće“** (mjesečno 1.700 KM u periodu lipanj - prosinac 2012. godine sa produžavanjem do lipnja 2013. godine), stručna obrada pitanja iz oblasti zdravstvene zaštite i dobrobiti životinja (mjesečno 1.455 KM u periodu srpanj -prosinac 2012. godine), praćenje proizvodnje u ratarstvu i povrtlarstvu (mjesečno 1.300 KM u periodu siječanj - svibanj 2012. godine), stručna obrada pravnih pitanja iz oblasti poljoprivrede, prehrambene industrije i vodoprivrede (rujan 2012. godine 1.300 KM), stručna obrada najsloženijih pitanja iz oblasti financijskog poslovanja (mjesečno 1.221 KM u periodu siječanj – prosinac 2012. godine), poslovi prijema službene pošte Ministarstva (mjesečno 500 KM u periodu listopad - prosinac 2012. godine). Pojednim ugovorima o djelu regulirano je pravo na isplatu dnevnica za službena putovanja na temelju kojeg su se izdavali putni nalozi i vršen obračun dnevnica. Za tri lica odobreno je korišćenje službenog vozila, dok su četiri lica imala pravo i na korišćenje mobilnih telefona i priznavanje troškova, što je detaljnije pojašnjeno kod izdataka za mobilne telefone. **Shodno navedenom, konstatiramo da je i u 2012. godini Ministarstvo zaključivalo ugovore o djelu za redovne poslove utvrđene Pravilnikom o unutarnoj organizaciji uz izdvajanje značajnih financijskih sredstava, kao i da se naknada po ugovoru utvrđivala bez postojanja kriterija, na što je ukazivano i prethodnom revizijom.** Značajnim smatramo istaći da je Ministarstvo, sukladno Zaključku Vlade V broj 948 od 13.09.2011. godine, broj savjetnika ministra sa dotadašnjih pet svelo na tri. Nakon što su Rješenjima ministra od 22.02.2012. godine dužnosti razriješeni savjetnik ministra za šumarstvo i lovstvo i

savjetnik ministra za financijsko - pravna pitanja, istoga dana je sa dotadašnjim savjetnikom za šumarstvo i lovstvo Ministarstvo zaključilo ugovor o djelu za obavljanje poslova učešća u izradi strateških dokumenata u oblasti šumarstva, kao i za obradu i obavljanje drugih najsloženijih pitanja iz oblasti šumarstva uz mjesečnu naknadu od 2.100 KM. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, ne može se potvrditi da su ugovori o djelu zaključivani sukladno Zakonu o državnoj službi u FBiH i ostalim propisima, obzirom da su zaključivani za poslove propisane Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Ministarstva. Također se ne može potvrditi opravdanost isplaćivanog iznosa naknada po temelju ugovora o djelu, obzirom da nisu prezentirani kriteriji za određivanje visine naknade.

Popunjavanje radnih mjesta definiranih Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji vršiti na način utvrđen Zakonom o državnoj službi u FBiH. Također ugovore o djelu zaključivati za poslove za koje je propisima uređena mogućnost zaključivanja istih;

5.6 Poticaj za poljoprivredu

5.6.1 Izvršenje poticaja za poljoprivredu

Poticaj za poljoprivredu, prema financijskim izvješćima, je realiziran u iznosu od 68.026.565 KM ¹što predstavlja izvršenje od 99,98 % u odnosu na planirana sredstva Proračunom u iznosu od 68.039.000 KM. Međutim, imajući u vidu da je u pomoćnim evidencijama izvršenje „Poticaja za poljoprivredu“ iskazano u iznosu od 68.037.850 KM, što je za 11.285 KM više u odnosu na iskazano stanje u financijskim izvješćima, ne možemo potvrditi da je izvršeno usuglašavanje pomoćne evidencija sa Glavnom knjigom Riznice. Navedeno je konstatirano i u izvješćima o obavljenim revizijama prethodnih godina, međutim po istom nisu poduzimane adekvatne aktivnosti. Prema riječima odgovorne osobe, navedeno je najvećim dijelom posljedica ručnog unosa velikog broja naloga za plaćanje u posljednjem IV kvartalu (53 %), a na temelju prethodno obrađenih zahtjeva za novčanim potporama od strane Službe za direktna plaćanja, odnosno obrađenih zahtjeva od strane imenovanih komisija za raspodjelu sredstava ostalih potpora i ruralnog razvoja. Utvrdili smo da Ministarstvo, iako svake godine raspolaže sa značajnim proračunom, nije ustrojilo informacijski sustav za obradu novčanih potpora, odnosno centralnu bazu podataka novčanih potpora i nije osiguralo tehničke pretpostavke da se obrađeni zahtjevi za novčanim potporama, odobreni od strane ministra, učitavanjem evidentiraju u Glavnu knjigu trezora radi plaćanja (po utvrđenom redosljedju) tako da su uposlenici Službe za financijske poslove značajan dio radnog vremena u 2012. godini trošili na fizičko unošenje podataka u Glavnu knjigu trezora. Najveći broj naloga za plaćanje realiziran je u prosincu 2012. godine i siječnju 2013. godine (36,32 %).

Novčane podrške se realiziraju na temelju Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku (u daljem tekstu: **Zakon o novčanim podrškama**), Programa utroška sredstava kojeg usvaja Vlada FBiH i provedbenih propisa za svaki pojedini model potpore kojim se, od strane ministra poljoprivrede, propisuju bliži uvjeti i način realizacije sredstava. Potpore obuhvataju potpore u sklopu mjera **poticanja proizvodnje** i plaćanja u sklopu mjera strukturne politike kroz **modele kapitalnih ulaganja, ruralnog razvitka, potpore dohotku i ostalih vrsta potpora**, dok se raspodjela sredstava novčanih potpora za proračunsku godinu treba vršiti na način da pojedinim modelima pripadaju odgovarajući udjeli sukladno raspoloživim sredstvima.

Pregled planirano/ostvareno Poticaja za poljoprivredu po modelima i iskazano u pomoćnoj evidenciji Ministarstva dajemo u narednoj tabeli, a detaljnu strukturu izvršenja poticaja za poljoprivredu za 2012. godinu po županijama data je u Prilogu br. 2 Izvješća.

(u KM)

Točka programa	Modeli potpora po Zakonu o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku	Program utroška sredstava	Izvršenje na dan 31.12.2012. godine	Nerealizirani zahtjevi iz fiskalne 2012. godine	Izvršenje na dan 31.12.2011. godine
A	Modeli poticaja za proizvodnje	32.150.486	32.150.122	16.587.888	31.002.441
A/1	Biljna proizvodnja	8.117.063	7.367.877	2.058.383	6.092.458
A/2	Animalna proizvodnja	24.033.424	24.782.245	14.529.505	24.909.982
B	Ruralni razvitak	25.076.706	29.056.669	20.843.786	258.000

¹ Izvršenje Transfera za poljoprivredu za 2012.g. u iznosu od 68.026.565 KM je veće za 16.094.591 KM u odnosu na izvršenje prethodne godine (51.931.974 KM). U navedenom iznosu izvršenja nisu obuhvaćeni nerealizirani zahtjevi u iznosu 39.274.072 KM.

B/1	Ruralni razvitak u FBiH	17.076.706	21.256.669	20.843.786	
B/2	Ruralni razvitak u RS	8.000.000	7.800.000		
C	Model ostalih vrsta potpora	8.811.807	6.831.059	1.842.398	10.405.789
D	Rezerve	2.000.000	100 % u B/1		
E	Raspodjela sredstava po modelu potpore dohotku	0			0
F	Model kapitalna ulaganja	0			0
G	Isplata neisplaćenih poticaja za 2010. godinu uključujući i IV kvartal za mlijeko	0			10.337.204
	UKUPNO (A+B+C+D+E+F+G)	68.039.000	68.037.850	39.274.072	52.003.434

Kao što se vidi iz navedene tabele utvrđen je ukupan iznos nerealiziranih zahtjeva iz fiskalne 2012. godine od 39.274.072 KM, koji se odnose na neiskazane obveze za poticaje korisnicima koji su ispunjavali posebno propisane kriterije po temelju Programa utroška sredstava „Poticaji za poljoprivredu“ i Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarenja novčane potpore po modelu poticaja proizvodnji u iznosu od 16.587.888 KM; neiskazane obveze za poticaje korisnicima po osnovu modela za ostale vrste potpora u iznosu od 1.842.398 KM, koji su također ispunjavali propisane uvjete utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta podrški u poljoprivredi, odnosno Javnim pozivom. U navedenom iznosu sadržane su i potencijalne obveze u iznosu od 20.843.786 KM za Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva, po temelju 677 podnesenih i neobrađenih zahtjeva od strane Komisije za ruralni razvitak. Zbog naprijed navedenog, Ministarstvo nije ispoštovalo odredbe članka 4., 59. i 74. Zakona o proračunima u FBiH i članaka 6. i 14. Zakona o izvršavanju proračuna u FBiH za 2012. godinu u dijelu stvaranja obveza na teret proračuna samo za namjene i do visine utvrđene u Posebnom dijelu Proračuna, kao i u dijelu iskazivanja svih nastalih obveza u Glavnoj knjizi trezora i financijskim izvješćima ministarstva. Zbog navedenog stanje rashoda i obveza Ministarstva nije predstavljeno istinito i fer u financijskim izvješćima na dan 31.12.2012. godine.

Pored navedenog, ističemo, što je navedeno u tabeli, da je izvršenje pozicije Ruralni razvitak u FBiH (21.256.669 KM) više iskazano za 4.179.963 KM u odnosu na odobreni iznos Programom utroška sredstava donesenog od strane Vlade FBiH 10.01.2013. godine. Razlog za navedeno je odluka ministra o prestrukturiranju (31.12.2012.g.), kojom se povećava navedena pozicija, unutar modela ruralnog razvoja za 1.063.746 KM i sa pozicije modela ostalih vrsta podrški za iznos od 1.980.748 KM, kao i odluka ministra o povećanju iste za iznos rezervi programa od 2.000.000 KM (02.08.2012.g.). **Preusmjeravanje sredstava sa pozicije ostalih vrsta potpora, na osnovu odluke ministra, nije izvršeno sukladno sa članom 6. Zakona o novčanim potporama i 39. Zakona o izvršavanju Proračuna FBiH za 2012. godinu, obzirom da su se mogla preusmjeriti samo neutrošena sredstva u propisanim rokovima i sukladno sa propisanom procedurom za donošenje Programa utroška sredstava kojeg usvaja Vlada FBiH.** Napominjemo da je na koncu godine, zbog nedostatka sredstava na poziciji ostalih vrsta potpora ostalo nerealizirano zahtjeva u iznosu od 1.842.398 KM.

Obveze, odnosno rashode na teret proračunske tekuće godine stvarati sukladno sa Zakonom o budžetima u FBiH i Zakonom o izvršavanju proračuna u FBiH, samo za namjene i do visine utvrđene u Posebnom dijelu Proračuna;

Potrebno je da se sukladno sa člancima 59. i 74. Zakona o proračunima u FBiH i člancima 4. i 20. Uredbe o računovodstvu proračuna FBiH svi rashodi i izdaci priznaju i iskazuju na odgovarajućim pozicijama u onom periodu kada je obveza i nastala, u cilju iskazivanja realnog i tačnog financijskog rezultata;

Preraspodjelu sredstava u okviru Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu donositi sukladno Zakonu o novčanim potporama i ruralnom razvoju i Zakonu o izvršavanju Proračuna u FBiH;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se tijekom i na koncu godine vršilo usuglašavanje podataka izvršenja poticaja za poljoprivredu koje se vodi u pomoćnim evidencijama sa podacima u Glavnoj knjizi trezora, a u cilju praćenja izvršenja i istinitog i tačnog iskazivanja izdataka po navedenom temelju;

5.6.1.1 Donošenje Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu i provedbenih propisa, nerealizirane obveze po temelju poticaja za poljoprivredu za 2012. godinu

Program utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava „Poticaji za poljoprivredu“ utvrđenim Proračunom FBiH za 2012. godinu pod nazivom „Od našeg polja do našeg stola“ (u daljem tekstu: **Program utroška sredstava**), Vlada FBiH je usvojila 10.05.2012. godine, u ukupnom iznosu od 78.294.000 KM, kojim su planirane novčane potpore samo za 3 modela, i to: potpore proizvodnji, ruralnom razvitku za ostale vrste potpora, dok za ostala 2 modela potpora (dohotku i kapitalnim investicijama) nisu bila predviđena sredstva. **Na temelju navedenog može se konstatirati da je Ministarstvo kasnilo sa donošenjem Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu čime su prekršene odredbe članka 4. Zakona o novčanim potporama¹.** Početkom studenog 2012. godine, pokrenute su procedure izmjene i dopune Programa utroška sredstava kojima je predloženo da se planirani iznos novčanih sredstava po modelu poticaja proizvodnji umanjuje za 10.255.000 KM, od čega se 10.000.000 KM odnosilo na izvršeno umanjeno pozicije Poticaji za poljoprivredu na osnovu Izmjena i dopuna Proračuna FBiH za 2012. godinu (objavljene 10.09.2012. godine), a 255.000 KM se odnosilo na izvršeno umanjeno pozicije po temelju odobrene interne preraspodjele od strane Ministarstva financija na čiji teret je izvršeno povećanje pozicija izdataka za materijal i usluge (listopad 2012. godine). Skrećemo pažnju da su navedene izmjene i dopune Programa utroška sredstava poslate na mišljenje odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, u suradnji sa kojima je Ministarstvo bilo dužno da, na temelju članka 4. Zakona o novčanim potporama, pripremi Konačan prijedlog Programa. **Utvrđili smo da nijedan od odbora Parlamenta FBiH nije dao suglasnost na predložene Izmjene i dopune Programa utroška sredstava iz razloga jer su izvršene izmjene išle na uštrb proizvodnje, za koju su smatrali da treba biti prioritet.** Naglašavamo da je Dom naroda Parlamenta FBiH 04.09.2012. godine donio Zaključak broj: 02-02-1003/12 kojim je stavio van snage ranije doneseni Zaključak od 11.01.2012. godine kojim je obvezao Vladu FBiH da najmanje 10 % sredstava predviđenih za poticaje za poljoprivredu u 2012. godini usmjeri na održivi povratak u Republiku Srpsku. **Međutim, iako Ministarstvo nije uvažilo primjedbe nadležnih odbora Parlamenta FBiH, Vlada FBiH je 10.01.2013. godine usvojila Izmjene i dopune Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu (objavljene 18.01.2013. godine), u ukupnom iznosu od 68.039.000 KM, a kojim su u suštini samo izvršena umanjena poticaja po modelu proizvodnji za 10.255.000 KM, i to sa prvobitno planiranih 42.405.487 KM na 32.150.486 KM.** Prema podacima iz Službe za direktna plaćanja, na dan 28.12.2012. godine bilo je obrađeno 38.663.419 KM zahtjeva za isplatu poticaja za proizvodnju, od čega 9.742.847 KM nije bilo potpisano od strane ministra, dok je 4.339.403 KM zahtjeva bilo u obradi, što znači da je bilo izvjesno da će obveze po modelu poticaja proizvodnji (43.002.822 KM) premašiti čak i prvobitnim Programom utroška sredstava planirana sredstva za navedene namjene u iznosu od 42.405.487 KM. I pored navedenog, krajem prosinca 2012. godine objavljena su još dva javna poziva za prikupljanje prijave za sufinanciranje izvoza poljoprivredno – prehrambenih proizvoda s teritorija FBiH i za sufinanciranje troškova certifikacije organske proizvodnje sa rokom od 5 dana za podnošenje prijave, na temelju kojih su izvršena sredstva poticaja u iznosu od 2.066.978 KM i ostale nerealizirane obveze od 1.842.398 KM. **Dakle, Ministarstvo je u tijeku predlaganja i prije usvajanja Programa utroška sredstava imalo informaciju o iznosu ukupnih obveza po modelu poticaja proizvodnji, zbog čega se ne može potvrditi opravdanost smanjenja navedenih obveza koje su predložene od strane Ministarstva i usvojene od strane Vlade FBiH u Izmjenama navedenog Programa. Također se ne može potvrditi opravdanost raspisivanja novih javnih poziva za raspodjelu sredstava za sufinanciranje izvoza poljoprivredno – prehrambenih proizvoda s teritorija FBiH i za sufinanciranje troškova certifikacije organske proizvodnje na koncu godine.** Skrećemo pažnju da je dinamika dostavljanja obračunatih poticaja za proizvodnju utvrđena Pravilnikom o načinu i uvjetima ostvarivanja novčane potpore po modelu poticaja proizvodnji i da su svi zahtjevi, prema utvrđenim rokovima, trebali biti dostavljeni iz županija do 15.12.2012. godine tako da je Ministarstvo imalo dovoljno vremena da izvrši obradu i kontrolu poticaja za proizvodnju do 31.01.2013. godine, kada su istekle neiskorištene aproprijacije i do kada su se mogle unositi obveze u sustav trezora na plaćanje (članci 2. i 32. Zakona o proračunima u FBiH).

Akcionim planom (Matriks strategijom) za provođenje Strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH predviđeno je donošenje Pravilnika o razvrstavanju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava na komercijalna i nekomercijalna, kao izrada provedbenih propisa na temelju Zakona o novčanim

¹ Zakonom utvrđeni rok je najkasnije 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o izvršavanju proračuna FBiH za 2012. godinu koji je objavljen 18.01.2012. godine.

potporama na dugoročnoj osnovi kojima će se bliže razraditi sva pitanja vezano za način i uvjete ostvarivanja novčane potpore što je trebalo učiniti efikasnijim rad federalnih i županijskih ministarstava. Međutim, na temelju uvida u donesene provedbene propise i njihovu primjenu od strane Ministarstva, ne može se potvrditi da je postupljeno sukladno navedenom.

Potpuno novi Pravilnik o načinu ostvarivanja novčane potpore po modelu poticaja proizvodnji, koji se primjenjivao u fiskalnoj 2012. godini, Ministarstvo je donijelo u lipnju 2012. godine. Imajući u vidu da je za prethodnu fiskalnu 2011. godinu vrijedio drugi Pravilnik o načinu ostvarivanja novčane potpore po modelu poticaja proizvodnji, za poticaje proizvodnji nije osiguran kontinuitet čime se povećava neizvjesnost u ostvarivanju novčanih potpora, što može imati za posljedicu poremećaje u biljnoj i animalnoj proizvodnji.

Krajem lipnja 2012. godine, doneseni su **provedbeni propisi kojima su trebali biti propisani uvjeti i način ostvarivanja novčanih potpora po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta potpora**, međutim, osnovna karakteristika istih je da nisu propisali posebne kriterije na temelju kojih će se realizirati propisane mjere iz Programa, kao ni rokove za podnošenje zahtjeva za ostvarivanje novčanih potpora, već su **predvidjeli objavljivanje posebnih javnih poziva** kojima će navedeno biti naknadno propisano. Za objavljene **javne pozive** možemo reći da su, umjesto da dodatno informiraju javnost, od strane Ministarstva ustanovljeni kao posebno pravilo i da su bili otvoreni sa najkraćim rokom od 5 dana (za sufinansiranje izvoza poljoprivredno – prehrambenih proizvoda s teritorija FBiH), odnosno sa najdužim rokom od 15 dana (za izradu Srednjoročne stragije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2014 – 2018. godina), kao i da su istima propisivani opći i posebni kriteriji za dodjelu sredstava i način vrednovanja zahtjeva. **Navedeno je imalo za posljedicu da se zbog kratkoće vremena za podnošenje zahtjeva u odnosu na traženu dokumentaciju, ne može potvrditi da su svi klijenti imali jednaka prava i mogućnosti učešća u ostvarivanju potpore i da je proces dodjele sredstava federalnih potpora po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta potpora izvršen uz dosljedno poštivanje principa transparentnosti.**

Ističemo da su koncem godine objavljene i izmjene navedenih **pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelima ruralnog razvoja i ostalih vrsta potpora** (stupile na snagu 20.12.2012. godine), na čiji tekst nije data suglasnost od strane Ministarstva financija iz razloga jer bi se prema predloženim izmjenama i dopunama navedenih propisa izostavile procedure u procesu utvrđivanja prava na novčane poticaje, koje su bitne za zakonsku raspodjelu sredstava za ove namjene. Ovim izmjenama se u suštini mijenja obveza ovlaštenog službenika, da će prilikom provjere i obračuna novčane potpore za klijenta vršiti i provjeru tačno navedenih podataka iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata¹, u **neobvezni oblik da ovlašteni službenik „može“ (a ne mora) da provjerava navedene podatke.**

Podzakonske akte (pravilnike) kojima su propisani uvjeti i način ostvarivanja novčane potpore po modelu potpore dohotku i modelu kapitalnih ulaganja, Ministarstvo je objavilo koncem 2012. godine, iako Programom utroška sredstava za 2012. godinu nisu predviđena poticajna sredstva po navedenim modelima. U navedenim pravilnicima su ugrađene odredbe da će se zahtjevi za novčane podrške podnositi samo u slučaju da su sredstva za navedene modele potpora planirana u Programu novčanih potpora. Naglašavamo da pravo na podnošenje zahtjeva po modelu potpore dohotku imaju samo nekomercijalna poljoprivredna gazdinstva i da pravo na podnošenje zahtjeva po modelu kapitalnih ulaganja imaju samo komercijalna poljoprivredna gazdinstva.

Ministarstvo, iako je trebalo sukladno članu 7. Zakona o novčanim potporama, nije poduzelo aktivnosti da se porodična poljoprivredna gazdinstva¹ prilikom upisa u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata, u ovisnosti od ukupnog obima poslovanja, izjašnjavaju o statusu da li su komercijalno ili nekomercijalno poljoprivredno gazdinstvo. Navedeno je značajno sa stanovišta ko može ostvariti pravo na novčane potpore po utvrđenim zakonskim modelima i izrade Programa utroška sredstava za poticaje poljoprivredi, što dajemo u sljedećoj tabeli.

¹ Za pravna i fizička lica koja nemaju status poljoprivrednog gazdinstva propisano je da mogu biti upisana samo u Registar klijenata.

Red. br.	MODELI NOVČANIH POTPORA	Zakonsko pravo na ostvarivanje novčane potpore za:		
		Komercijalno poljoprivredno gazdinstvo	Nekomercijalno poljoprivredno gazdinstvo	Ostala pravna i fizička lica koja nemaju status gazdinstva
1.	Potpore proizvodnji	+		
2.	Ruralni razvitak	+	+	+
3.	Ostale vrste potpora			+
4.	Potpore dohotku		+	
5.	Kapitalna ulaganja	+		

Ističemo da Programom utroška sredstava za 2012. godinu, u općim kriterijima nije propisana obveza klijenata, koji apliciraju za ostvarivanje poticaja, da dostave dokaz o urednom izmirenju poreznih obveza i doprinosa, što može da ima za posljedicu da se iz federalnog proračuna potiču dužnici koji imaju dugovanja za neplaćene poreze i doprinose.

Poziciju „Kapitalnih ulaganja – investicije, projekti i obrtna sredstva u poljoprivredna gazdinstva“ Ministarstvo je Programom utroška sredstava za poticaje u poljoprivredi za 2012. godinu, uvrstilo u model ruralnog razvoja umjesto u model kapitalnih ulaganja, čime su prekršene odredbe članka 28. Zakona o poljoprivredi kojim je propisano da će se prioriteti, struktura ulaganja po pojedinim modelima poticaja i uvjeti koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva kako bi ostvarila potporu utvrditi Zakonom o novčanoj potpori u poljoprivredi i ruralnom razvitku FBiH, a kojim je u članku 17. utvrđeno šta obuhvata model kapitalnih ulaganja. Navedeno je značajno i iz razloga jer se Zakonom o novčanim potporama detaljno razrađuju svi modeli potpora, dok je člankom 16. propisano da će se Programom potpora odrediti procentualni iznosi sredstava iz modela kapitalnih ulaganja za pojedine županije na temelju poljoprivrednih resursa županija, pri čemu za svaku županiju ne može biti planirano manje od 3 % planiranih sredstava, što Ministarstvo nije ispoštovalo. Veoma je bitno istaći da je člankom 15. Zakona o novčanim potporama propisano da status **nekomercijalnog poljoprivrednog gazdinstva** ne dozvoljava naknadnu promjenu statusa u tijeku jedne kalendarske godine i **onemogućava potporu u sklopu modela poticaja proizvodnji, odnosno modela kapitalnih ulaganja, što znači da su navedeni modeli predviđeni samo za komercijalna poljoprivredna gazdinstva, što Ministarstvo također nije osiguralo.** Isto tako je bitno istaći da je Zakonom o novčanim potporama (člankom 10) predviđeno određivanje maksimalno poticane količine za svaku proizvodnju pojedinačno, preraspodjela sredstava unutar modela poticaja proizvodnji od strane Vlade FBiH ukoliko pojedine proizvodnje ne dostignu a druge proizvodnje premaše utvrđeni obim sredstava, kao i srazmjerno smanjenje visine sredstava za potporu pojedinom klijentu ako ukupni zahtjevi za potporu modelu poticaja proizvodnji premaše maksimalno poticanu količinu. Također je predviđeno uvođenje maksimalnog iznosa novčanih potpora u Programu utroška sredstava u okviru modela kapitalnih ulaganja, kao i srazmjerno smanjenje visine sredstava za potporu pojedinom klijentu ako ukupni zahtjevi za potporu modelu kapitalnih ulaganja premaše iznos predviđen Programom potpora (članak 16). **Na temelju naprijed navedenog, može se konstatirati da je Zakonom o novčanim potporama uspostavljen mehanizam kojim se sprečava stvaranje obveza iznad iznosa sredstava dodijeljenih Proračunom FBiH za fiskalnu godinu, dok je člankom 28. Zakona o poljoprivredi propisano da se mjere novčanih potpora u poljoprivredi provode do iznosa sredstava planiranih proračunom za navedene namjene. Međutim, uvidom u Program utroška sredstava poticaja za poljoprivredu i njegovo izvršenje, utvrdili smo da Ministarstvo nije postupilo sukladno člancima 10. i 16. Zakona o novčanim potporama u dijelu utvrđivanja maksimalno poticane količine za svaku proizvodnju pojedinačno i srazmjernog smanjenja visine sredstava za potporu pojedinom klijentu ako ukupni zahtjevi za potporu unutar modela proizvodnji i modela kapitalnih ulaganja premašuju iznos predviđen Programom potpora.**

Navedeno je imalo za posljedicu da su nastale a nisu iskazane obveze za poticaje korisnicima koji su ispunjavali posebno propisane kriterije po temelju Programa utroška sredstava „Poticaji za poljoprivredu“ i Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarenja novčane potpore **po modelu poticaja proizvodnji u iznosu od 16.587.888 KM, kao i potencijalne obveze u iznosu od 20.843.786 KM za Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva,** po osnovu 677 podnesenih i neobrađenih zahtjeva od strane Komisije za ruralni razvitak. Navedenim iznosima treba dodati i neiskazane obveze za poticaje korisnicima **po temelju modela za ostale vrste potpora u iznosu od 1.842.398 KM,** za koje je konstatirano da su aplikanti ispunjavali propisane uvjete utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta podrški

u poljoprivredi, odnosno Javnim pozivom, i da se iste zbog nedostatka sredstava prebacuju kao dug za 2013. godinu. Zbog stvaranja obveza u većem iznosu od iznosa utvrđenog u Posebnom dijelu Proračuna, kao i zbog neiskazivanja istih u financijskim izvješćima Ministarstvo nije postupilo sukladno sa Zakonom o proračunima u FBiH i Zakonom o izvršavanju Proračuna FBiH za 2012. godinu.

Sve naprijed navedeno, ukazuje na potrebu preispitivanja načina rada Ministarstva u dijelu dosljednog provođenja zakonskih propisa iz oblasti poljoprivrede i izvršavanja proračuna, blagovremenog donošenja Programa utroška sredstava i provedbenih propisa (pravilnika) koji se neće mijenjati svake godine, poduzimanja pravovremenih aktivnosti na realizaciji sredstava potpora za poljoprivredu, kao i ažurnog praćenja izvršenja i usklađivanja pomoćnih evidencija sa Glavnom knjigom riznice. Također, zbog navedenog bitno je naglasiti i značaj uspostavljanja funkcionalne baze podataka novčanih potpora i njenog unakrsnog povezivanja sa Registrom poljoprivrednih gazdinstva i Registrom klijenata, kao i registrima životinja, čija uspostava koja se financira iz kreditnih sredstava putem projekata, iako traje nekoliko godina, još uvijek nije završena.

Prilikom sačinjavanja Programa utroška sredstva poticaja za poljoprivredu dosljedno primjenjivati odredbe članaka 4., 10., 16. i 17. Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju u dijelu poštivanja zakonskih rokova, suradnje sa odborima za poljoprivredu Parlamenta FBiH, kao i kreiranja i izvršavanja modela za poticaje proizvodnji i modela za kapitalna ulaganja;

Potrebno je osigurati blagovremeno rješavanje zahtjeva za potporama po pojedinim modelima novčanih podrški, adekvatno praćenje realizacije „Poticaja za poljoprivredu“ u odnosu na unaprijed utvrđene planske iznose po modelima, te u slučajevima odstupanja od istih poduzimati zakonski predviđene mjere na uravnoteženju Programa u odnosu na dodijeljena proračunska sredstva;

Potrebno je donijeti Pravilnik o razvrstavanju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava na komercijalna i nekomercijalna i uraditi provedbene propise za implementaciju novčanih potpora na dugoročnoj osnovi kojima će se bliže razraditi sva pitanja vezano za način i uslove ostvarivanja novčane potpore, sukladno Zakonu o novčanim potporama;

Potrebno je da se Programom utroška sredstava, u općim kriterijima, propiše obveza klijenata, koji apliciraju za ostvarivanje poticaja, da dostave dokaz o urednom izmirenju poreznih obveza i doprinosa;

Izvršiti uvid u cjelokupnu dokumentaciju, vezano za nerealizirane i neriješene zahtjeve aplikanata po temelju Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu, te sukladno s konstatiranim poduzeti aktivnosti u suradnji sa Vladom FBiH i Federalnim ministarstvom financija na rješavanju istih, a u cilju smanjenja troškova po temelju eventualnih tužbi od strane aplikanata po podnesenim zahtjevima;

5.6.1.2 Način obrade pristiglih aplikacija za ostvarivanje poticaja u poljoprivredi, vođenje evidencija realiziranih i nerealiziranih zahtjeva, arhiviranje dokumentacije

Programom utroška sredstava za 2012. godinu, podzakonske aktima (pravilnicima) kojima ministar propisuje uslove i način ostvarivanja novčane potpore, te objavljenim javnim pozivima utvrđen je i primjenjivan sljedeći način prijema i obrade pristiglih aplikacija za ostvarivanje novčanih potpora:

R. br.	MODELI NOVČANIH POTPORA	Dostava zahtjeva za poticaj		Obrada zahtjeva		Evidencija obrađenih i neobrađenih zahtjeva	
		Preko županija	Ministarstvo	Služba za direktna plaćanja	Posebna Komisija	Služba za direktna plaćanja	Posebna Komisija
1.	Potpورا proizvodnji	+	+	+		+	
2.	Ruralni razvitak		Javni poziv		+		+
3.	Ostale vrste potpora		Javni poziv		+		+

Na osnovu članka 30. Zakona o poljoprivredi i sukladno s Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji uspostavljena je posebna organizaciona jedinica za novčane potpore u sastavu Ministarstva - Služba za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvitku (u daljem tekstu: Služba za direktna plaćanja) u čijoj nadležnosti su, između ostalog: poslovi obrade zahtjeva za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvitku, pripremanje naloga za plaćanje, osiguravanje interne

kontrole namjenskog utroška finansijskih sredstava, realizacija projekata za kapitalna ulaganja, projekte ruralnog razvoja i stručnih projekata, praćenje korištenja sredstava rezervi novčanih potpora, praćenje realizacije predloženih mjera za novčane potpore i projekte u poljoprivredi, vođenje i održavanje evidencije o korisnicima novčanih potpora, upravljanje i vođenje Registara poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, kao i pripremanje za provođenje postupaka po uredbama koje donosi Komisija Evropske unije. **Konstatirali smo da je Služba za direktna plaćanja vršila samo obradu (i obračun) zahtjeva za model poticaja proizvodnji koji se dostavljaju preko županija koji zaprimaju zahtjeve, vrše provjeru dokumentacije i utvrđuju činjenično stanje na terenu. Putem Službe za direktna plaćanja, iako je trebalo, nije vršena realizacija novčanih potpora za ruralni razvitak i kapitalna ulaganja, već od strane Komisije za ostale vrste potpora i Komisije za kapitalna ulaganja koje je ministar formirao 10.07.2012. godine. Zahtjevi aplikacija su u zatvorenim kovertama, zaprimani na Protokol Ministarstva na osnovu raspisanih javnih poziva za dodjelu novčanih sredstava – novčanih podrški i prosljeđivani direktno navedenim komisijama na obradu.** U djelovodnik predmeta i akata zaprimljeni zahtjevi za dodjelu sredstava po modelu ostalih vrsta potpora i modelu kapitalnih ulaganja (sa imenima podnosioca zahtjeva sa koverta ili NN ako na kovertama nije bilo imena i prezimena) su zavedeni pod brojem: UP-I-08-24-.../12, odnosno pod brojem organizacione jedinice 08 – Službe za direktna plaćanja što nije sukladno Rješenju o oznakama za organizacione jedinice Ministarstva, koje je doneseno na temelju članka 24. Uputstva o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja u organima uprave i službama za upravu u FBiH.

Utvdili smo da Ministarstvo nije, sukladno članku 31. Zakona o novčanim potporama, na adekvatan način pratilo izvršenje finansijskog plana novčanih potpora za proračunsku godinu i realizaciju predloženih mjera i modela po propisanim udjelima, i da nije vodilo centralnu bazu podataka po vrstama novčanih potpora i klijentima. Evidencija obrađenih i neobrađenih zahtjeva za novčanim potporama se vodila u excel tabelama od strane Službe za direktna plaćanja samo za model poticaja proizvodnji, od strane Komisija za ostale vrste potpora za model ostalih vrsta potpora i od strane Komisije za kapitalna ulaganja za model kapitalnih ulaganja, te se je ista u tijeku trajanja konačne revizije (svibanj 2013. godine) objedinila i predala reviziji kao izvršenje Programa utroška sredstava Poticaji za poljoprivredu za 2012. godinu. **Također smo konstatirali da Ministarstvo, odnosno Služba za direktna plaćanja nema na raspolaganju informacijski sustav pomoću kojega bi se na efikasan način vršilo evidentiranje, obrada, kreiranje naloga za plaćanje i kontrola isplate novčanih potpora, iako je uvođenje istog propisano zakonska obveza člankom 27. Zakona o novčanim potporama.**

Skrećemo pažnju da su određeni članovi komisija za dodjelu sredstava po modelima ostalih vrsta potpora i kapitalnih investicija bili državni službenici iz Sektora za poljoprivredne politike i međunarodnu suradnju i savjetnici ministra, koji su direktno uključeni u programiranje mjera Programa utroška sredstava, što može predstavljati sukob interesa, obzirom da nisu razdvojene nadležnosti vezane za planiranje i izvršavanje poticaja u poljoprivredi i da nije uspostavljena adekvatna kontrola namjenskog korištenja javnih sredstava. Ministarstvo nije izvršilo arhiviranje dokumentacije klijenata, na osnovu koje je izvršena dodjela novčanih potpora, do okončanja revizije, već se ista i dalje nalazi u kancelariji tehničkog lica Komisije za ostale vrste potpora i kancelariji savjetnika ministra koji je ujedno član Komisije za kapitalne investicije, što nije sukladno članku 29. Zakona o novčanim potporama koji propisuje odlaganje iste sukladno propisima za kancelarijsko poslovanje.

Potrebno je osigurati da Služba za direktna plaćanja u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvitku obavlja propisane poslove Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji, radi kojih je i uspostavljena na temelju članka 30. Zakona o poljoprivredi i da se, sukladno zakonskim propisima, osiguraju potrebni preduslovi za njen efikasan rad;

Potrebno je preispitati formiranje i način rada Komisija za dodjelu sredstava novčanih potpora Ministarstva, u dijelu zakonskih nadležnosti za obavljanje poslova, kako od strane komisija tako i od strane članova komisija, u cilju uspostavljanja odgovarajuće kontrole prilikom korištenja poticajnih sredstava;

Potrebno je sukladno članu 29. Zakona o novčanim potporama i internim propisima za kancelarijsko poslovanje vršiti arhiviranje dokumentacije klijenata dostavljene Ministarstvu, a na temelju koje se dodjeljuju sredstava novčanih potpora;

5.6.1.3 Plaćanje obveza po temelju poticaja za poljoprivredu

Sukladno odredbama članka 11. Zakona o izvršavanju proračuna FBiH za 2012. godinu, izmirenje obveza po temelju poticaja za poljoprivredu se nalazi na trećem mjestu utvrđenih prioriteta plaćanja, odmah iza izmirenja obveza po vanjskom i unutarnjem dugu i transfera za invalidnine. Sukladno prioritetima, za realizaciju poticaja za poljoprivredu, Ministarstvo financija formiralo je 3 grupe za „povlačenje obveza na plaćanje“ iz Glavne knjige trezora (grupa 11 – poticaji za mlijeko i duhan, 11-1 poticaji za ostale poljoprivredne proizvodnje, ruralni razvitak i ostale potpore, te grupa 11-2 za realizaciju transfera za veterinarstvo). **Konstatirano je da Ministarstvo nije internim aktom reguliralo redoslijed, način i rokove razmatranja podnesenih zahtjeva za novčanim potporama po temelju poticaja za poljoprivredu i unos istih u sustav od strane Službe za financije u sustav trezora na plaćanje.** Prema izjavi odgovorne osobe, u praksi se unos obveza na plaćanje vršio u dogovoru sa ministrom ili njegovim savjetnicima, na temelju prateće dokumentacije potpisane od strane ministra ili ovlaštene osobe. Unos naloga za plaćanja po temelju poticaja za poljoprivredu u 2012. godini je vršen sljedećim redoslijedom:

2012. godina	Izvršenje poticaja za poljoprivredu u 2012.g./ Vrsta obveze
I kvartal	Nije bilo unosa obveza - nije bio usvojen Program utroška sredstava za 2012. godinu
II kvartal	Nije bilo unosa obveza – i ako su Programom utroška sredstava za 2012. godine (usvojen u svibnju 2012. godine) odobrena sredstva za isplatu prenesenih obveza iz 2011. godine.
III kvartal	Ukupno izvršenje III kvartala 32.012.041 KM - Unijet dio prenesenih obveza za proizvodnje po dugu iz 2011. godine, obveze za tov svinja i tov junadi, i kravlje, kozije i ovčije mlijeko za siječanj – lipanj 2012. godine (ukupno 15.487.964 KM); - Unesene obveze po modelu za ostale vrste potpora: za promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu (2.994.824 KM), dio duga za obveze iz 2011.g.(ukupno 3.079.936 KM); - Unesene obveza za Ruralni razvitak i to za kapitalna ulaganja (ukupno 13.444.141 KM).
IV kvartal	Ukupno izvršenje IV kvartala 36.025.809 KM - Unijet dio obveze za proizvodnje po dugu iz 2011. godine, dio proizvodnji 2012. godine, kravlje mlijeko za 7,8 i 9. mjesec, kozije i ovčije mlijeko 7-11 mjesec (ukupno 16.662.158 KM); - Unesene obveze po modelu za ostale vrste potpora: Jednokratna podrška za izvoz poljoprivrednih proizvoda (1.980.725 KM), organiziranje poljoprivrednih i zadružnih saveza, Izrada Srednjoročne strategije i stručni projekti (392.500 KM), certifikacija organske proizv. (ukupno 3.751.123 KM); - Unesene obveza za Ruralni razvitak za područje FBiH 7.812.528 KM (od čega kapitalna ulaganja 7.726.274 KM) i područje RS 7.800.000 KM (ukupno 15.612.528 KM) .

Uzimajući u obzir iznesene podatke u naprijed navedenoj tabeli, kao i konstatacije date u Izvješću, vezano za unos obveza po temelju poticaja za poljoprivredu u sustav trezora na plaćanje, ne može se potvrditi da je postupljeno sukladno zakonskim i ostalim provedbenim propisima. Naime, prenesene obveze kao dug iz 2011. godine nisu pravovremeno unesene u sustav trezora na plaćanje iako su iste bile odobrene Programom utroška sredstava za 2012. godinu. Vezano za unos obveza po temelju modela poticaja proizvodnji, iako su nadležna resorna ministarstva županija u propisanom roku utvrdila činjenično stanje i dostavljala prijedloge obračuna za plaćanje obveza po dostavljenim zahtjevima od strane poljoprivrednih proizvođača, nije se moglo potvrditi da su isti blagovremeno obrađeni i unijeti u sustav trezora za plaćanje od strane Ministarstva, a što je jednim dijelom imalo utjecaja na odobravanje i plaćanje istih u 2012. godini, odnosno prenos obveza kao nerealiziranih u 2013. godinu.

Vezano za raspodjelu novčanih sredstava za poticaje u poljoprivredi, Vlada FBiH je **22.08.2012. godine donijela Zaključak V broj 1097/2012 kojim je zadužila Ministarstvo da izvrši kontrolu svih rješenja o dodjeli sredstava za „Kapitalna ulaganja i investicije“ i formirala Radnu grupu, sa zadatkom da, na bazi metode slučajnog uzorka, izvrše kontrolu određenog broja rješenja o odobravanju novčanih potpora, te na temelju toga izvrše procjenu utemeljenosti navoda iznesenih u anonimnoj prijavi i o rezultatima provjere informiraju Vladu FBiH.** Vlada FBiH je također, **27.09.2012. godine donijela i Zaključak V broj 1266/12 kojim je obustavila sve isplate i izdavanja rješenja sukladno Programu poticaja za 2012. godinu, osim za poticaje po temelju proizvodnji** i odredila da će obustava trajati sve dok Vlada FBiH ne donese zaključke nakon razmatranja izvješća kojeg treba dostaviti Ministarstvo, a u kojem trebaju biti prezentirani podaci o svim do tada isplaćenim i neisplaćenim poticajima po raznim osnovama, kao i teritorijalna raspodjela po županijama. Vezano za realizaciju navedenog zaključka, Ministarstvo je dostavilo Informaciju, koju je Vlada FBiH primila k znanju i **17.10.2012. godine donijela novi Zaključak V broj 1358/2012 kojim je zadužila Ministarstvo da**

dostavi i Izvješće o stanju realizacije obveza po ostalim tačkama Zaključka od 27.09.2012. godine, i da se isplata sredstava po temelju poticaja za proizvodnje i dalje realizuje prioritarno, kao i da će se isplata sredstava po temelju „Kapitalnih investicija“ nastojati riješiti u narednom periodu. Na temelju uvida u dokumentaciju, a vezano za realizaciju naprijed navedenih Zaključaka Vlade FBiH i Programa utroška sredstava poticaja za poljoprivredu, konstatirano je da do završetka konačne revizije (svibanj 2013. godine), Izvješće navedene Radne grupe za kontrolu „Kapitalnih ulaganja i investicija“ nije razmatrano od strane Vlade FBiH, tako da ista do konca godine nije utvrdila stav po pitanju isplate „Kapitalnih investicija“. Također smo konstatirali da je Ministarstvo od 29.10.2012. godine nastavilo, kao i ranije, da unosi na plaćanje zajedno (pod istom grupom 11-1) obveze po temelju poticaja za poljoprivredu za poljoprivredne proizvodnje i obveze za ruralni razvitak i ostale potpore, koje su i izmirene od strane Ministarstva financija istom dinamikom.

Potrebno je osigurati da se pristigli zahtjevi od strane županija po temelju modela poticaja proizvodnji blagovremeno obrađuju i unose u sistem trezora na plaćanje, sukladno zakonskim i ostalim propisima;

Potrebno je donijeti interni akt kojim bi se regulirao redoslijed, način i rokovi razmatranja podnesenih zahtjeva za novčanim potporama po temelju poticaja za poljoprivredu i unos istih, od strane Službe za finansije u sustav trezora na plaćanje;

5.6.2 Model potpore proizvodnji (animalna i biljna proizvodnja)

Poticaji animalnoj i biljnoj proizvodnji su realizirani u ukupnom iznosu od **32.150.122 KM**, od čega 24.782.245 KM za animalnu proizvodnju i 7.367.877 KM za biljnu proizvodnju. U navedenom iznosu **nisu sadržane nerealizirane obveze**, koje prema prezentiranom Pregledu iz Službe za direktna plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvitku od 12.02.2013. godine iznose **16.587.888 KM**, od čega se na animalnu proizvodnju odnosi 14.529.505 KM¹ i na biljnu 2.058.383 KM.

Sukladno Pravilniku o načinu i uvjetima ostvarenja novčane potpore po modelu poticaja proizvodnji, za ostvarivanje poticaja u animalnoj i biljnoj proizvodnji aplikanti zahtjeve sa potrebnom dokumentacijom dostavljaju **županijskim ministarstvima**, a županijska ministarstva nakon obrade i provjere blagovremenosti, utemeljenosti i potpunosti, sukladno odredbama Zakona o upravnom postupku, donose rješenja kojim odlučuju o zahtjevima, za pozitivno riješene predmete vrše obračun novčanih potpora i skeniranu dokumentaciju u elektronskoj formi prosljeđuju Ministarstvu (na CD-u ili na e-mail adresu). Protiv rješenja županijskih ministarstava stranka može izjaviti žalbu Federalnom ministarstvu, u roku od 8 dana od dana prijema rješenja. Na osnovu skenirane dokumentacije u elektronskoj formi, uposlenici Službe za direktna plaćanja vrše kontrolu izvršene obrade i obračuna zahtjeva za novčane potpore, pripremaju Obrazac „Obrađeni zahtjev za isplatu novčanih podrški“ i pojedinačni obračun za klijente, a isti se nakon potpisivanja od strane ministra dostavljaju Službi za finansijske i računovodstvene poslove na unos u Glavnu knjigu trezora i plaćanje.

Poticaji u animalnoj proizvodnji realizirani su u iznosu od 24.782.245 KM, što predstavlja izvršenje od 103,1 % u odnosu na planirani iznos sredstava Programom utroška, a u istom su sadržane i nerealizirane potpore iz 2011. godine u iznosu od 2.747.139 KM. Izvršenje poticaja u animalnoj proizvodnji manje je za 127.737 KM u odnosu na prethodnu godinu, i za 7.160.405 KM manje u odnosu na fiskalnu 2010.g., što ukazuje da se sve manje poticajnih sredstava plasira primarnim proizvođačima.

Naime, utvrdili smo da je u 2012. godini Programom utroška sredstava predviđeno poticanje 12 proizvodnih aktivnosti u animalnoj proizvodnji, od kojih je sredstva poticaja dobilo samo njih 7, od čega: **proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka** (17.093.790 KM); **tov junadi** (1.853.500 KM); **tov svinja** (1.193.340 KM); **uzgoj slatkovodne ribe** (714.368 KM), **uzgoj rasplodnih junica** (623.700 KM); **proizvodnja svježeg ovčjeg i kozijeg mlijeka** (532.256 KM) i **uzgoj 18 - tjednih pilenki** (24.153 KM). **Dakle, iako je bilo planirano, u 2012.g. nije bilo realizacije poticajnih sredstava za sljedećih 5 animalnih proizvodnji: uzgoj goveda u sistemu krava – tele, uzgoj rasplodne stoke (ovce i koze), uzgoj rasplodnih krmača, uzgoj pčelinjih zajednica i uzgoj morske ribe.** Navedeno može imati značajne posljedice po Proračun FBiH u

¹ Struktura nerealizovanih obveza za animalne proizvodnje u 2012. godini (**14.529.505 KM**), je sljedeća : tov junadi iz domaćeg uzgoja 1.073.400 KM, uzgoj krava prvotelki (rasplodne junice) 2.465.100 KM, uzgoj goveda u sistemu krava – tele 872.500 KM, proizvodnja svježeg ovčjeg i kozijeg mlijeka u 2012. godini 14.661 KM, uzgoj rasplodne stoke (ovce i koze) 1.641.660 KM, tov svinja 1.004.220 KM, uzgoj rasplodnih krmača 69.100 KM, uzgoj 18 – tjednih pilenki 119.768 KM, košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica 27.480 KM, uzgoj slatkovodne ribe 124.464 K;, uzgoj morske ribe 83.133 KM, neobrađeni zahtjevi pristigli kao neblagovremeni 914.618 KM (kravlje, ovčije i kozije mlijeko, uzgoj rasplodnih junica, tov junadi), zahtjevi za tov junadi obustavljeni po obavijesti inspekcije 1.121.000 KM.

narednom periodu jer smo obavljenom revizijom konstatirali postojanje nerealiziranih obveza po ovim, kao i ostalim vrstama animalnih proizvodnji.

Pored navedenog, konstatirali smo da su za pojedine proizvodnje **poticajne cijene u 2012. godini** povećane u odnosu na prethodnu godinu, a da za isto nije prezentirana adekvatna dokumentacija na temelju koje bi se potvrdila opravdanost, odnosno razlog povećanja poticajnih cijena. Nije nam prezentirana dokumentacija na temelju koje bi potvrdili da je Ministarstvo postupilo po preporuci revizije, odnosno da je izvršena analiza povećanja/smanjenja poticajnih cijena što je direktno povezano sa povećanjem, odnosno smanjenjem izvršenja transfera. S tim u vezi dajemo pregled izvršenja i kretanja poticajnih cijena za animalne proizvodnje 2012. godine u odnosu na prethodni period:

Animalna Proizvodnja	Poticajna cijena u KM/l ili KM/ grlo			Animalna proizvodnja	Poticajna cijena u KM/l ili KM/ grlo		
	2012.god.	2011. god.	2010. god.		2012. god.	2011. god.	2010. god.
Kravlje mlijeko	0,22	0,16	0,16	Uzgoj 18-tjednih pilenki	0,30	0,60	0,60
Tov junadi	500	300	300	Tov svinja	60	55	55
Rasplodne junice	450	450	450	Rasplodne krmače	100	75	
Goveda sistem krava – tele	500	300	400	Uzgoj pčela	10	10	10
Ovčije i kozije mlijeko	0,40	0,30	0,30	Uzgoj slatkovodne ribe	0,70	0,35	0,45
Rasplodne ovce i koze	20	15	15	Uzgoj morske ribe	0,70	0,35	0,75

Poticaji u biljnoj proizvodnji realizirani su u iznosu od 7.367.877 KM (izvršenje od 90,77 % u odnosu na plan) i isti su za 1.275.419 KM veći u odnosu na prethodnu godinu, a za 2.315.577 KM veći u odnosu na fiskalnu 2010. godinu. U navedenom iznosu izvršenja sadržane su i nerealizirane potpore iz 2011. godine u iznosu od 439.016 KM.

Programom utroška sredstava za 2012. godinu predviđeno je poticanje 17 proizvodnih aktivnosti u biljnoj proizvodnji, od kojih je sredstva poticaja dobilo samo njih 8, od čega: **proizvodnja krušnih žita - pšenica i raž** (2.961.584 KM); **proizvodnja silažnog kukuruza** (2.711.396 KM); **proizvodnja cvekle, luka, salate i mladog krompira** (470.462 KM); **proizvodnja uljarica** (390.645 KM), **proizvodnja gljiva** (252.837 KM); **proizvodnja sjemena strmih žitarica** (117.056 KM) i **proizvodnja heljde, ljekovitog i aromatičnog bilja** (1.080 KM). **Dakle, iako je bilo planirano, u 2012. godini nije bilo realizacije poticajnih sredstava za 9 biljnih proizvodnji, i to: duhana roda 2012.g, duhana u listu u 2012.g., sjemena kukuruza, soje, suncokreta i krompira, sadnog materijala deklariranih sadnica krošnjastog voća, jagodičastog voća i sadnica vinove loze.** Navedeno može imati značajne posljedice po Proračun FBiH u narednom periodu jer smo obavljenom revizijom konstatirali postojanje nerealiziranih obveza po ovim, kao i ostalim vrstama biljnih proizvodnji.

Značajno je napomenuti da nam **nije prezentirana dokumentacija na temelju koje bi potvrdili na koji način su utvrđene poticajne cijene definirane Programom utroška, imajući u vidu da su poticajne cijene za biljne proizvodnje promijenjene u odnosu na prethodnu godinu, i to za proizvodnju hljebnih žita** utvrđena poticajna cijena od 600 KM/ha u odnosu na 500 KM/ha prethodne godine; **proizvodnju silažnog kukuruza** 600 KM/ha sa 100 KM/ha; **proizvodnju uljarica** 500 KM/ha sa 600 KM/ha; proizvodnja heljde, ljekovitog i aromatičnog bilja 400 KM/ha sa 500 KM/ha; proizvodnja sjemena strmih žitarica 800 KM/ha sa 750 KM/ha, sjemena kukuruza i soje 900 KM/ha sa 800 KM/ha, sjemena krompira (super elitno i elitno) 1.700 KM/ha sa 2.500 KM/ha, sjemena krompira (originalno sjeme) 1.300 KM/ha sa 1.250 KM/ha, te promjene poticajnih cijena za proizvodnju sadnog materijala. **Naročito ističemo da je za proizvodnju silažnog kukuruza utvrđena poticaja cijena u iznosu od 600 KM/ha u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 100 KM/ha, da za isto nije dato adekvatno obrazloženje.**

Potrebno je da se određivanje poticajnih cijena za animalnu i biljnu proizvodnju (povećanja/ ili smanjenja) vrši na temelju prethodno izvršenih analiza i utvrđenih kriterija kojima bi se potvrdila opravdanost istog;

Vezano za kontrolu provođenja propisanih procedura za ostvarivanje novčanih potpora na terenu, Rješenjem ministra (02.03.2012. godine) imenovana je **Komisija za imenovanje timova za kontrolu i odabir predmeta kontrole** u čijem sastavu su tri člana, i to: savjetnik ministra angažovan po ugovoru o djelu za poslove koordinacije sa nevladinim sektorom u pogledu praćenja efekata novčanih podrški iz oblasti poljoprivrede (predsjednik), pomoćnik ministra za poljoprivredu i šef Odsjeka za stočarsku proizvodnju. **Prema navedenom Rješenju, zadatak Komisije je da vrši prikupljanje podataka o novčanim potporama na**

terenu na temelju kojih će se imenovati tim za kontrolu i odabir predmeta kontrole, te izvješćivanje prema ministru. Prema izjavi odgovorne osobe (člana komisije), odabir predmeta kontrole je rađen na temelju telefonskih prijava, smjernica iz Kabineta ministra i po „nahodnju“ članova komisije. Timovi za kontrole na terenu (po 3 osobe) su formirani sa Pregleda ovlaštenih državnih službenika utvrđenih Rješenjem ministra od 05.10.2011. godine, dok su u radu primjenjivali „Procedure za kontrole na terenu usuglašene sa Službom za direktna plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju“ donesene za obavljanje kontrola Poticaja za poljoprivredu za 2011. godinu (Akt za 2012. godinu nije donesen.) Nije prezentirana dokumentacija na bazi koje bi se potvrdilo da je imenovana Komisija na temelju prethodno prikupljenih podataka i izvršenih analiza procjene rizika odabrala koji subjekti – poticaji će biti predmet kontrole, i na temelju istog sačinila Plan obavljanja kontrole i odredila timove koji će obavljati iste. Prezentirani su nam samo mjesečni Planovi putovanja (svibanj - listopad) u kojima su utvrđeni timovi za kontrolu, vrsta kontrolirane proizvodnje, županija, te broj klijenata koji će se kontrolirati, bez navođenja njihovih imena. Prema prezentiranom Izvješću od 09.11.2012. godine, odnosno Pregledu izvršenih kontrola na terenu, timovi za kontrole Ministarstva su izvršili kontrole po 324 zahtjeva za novčanim potporama, što se odnosi na:

Biljna proizvodnja	Animalna proizvodnja	Investicije	Zadruga	Jednokratne pomoći 2011.g.	Ukupno zahtjeva
0	41 zahtjeva	21	6	256	324

U navedenom Izvješću je konstatirano da su svi pregledani zahtjevi bili sukladno sa Programom utroška sredstava „Poticaji za poljoprivredu“ i Pravilnicima za ostvarivanje novčanih potpora, izuzev 6 klijenata kojima su dodijeljena sredstva jednokratne pomoći u 2011. godine u iznosu od po 800 KM i koji su prema navodima iz Izvješća izvršili povrat sredstva.

Uvidom u zapisnike o izvršenim kontrolama, nije se moglo potvrditi u svim slučajevima da je u istima na jasan i konkretan način prezentirano činjenično stanje sa terena, da su potpisani od strane lica koja su vršila kontrolu i da se sve obavljene kontrole zavode u službene evidenciju. Kao primjer navodimo slučajeve izvršene kontrole na terenu korisnika novčanih poticaja koji su dostavili zahtjeve za poticaj u 2012. godini: Perčinović d.o.o. Tomislavgrad (436.500 KM) za isplatu poticaja po sistemu krava – tele i Papić d.o.o. Tomislavgrad (88.500 KM, iako se radi o preduzeću Papić Company d.o.o. Tomislavgrad) za isplatu poticaja također po sistemu krava – tele (500 km/kom). Navedeni zapisnici sa terena od 13.12.2012. godine nemaju službeni broj protokola i nisu zavedeni u Zbirno izvješće o izvršenim kontrolama koje je prezentirano prilikom obavljanja revizije, a na temelju potpisa na zapisnicima ne može se sa sigurnošću utvrditi ko je od službenika radio predmetnu kontrolu. Ovako sačinjeni zapisnici o obavljenim kontrolama su bili osnova da se obračunaju poticaji u navedenim iznosima, međutim, kako ovlašteni službenik za obradu predmeta nije iste potpisao svojim uobičajenim i deponovanim potpisom, što je konstatirano od strane načelnice Službe za direktna plaćanja koja je navedene naloge povukla sa plaćanja. Prema pismenoj izjavi službenika koji je obradio navedene predmete, od 16.05.2013. godine, zbog nedostatka na zapisnicima o obavljenim kontrolama na licu mjesta od 13.12.2012. godine, kojima je nedostajao broj protokola, od strane službenika je predložen ponovni izlazak na teren i sačinjavanje novog zapisnika o kontroli za firme Perčinović d.o.o. Tomislavgrad i Papić d.o.o. (iako se radi o Papić Company d.o.o. Tomislavgrad). Na temelju uvida u jedan od navedenih predmeta, predmet Perčinović d.o.o. konstatirano je da je isti prijavu proizvodnje za ostvarivanja poticaja po sistemu krava – tele izvršio 08.10.2012. godine, i da je nadležni županijski službenik izvršio obilazak mjesta proizvodnje i sačinio Zapisnik za animalnu proizvodnju 09.11.2012. godine kojim je utvrđeno da je od prijavljenih 873 grla u sistemu krava – tele oteljeno 698 teladi i da je u prilogu zapisnik o uginućima teladi. Međutim, od strane nadležnog županijskog ministarstva obračun proizvodnje je izvršen za sva 873 grla (500 KM/ kom), iako su se u prilogu nalazili zapisnici o uginuću 177 teladi (ili 20,3 %) svi sačinjeni od strane istog veterinara na dan 07.11.2012. godine (sa datumima pregleda i dijagnozom uginuća od 01 – 10/2012. godine). Skrećemo pažnju da klijent ostvaruje novčanu potporu za ona grla po sistemu krava – tele za čije potomstvo dostavi dokaz da ih je prodao ili dokaz o nastavku daljnjeg uzgoja (izjavu sa navedenim brojem ušne markice teleta).

Zbog naprijed navedenog, ne može se potvrditi realnost iskazanih podataka u Izvješću o obavljenim kontrolama u 2012. godini i opravdanost samog načina rada Komisije, obzirom da kontrolni proces ne predstavlja zatvoren krug kretanja dokumentacije od odabira predmeta kontrole, sačinjavanja zapisnika o utvrđenim činjenicama na terenu, zapisnika o radu komisija, izvješćivanja prema ministru i

sačinjavanja Zbirnog izvješća sa odgovarajućim nalazima i preporukama. Također, ako se ima u vidu da nisu bili utvrđeni kriteriji za odabir korisnika koji će biti predmet kontrola, da su sačinjeni zapisnici i izvješća nepotpuni u dijelu da isti ne sadrže najznačajnije zaključke nakon provedenih kontrola i preporuke za daljnje unapređenje isplata novčanih potpora koje bi trebali da koriste svi sektori Ministarstva, a naročito prilikom izrade Programa utroška sredstava i provedbenih propisa, isto upućuje na nesistematično obavljanje kontrola isplate novčanih potpora od strane Ministarstva na terenu.

Potrebno je da se odabir korisnika kontrole vrši na temelju prethodno donesenog akta o načinu odabira i broja korisnika kontrole koje će obavljati relevantna komisija ili neko drugo tijelo, a u cilju osiguranja efikasnije, kvalitetnije i i pravovremene kontrole korisnika novčanih potpore;

Federalna uprava za inspekcijske poslove (u daljem tekstu: FUZIP), sukladno zakonskim nadležnostima i u suradnji sa županijskim organima inspekcije, obavlja inspekcijski nadzor za segment poljoprivrede, na području svih 10 županija. U 2012. godini, FUZIP je obavila 63 kontrole isplate sredstava novčanih potpora iz federalnog proračuna od Programom rada (na koji je Ministarstvo dalo suglasnost) planiranih 136 kontrola, što predstavlja izvršenje 46%. Ista je vršila kontrolu doznačenih poticajnih sredstava za kapitalne investicije, za zasad šljive i maline na teret fiskalne 2010. godine, doznačenih sredstava poticaja za uzgoj rasplodnih junica i za proizvodnju mlijeka na teret fiskalne 2011. godine, te za tovove svinja i junadi na teret fiskalne 2012. godine. **Prema prezentiranoj dokumentaciji, značajan broj kontroliranih subjekata (fizičkih lica) je na temelju dostavljenih netačnih podataka i dokumentacije (računa koje nije pratila isporuka dobara i usluga) ostvario poticaje za kapitalne investicije u 2010. godini (134.576 KM),** te im je rješenjima naloženo da izvrše povrat sredstava. **Prilikom kontrola korisnika poticajnih sredstava za uzgoj rasplodnih junica za 2011.g. (450 KM/grlu),** u značajnom broju slučajeva, inspekcija je utvrdila da su aplikanti formalno imali urednu dokumentaciju za ostvarivanje poticaja, međutim činjenično stanje na terenu je bitno odstupalo i nije se moglo dokazati postojanje prava na ostvarivanje poticaja jer npr. životinje nisu zatečene na imanju, a ne postoji dokaz da su prodane drugim licima u svrhu daljnje reprodukcije životinja, te im je rješenjima naloženo da izvrše povrat sredstava. Za iste se tvrdilo da životinja nema jer su morale biti prinudno zaklane u petom mjesecu gravidnosti, da su se ugušile tokom ishrane, prilikom ili nakon telenja o čemu nije postojala nikakva veterinarska dokumentacija, da su prodane mesaru čijeg se imena stranke ne sjećaju ili nekom drugom licu. Također su stranke, suprotno uslovima za ostvarivanje poticaja, prilikom kontrole na terenu dokazivale pravo životinjama koje su neobilježene ušnim markicama, koje nemaju obvezujuće pasoše za životinje, uvjerenje o prijavi kretanja i zdravstvenom stanju životinja ili životinjama koje imaju više uvjerenja o vještačkom osjemenjivanju od iste veterinarske stanice. **Prilikom kontrole tovova svinja za 2012.g. (60 KM/grlu),** kod subjekta (fizičkog lica) koje je priložilo traženu dokumentaciju za ostvarivanje poticaja za 96 grla, na terenu nisu zatečene prijavljene životinje već je subjekt kontrole prezentirao: **otkupni blok da su svinje prodane u poduzeće MI Rakitno d.o.o. Posušje,** Obrasce za prijavu kretanja svinja (bez pečata i potpisa primatelja) i Izjava subjekta da je utovljene svinje predao navedenom pravnom licu. Naknadnim nadzorom, u cilju provjere validnosti priložene dokumentacije po temelju koje je subjekt aplicirao za poticaj, izvršen je i nadzor kod MI Rakitno d.o.o. Posušje, kojom prilikom je konstatirano da priložena dokumentacija nije izdata od navedenog pravnog lica, nakon čega je dostavljena Obavijest Ministarstvu da izvrši obustavu dodjele poticaja. **Prilikom kontrole tovova junadi (500 KM/grlu),** koja je obavljena na području općina Gračanica, Doboj Istok, Čelić, Srebrenik, Kalesija i Gradačac inspekcija je utvrdila da je uz zahtjeve za podršku županijskom ministarstvu poljoprivrede u 27 slučajeva (od ukupno kontroliranih 30 aplikanata) priložena lažna dokumentacija, kojom je trebalo da se dokazuje ispunjavanje uslova za potporu. I u ovom slučaju, kao i kod tovova svinja, je utvrđeno da je 27 aplikanata priložilo **dokumente o prodaji tovljenika subjektu „SALKO – MEX“ d.o.o. Kalesija (otkupne blokove),** za koje se utvrdilo da su fiktivni, o čemu su proizvođači potpisali i posebnu izjavu. **Skrećemo pažnju da je i kod tovova svinja i kod tovova junadi, jedan od uvjeta za ostvarivanja poticaja bio taj da se za proizvođače – fizičke osobe prezentira da su tovljene životinje prodale registriranoj (odobrenoj) klaonici ili izvozniku: poreznu fakturu ili blagajnički račun ili potpisan i opečaćen otkupni blok na ime klijenta fizičke osobe. Vezano za navedeno od strane Glavnog federalnog poljoprivrednog inspektora je 04.12.2012. godine dostavljena Obavijest Ministarstvu da županijskim ministarstvima koja su dostavila aplikacije za tovove po opisanim kriterijima uputi urgentan dopis da izvrše provjeru i eventualno usklađivanje županijskog poticajnog zahtjeva zbog mogućnosti pojave slične situacije u drugim županijama, a imajući u vidu da Inspektorat federalne poljoprivredne inspekcije ne može preuzeti obvezu planiranja i izvršavanja i ovih nadzora, a naročito iz razloga jer**

federalni inspektori nisu u posjedu dokumentacije i zahtjeva za poticaj, niti su sačinili obračun i odobrivali sredstva potpore. (U okviru nerealiziranih obveza konstatirano je 1.121.000 KM obustavljenih zahtjeva za poticaje tovova junadi na temelju obavijesti inspekcije.)

Uzimajući u obzir broj konstatiranih propusta u izvršenim inspekcijskim pregledima (ostalo nekontrolirano 54 % planiranih pregleda) od strane FUZIP, kao i način vršenja kontrole od strane Ministarstva, ne može se potvrditi da je ostvaren adekvatan nadzor, odnosno kontrola nad cjelokupnim procesom za dodjelu novčanih poticaja, a naročito prije donošenja naloga za plaćanje. S tim u vezi potrebno je da Ministarstvo kontrole proizvodnji podigne na veću razinu (povećanjem broja i pristupa prilikom obavljanja istih) i poduzme aktivnosti na utvrđivanju odgovornosti svih aktera u slučaju konstatiranja značajnih propusta u procesu odobravanja poticaja.

Potrebno je da Ministarstvo zajedno sa Federalnom upravom za inspekcijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se poslovi kontrole i inspekcijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali sukladno zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), a u cilju ostvarenja odgovarajućeg obima kontrola nad raspodjelom novčanih potpora;

5.6.3 Model ruralnog razvitka

Mjere ruralnog razvitka iskazane su u ukupnom iznosu od 29.056.669 KM (specifikacija pojedinačnih poticaja u okviru modela ruralnog razvitka data je tabeli), što u odnosu na planirana sredstva u iznosu od 25.076.706 KM predstavlja izvršenje od 115,87 %. U navedenom izvršenju nisu sadržane nerealizirane potencijalne obveze koje procjenjujemo u iznosu od 20.843.786 KM, a odnose se na 677 zahtjeva za Kapitalna ulaganja koji nisu do kraja obrađeni od strane Komisije za ruralni razvitak zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Pregled planirano/ ostvareno u okviru modela ruralnog razvitka dajemo u sljedećoj tabeli:

Red. br.	RURALNI RAZVITAK	Planirano Programom utroška sredstava (u KM)	Izvršenje na dan 31.12.2012. godine (u KM)
I	Mjere ruralnog razvitka u FBiH	17.076.706	21.256.669
1.	Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva, za period 01.06.2010. – 31.12.2011. godine	16.126.706	21.170.415
2.	Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva u 2012. godini		0
3.	Certifikacija organske proizvodnje	200.000	86.254
4.	Regresiranje kamata	500.000	0
5.	Očuvanje autohtonih biljnih i animalnih vrsta	250.000	0
II	Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj – Poseban program	8.000.000	7.800.000
	Ukupno	25.076.706	29.056.669

U okviru navedenog izvršenja naznačajniji troškovi se odnose na pozicije: **Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva, za period 01.06.2010. – 31.12.2011. godine** (21.170.415 KM) i **Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj** koje se realizuju po Posebnom programu Vlade FBiH (7.800.000 KM).

Vezano za poziciju „Kapitalnih ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva“ koju je Ministarstvo uvrstilo u model ruralnog razvitka umjesto u model kapitalnih ulaganja, konstatirano je da su istim prekršene odredbe članka 28. Zakona o poljoprivredi kojim je propisano da će se prioriteta, struktura ulaganja po pojedinim modelima poticaja i uvjeti koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva kako bi ostvarila potporu utvrditi Zakonom o novčanoj potpori u poljoprivredi i ruralnom razvitku FBiH, kao i članka 17. Zakona o novčanim potporama kojim se propisuje šta obuhvata model kapitalnih ulaganja, za čiju raspodjelu su propisana posebna pravila.

5.6.3.1 Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva (21.170.415 KM)

Za raspodjelu sredstava po Modelu ruralnog razvitka u FBiH, sukladno sa člankom 20. Zakona o novčanim potporama, 29.06.2012. godine, Ministarstvo je donijelo Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ruralnog razvitka (u daljem tekstu: **Pravilnik za ruralni razvitak**), kojim je predviđeno da će obradu pristiglih zahtjeva za svaku mjeru propisanu programom vršiti posebno imenovana Komisija za

ruralni razvitak od strane ministra, te da će se rokovi, uvjeti za podnošenje zahtjeva, kao i sva potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava na potporu za mjere ruralnog razvitka **propisati Javnim pozivom, što nije sukladno sa navedenim zakonom**. Jedino su za mjeru Certifikacija organske proizvodnje rokovi i uvjeti ostvarivanja novčane potpore propisani navedenim Pravilnikom. Pravilnikom za ruralni razvitak je također propisano da će Komisija za ruralni razvitak razmotriti sve prispjele zahtjeve i sačiniti prijedlog za odobrenje ili odbijanje zahtjeva, nakon čega će ministar donijeti rješenje. **Ističemo** da za predviđene mjere Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva u 2012. godini, Regresiranje kamata i Očuvanje autohtonih biljnih i animalnih vrsta, iako su bila planirana sredstva, ista nisu realizirana iz razloga jer Ministarstvo, kako je Pravilnikom za ruralni razvitak bilo predviđeno, nije objavilo Javni poziv za prikupljanje aplikacija.

Javni poziv za dodjelu novčanih sredstava za realizaciju zahtjeva u okviru Modela ruralnog razvitka – Kapitalna ulaganja i investicije (u daljem tekstu: Javni poziv za kapitalna ulaganja i investicije) objavljen je 04.07.2012. godine, sa rokom za podnošenje zahtjeva od 8 dana od dana objave javnog poziva, za sve one koji su investirali u periodu od 01.06.2010. godine do 31.12.2011. godine. Isti nije obuhvatio kapitalne investicije u 2012. godini, iako su iste obuhvaćene Programom utroška sredstava za 2012. godinu. **Vezano za objavljeni rok za prikupljanje zahtjeva od 8 dana, ističemo da je Predstavnički dom Parlamenta FBiH 25.07.2012. godine usvojio Zaključak kojim je zadužio Ministarstvo da ponovi javni poziv, te da isti objavi u „Službenim novinama FBiH“ i dnevnoj štampi, sa primjerenim rokom od minimalno 30 dana za prijavu na javni poziv, međutim Ministarstvo nije postupilo po navedenom Zaključku Predstavničkog doma Parlamenta FBiH.** Objavljenim Javnim pozivom data je mogućnost da na isti mogu aplicirati svi oni koji se bave proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda iz Dodatka I Zakona o poljoprivredi i koji su investirali u periodu 01.06.2010. godine od 31.12.2011. godine, **što nije sukladno članu 7. Zakonom o novčanim podrškama kojim se uređuju izdvajanja po temelju poticaja u poljoprivredi i koji je za poticaje po temelju Kapitalnih ulaganja i investicija propisao da se ostvaruju u okviru modela kapitalnih ulaganja na koja sredstva mogu aplicirati samo komercijalna poljoprivredna gazdinstva.** Također je objavljeno da će udio novčane potpore biti **u iznosu od 25 % od investiranih sredstava**. U dijelu koji se odnosi na dostavljanje neophodne dokumentacije, pored ostalog, navedeno je da se dostavlja račun kao dokaz o investiranim sredstvima na ime klijenta (poreznu fakturu ili blagajnički račun koji ima značenje dokumenta izdatog sukladno Zakonu o porezu na dodatnu vrijednost i Pravilniku o primjeni Zakona o porezu na dodanu vrijednost) ili procjena sudskog vještaka o vrijednosti investicije.

Komisija za ruralni razvitak je imenovana Rješenjem ministra od 10.07.2012. godine koju čine tri člana (stručni savjetnik za poljoprivrednu politiku (predsjednik), stručni saradnik za financijske poslove i knjigovodstvo i savjetnik ministra za poljoprivredu, analizu poljoprivredne politike, veterinarstvo i prehrambenu industriju) i administrativno tehničko lice. **Zadatak Komisije je da razmotri sve zahtjeve korisnika za ostvarivanje prava na novčane potpore, zapisnički konstatira njihovu opravdanost/prihvatljivost ili neopravdanost/neprihvatljivost, te predloži ministru donošenje rješenja za svaki pojedinačni zahtjev.** Na temelju uvida u prezentirane zapisnike komisije, koja je radila u periodu od 14.07.2012. godine do 27.02.2013. godine (ukupno XVIII održanih sjednica), konstatirano je da ista posao nije završila u potpunosti i da je ostalo 677 neriješenih zahtjeva. **Komisija nije posebno sačinjavala zapisnik o svim pristiglim zahtjevima na javni poziv, zapisnik o otvaranju svih zahtjeva po javnom pozivu, zapisnik o razmatranju svih pristiglih zahtjeva po javnom pozivu, niti je pristigle zahtjeve razmatrala po hronološkom redu zaprimanja istih u Ministarstvo.** Ističemo da su zahtjevi u Ministarstvo zaprimani sa naznakom JAVNI POZIV I - ne otvarati. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju o radu Komisije za ruralni razvitak, a i prema usmenim obrazloženjima članova Komisije, zahtjevi su uzimani u razmatranje bez utvrđenog redoslijeda, na sjednicama se vršio pregled samo određenog broja zahtjeva, utvrđivala njihova potpunost ili nepotpunost, te su se davali prijedlozi da se aplikantima odobre sredstva u iznosu od 25 % vrijednosti investicije ili ne odobre poticajna sredstva, o čemu se je sačinjavao zapisnik, te su se nakon toga donosila rješenja ministra o odobravanju poticajnih sredstava u vrijednosti od 25 % investiranih sredstava koja su doznačavana po tranšama (40 % : 30 % : 30 %) ili su se donosila rješenja o odbijanju zahtjeva. **Prema prezentiranoj Informaciji o radu Komisije za ruralni razvitak, od 10.05.2013. godine, Komisija je u 2012. godini ukupno zaprimila 1.128 zahtjeva za Kapitalna ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva, od kojih je za 220 zahtjeva izvršila dodjeljivanje sredstava u iznosu od 25 % vrijednosti investicije (21.170.415 KM), 231 zahtjev je odbila, dok je za 677 aplikacija navedeno da su neobrađene sa ukupnom (okvirnom) vrijednošću ulaganja klijenata od 83.375.144 KM.** Obzirom da Komisija navedene zahtjeve nije mogla odbiti kao neosnovane, a da je Javnim pozivom naveden iznos novčane podrške od 25 % vrijednosti investicije, procjenjujemo da potencijalne nerealizirane obveze po navedenom temelju iznose 20.843.786 KM! Zbog

navedenog, a posebno uzimajući u obzir da Komisija za ruralni razvitak nije uzela u obzir sve pristigle zahtjeve po javnom pozivu, a prije sačinjavanja prijedloga za donošenje rješenja o odobravanju poticajnih sredstava u okviru odobrenog iznosa za navedene namjene, ne može se potvrditi da je ista radila uz dosljednu primjenu zakonskih i ostalih propisa, odnosno da je ista imala sistematičan i transparentan pristup prilikom raspodjele novčanih sredstava.

Vežano za zakonske odredbe koje reguliraju novčane potpore za kapitalne investicije ističemo da je člankom 16. Zakona o novčanim potporama određeno da će se u okviru programa potpore odrediti procentualni iznosi za pojedine županije na temelju poljoprivrednih resursa županije, pri čemu za svaku županiju ne može biti planirano manje od 3 % planiranih sredstava; da će se maksimalni iznos novčane potpore u okviru modela kapitalnih ulaganja odrediti programom utroška a isti podrazumijeva najviše dopušteni novčani iznos koji se može isplatiti pojedinom klijentu u jednoj proračunskoj godini u okviru modela¹; da će se visina sredstava za podršku po pojedinom klijentu srazmjerno smanjiti ako ukupni zahtjevi za potporu po modelu kapitalnih investicija premaše iznos utvrđen Programom utroška; da će se provedbenim propisom kojeg donosi ministar propisati uvjeti i način ostvarivanja novčanih potpora po modelu kapitalnih ulaganja. Također ističemo odredbe članka 4. Zakona o proračunima u FBiH kojim je propisano da proračunski korisnik može preuzimati obveze na teret proračuna tekuće godine samo za namjene i do visine utvrđene u posebnom dijelu ako su za to ispunjeni svi propisani uslovi, kao i odredbe članaka 6. i 14. Zakona o izvršavanju Proračuna u FBiH kojim je propisano da se proračunska sredstva koriste samo za namjene koje su određene Proračunom, a sukladno sa svojim godišnjim financijskim planom i po dinamici, utvrđenoj tromjesečnim i mjesečnim planovima koje donosi ministar financija i kojim je zabranjeno korisnicima stvarati obveze, odnosno rashode ili opterećenja proračunskih pozicija, ako ti rashodi ili opterećenja nisu odobreni u okviru iznosa alociranog u operativnom proračunu tog korisnika. Imajući u vidu naprijed navedene odredbe Zakona o proračunima u FBiH, Zakona o izvršavanju proračuna FBiH za 2012. godinu, kao i odredbe članaka 7, 8. i 16. Zakona o novčanim potporama, konstatiramo da odredbe Javnog poziva za kapitalne investicije, raspisanog na temelju Programa utroška javnih sredstava usvojenog od strane Vlade FBiH, nisu usuglašene sa navedenim zakonskim propisima posebno u dijelu ne određivanja procentualnog iznosa potpore za kapitalne investicije po županijama u minimalnom iznosu od 3 % planiranih sredstava, što je imalo za posljedicu da su na području Bosansko – podrinske županije dodijeljena sredstva u iznosu od 38.776 KM, Posavske županije 392.501 KM što je manje od 3 %, dok je ostalim županijama dodijeljeno: Tuzlanska županija 843.058 KM, Unsko – sanska županija 1.274.986 KM, Zeničko – dobojska županija 1.438.744 KM, Županija Sarajevo 2.209.155 KM, Zapadno – hercegovačka županija 3.011.324 KM, Herceg-bosanska županija 3.448.838 KM, Srednjo-bosanska županija 4.260.380 KM i Hercegovačko – neretvanska županija 4.338.906 KM. Također Javni poziv nije usuglašen ni u dijelu propisivanja iznosa novčane potpore od 25 % vrijednosti investicije (ne vodeći računa o raspoloživom iznosu proračunskih sredstava), u dijelu ne provođenja proporcionalnog smanjenja novčanih potpora aplikantima koji su zadovoljili propisane uvjete u ovisnosti od raspoloživih proračunskih sredstava i u dijelu ne navođenja maksimalnog iznosa novčane potpore koji se može isplatiti po pojedinom klijentu u jednoj proračunskoj godini što je imalo za posljedicu stvaranje obveza na teret proračuna 2012. godine iznad iznosa utvrđenog u posebnom dijelu odobrenog proračuna Ministarstva, kao i da su pojedina pravna lica ostvarila poticaje u milionskim iznosima. Skrećemo pažnju da Ministarstvo prije odobravanja sredstava nije vršilo obilazak terena da bi utvrdilo činjenično stanje i da je najveći dio sredstava odobren na temelju procjena vrijednosti investicija od strane sudskih vještaka. Zbog svega naprijed navedenog, ne može se potvrditi da je Ministarstvo u 2012. godini prilikom raspodjele novčanih potpora za Kapitalna ulaganja i investicije postupilo sukladno sa Zakonom o proračunima u FBiH, Zakonom o izvršavanju proračuna FBiH za 2012. godinu i Zakonom o novčanim potporama, što je imalo za posljedicu nastanak potencijalnih nerealiziranih obveza po navedenom temelju u iznosu 20.843.786 KM, kao i pristizanje velikog broja žalbi/ tužbi zbog odbijanja zahtjeva ili njihovog nerješavanja (prema prezentiranoj zabilješci samo u prva 2 mjeseca 2013. godine pristiglo je više žalbi nego za cijelu proteklu godinu) što će imati negativne posljedice po Proračun FBiH u narednom periodu!

¹ Članom 10. Zakona o novčanim potporama propisano je uvođenje maksimalno poticanih količina po modelu proizvodnji, člankom 16. i 18. navedenog Zakona uvođenje maksimalnog iznosa novčane potpore u okviru modela kapitalnih investicija i modela ruralnog razvitka.

Potrebno je da se odredbe Programa utroška sredstava poticaji za poljoprivredu, u dijelu modela za kapitalne investicije, usklade sa odredbama Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvitku, Zakona o proračunima u FBiH i Zakona o izvršavanju proračuna u FBiH;

Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu kapitalnih investicija jasno definirati kriterije za ostvarivanje poticaja po navedenom temelju, sukladno člancima 7., 8. i 16. Zakona o novčanim potporama i ruralnom razvitku;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezanu za zakonitost rada Komisije za ruralni razvitak prilikom obrade pristiglih zahtjeva za novčanim potporama za Kapitalna ulaganja i investicije, a posebno uzimajući u obzir da je ostalo 677 neriješenih zahtjeva koji predstavljaju potencijalne nerealizirane obveze Proračuna FBiH;

Vezano za izvršenje sredstva za Kapitalne ulaganja i investicije u poljoprivredna gazdinstva u 2012. godini, konstatirali smo da su od ukupno dodijeljenih 21.170.415 KM poticajnih sredstava dobila 197 korisnika, a najveći iznos sredstava od 10.576.409 KM ili 50 % dobilo je sljedećih 12 pravnih i fizičkih lica: HEPOK d.d. Mostar (2.426.119 KM), BAJRA d.o.o. Travnik (2.293.593 KM), Gajevine Dušići d.o.o. Kupres (1.075.706 KM), Buntić Eco d.o.o. Kupres (588.646 KM), Teleoptic d.o.o. Hadžići (775.299 KM), Farma Spreča d.o.o. Sarajevo (354.822 KM), Vegić commerce d.o.o. Ljubuški (646.582 KM), fizičko lice Venco Anđelić (645.736 KM), TKC-Andy d.o.o. Cazin (539.297 KM), BGL Commerce d.o.o. Posušje (514.302 KM), Oliva d.o.o. Čapljina (368.037 KM) i Ganjgo Smajo (348.270 KM).

Uvidom u dokumentaciju na temelju koje je izvršena dodjela poticajnih sredstava, konstatirano je da se u svim slučajevima nije mogla potvrditi opravdanost dodjele sredstava. **Poticajna sredstva poduzeću HEPOK d.d. Mostar dodijeljena su u iznosu od 2.426.119 KM. Na temelju izvršene procjene od strane istog sudskog vještaka o vrijednosti izvršene investicije izvršeno je dodjeljivanje poticajnih sredstava:** po zahtjevu za instalaciju sustava za navodnjavanje vinograda u iznosu od 1.169.835 KM, za uvođenje linije za proizvodnju prirodnih sokova 576.170 KM, za nabavu mehanizacije i opreme u biljnoj proizvodnji 52.933 KM i za izgradnju i opremanje niskotemperaturne isparivačke stanice za proizvodnju voćnih kaša i koncentrata 20.500 KM. Pored navedenog, odobrena su i poticajna sredstva za nabavu stubova za vinovu lozu u iznosu od 381.603 KM po prezentiranim računima ispostavljenim od strane poduzeća PROMINVEST d.o.o. Konjic na iznos od 1.526.410 KM (izdatih u periodu 31.11.2010. do 10.10.2011. godine), kao i nabavku žice za podizanje zasada vinograda od 225.079 KM po prezentiranom računu od strane SZR VUK Vogošća na iznos od 900.315 KM (Broj računa 01/11 od 01.02.2011. godine). **Obzirom da prezentirane račune nismo mogli povezati sa kapitalnim investicijama iskazanim u iznosu od 2.426.725 KM za koje je tražen poticaj, ne možemo potvrditi ni osnovanost odobravanja poticajnih sredstava poduzeću HEPOK d.d. Mostar u iznosu od 606.682 KM. Poduzeću BAJRA d.o.o. Travnik odobrena su sredstva u iznosu od 2.293.593 KM za izgradnju i opremanje objekta za preradu mesa. Poticajna sredstva su dodijeljena na temelju procjena istog sudskog vještaka, koji je utvrdio vrijednosti investicije u ukupnom iznosu od 9.174.370 KM.**

Poduzeću Gajevine Dušići d.o.o. Kupres odobrena su poticajna sredstva u iznosu 1.075.706 KM. Na drugoj sjednici Komisije za ruralni razvitak¹, održanoj 16.07.2012. godine, priznata je vrijednost investicije po temelju Ugovora o financijskom leasingu² nekretnina broj 0862/11, koji je zaključen 22.04.2011. godine između NLB Leasing d.o.o. Sarajevo (kao davaoca leasinga) i Gajevine Dušići d.o.o. Kupres. Navedenim Ugovorom korisnik Gajevine Dušići primaju u financijski leasing KOMPLEKS GOSPODARSKIH OBJEKATA (nekretnine k.č. 1430/10,11 i 12, te nekretnine k.č. 1430/18,19 i 20), sa cijenom koštanja 4.302.826 KM (2.200.000 EUR-a). U prilogu Ugovora o leasingu se nalazi i Otplatni plan za 123 mjeseca, od 22.04.2011. godine do 26.07.2021. godine, kojim je utvrđena mjesečna rata u iznosu od 27.114,75 EUR-a (53.032 KM). **Na temelju uvida u podatke iz registra poljoprivrednih gazdinstava, utvrdili smo da poduzeće Gajevine Dušići d.o.o. odranije ima u vlasništvu nekretnine (poslovne zgrade) koje su predmet leasinga i to k.č. 1430/18,19 i 20, i da je na navedenim**

¹ Na II sjednici Komisije za ruralni razvitak održanoj 16.07.2012. godine sredstva su dodijeljena na ime: Bebek Slobodan, Vjeko Pavković, Bajra, Buntić – Eco, Gajevine Dušići, Hepok, Ante Daničić, Venco Anđelić, Perčinović, Papić Company, Farma Tomislavgrad, Papijon, Husejn Salihović, DIM i ostalim korisnicima.

² Kod financijskog leasinga predmet najma prelazi u potpuno vlasništvo korisnika sa zadnjom otplaćenom ratom leasinga. Za cijelo vrijeme najma vodi se u poslovnim knjigama korisnika kao investicija i iskazuje se u sklopu njegove bilance zaduženosti kao obveza.

nekretninama, po temelju Ugovora o zasnivanju hipoteke od 08.06.2007. godine, uknjiženo pravo zaloga na nekretninama za odobrene kredite od strane Investicijske banke FBiH d.d. Sarajevo (dva puta po 1.500.000 KM) i zabilježena zabrana otuđenja i novog opterećenja založenih nekretnina bez suglasnosti vjerovnika. Imajući u vidu naprijed navedeno, postavlja se pitanje ispravnosti (valjanosti) prezentiranog Ugovora o leasingu, zbog čega se ne može potvrditi osnovanost i opravdanost dodjele poticajnih sredstava Gajevinama Dušići d.o.o. u iznosu od 1.075.706 KM. Ističemo da jedan od dva suvlasnika navedenog poduzeća ima registrirano poduzeće pod nazivom Mesna industrija Dušići d.o.o. Posušje i da je u registru također prijavljen i u svojstvu fizičkog lica. Poduzeće **Buntić – Eco d.o.o. Kupres** (u vlasništvu osobe sa istim prezimenom) ostvarilo je poticaj za investicije u iznosu od **588.646 KM** za rekonstrukciju svinjogojske farme, **na temelju procjene sudskog vještaka**. Sredstva su dodjeljena na drugoj sjednici Komisije za ruralni razvitak. Ističemo da se uz parcele na kojima se nalaze poslovni objekti poduzeća Gajevine Dušići d.o.o., nalazi i ovaj posjed.

Vezano za odobrena sredstva poduzećima **TELOPTIC d.o.o. Sarajevo** u iznosu **775.299 KM** i **Farma Spreča d.o.o. Sarajevo – Podružnica Kalesija 354.822 KM**, konstatirano je na temelju uvida u podatke iz registra poljoprivrednih gazdinstava, da se radi o **međusobno povezanim pravnim licima**. Navedena pravna lica su u Prilogu aplikacijskog Obrasca I – 1 potpuno identično popunili dijelove koji govori o kapacitetima kojima raspolaže klijent, opis postojećeg stanja u stočarskoj proizvodnji, postojeći stočni fond, poljoprivredna mehanizacija koja se posjeduje, dosadašnje investicije u višegodišnje zasade, i dobivena sredstva od Ministarstva u prethodnom periodu. Na temelju uvida u odobrene zahtjeve pravnom licu **TELOPTIC d.o.o. (775.299 KM)**, konstatirano je da je isti dobio poticajna sredstva na **temelju procjena sudskih vještaka** (za nabavu mehanizacije 173.633 KM i za izgradnju i rekonstrukciju farme muznih krava 601.666 KM na farmi „Spreča“). Utvrdili smo da **poduzeće TELOPTIC d.o.o. i Farma Spreča d.o.o. Sarajevo (novo poduzeće osnovano u 2011. godini koje ima Podružnicu u Donjem Vukovlju – Kalesija i od ožujka i travnja 2012. godini uzeto državno zemljište pod zakup) su 01.01.2012. godine zaključili Ugovor o poslovnoj suradnji** kojim se TELOPTIC d.o.o. obvezuje da će izvršiti ulaganje u izgradnju i rekonstrukciju objekata, nabavu steonih junica i nabavu poljoprivrednih mašina i druge prateće opreme i mehanizacije, te isto dati na korištenje društvu „Farma Spreča“ d.o.o. Istim Ugovorom Farma Spreča se je obvezala da će organiziranjem vlastite radne snage izvršiti organizaciju poslovanja i obavljati sve poslove radi realizacije programa (razvoj farme muznih krava, proizvodnja stočne hrane za vlastite potrebe, proizvodnja svježeg mlijeka i drugih poljoprivrednih proizvoda). **Na temelju uvida u odobreni zahtjev pravnom licu Farma Spreča d.o.o. Sarajevo – Podružnica Kalesija (354.822 KM)**, konstatirano je da je isto dobilo poticajna sredstva na temelju **procjene sudskog vještaka** za vrijednost investicionih ulaganja za nabavu junica pasmine Holstain na farmi „Spreča“ d.o.o. Navedenom procjenom se potvrđuje da je poduzeće Farma Spreča d.o.o. Sarajevo kupila 434 priplodne junice navedene pasmine preko firme „Milkos“ d.d. (07.09.2011. i 20.09.2011. godine) u vrijednosti od 1.419.287 KM. Na temelju uvida u pasoše i svjedodžbu o kretanju navedenih životinja konstatirano je da su iste od 20.09.2011. godine u vlasništvu poduzeća Farma Spreča d.o.o. Sarajevo – Podružnica Kalesija (imanje u Donjem Vukovlju Kalesija) i da je kao raniji vlasnik bio prijavljen d.d. Milkos – Farma Spreča Kalesija (sa JIB/ID brojem u registru poljoprivrednih gazdinstava 420096756026 koji broj je zatvoren 02.10.2012. godine, a pripadao je Milkos d.d. – Podružnica Kalesija). Ističemo da je **poduzeće TELOPTIC d.o.o. Sarajevo većinski vlasnik preduzeća Milkos d.d. Sarajevo sa kojim je 01.07.2008. godine zaključio Ugovor o zajedničkom ulaganju u zajednički građevinski poduhvat za rekonstrukciju postojećih, izgradnju i opremanje novih objekata „Farme muznih krava – Nadstrešnica za muzne krave sa izmuzištem“ na lokaciji Donje Vukovlje – Kalesija koja će se graditi na lokalitetu prijašnje farme „Spreča“ (vlasnik zemljišta 1/1 je MILKOS d.d., a financijska ulaganja za rekonstrukciju postojećih, izgradnju i opremanje novih objekata će vršiti TELOPTIC d.o.o.). Imajući u vidu navedeno, kao i da je poduzeće Farma Spreča d.o.o. Sarajevo osnovano u 2011. godini sa kojim TELOPTIC d.o.o. ima Ugovor o poslovnoj suradnji i sa kojim Milkos d.d. Sarajevo ima Ugovor o dugotrajnom najmu poslovnog prostora na neodređeno vrijeme (2.000 m², od 01.07.2011.g.) kojeg će koristiti za uzgoj muznih krava, nije se mogla potvrditi opravdanost priznavanja investicije u navedenom slučaju, odnosno isplate poticajnih sredstava Farmi Spreča d.o.o. za nabavku junica u iznosu od 354.822 KM, obzirom da se radilo o povezanim pravnim licima.**

Poduzeću **Perčinović d.o.o. Tomislavgrad** odobrena su poticajna sredstva u iznosu od **114.556 KM** i **Papić Company d.o.o. Tomislavgrad 86.998 KM**. Na temelju uvida u podatke iz registra

poljoprivrednih gazdinstava, konstatirano je da su oba pravna lica u vlasništvu iste osobe. **Poduzeću Perčinović d.o.o. na temelju prezentirane procjene sudskog vještaka o starosti uvezene opreme (mehanizacije i priključnih uređaja) i prezentiranih računa za istu u vrijednosti od 108.714 KM** odobrena su poticajna sredstva u iznosu od 27.179 KM. Uvidom u prezentirane račune utvrđeno je da je priznata investicija u iznosu od 71.296 KM, za kupovinu traktora iz uvoza na lizing (ugovor zaključen 22.10.2010. godine sa Unicredit Leasing d.o.o., 125.000 KM) i da u momentu apliciranja navedeno pravno lice nije steklo vlasništvo nad istim, **zbog čega se ne može potvrditi opravdanost odobravanja poticajnih sredstava po navedenom temelju (17.824 KM)**. Navedenom poduzeću su također odobrena poticajna sredstva od 87.377 KM za izgradnju objekta govedarske farme po temelju prezentiranih računa na iznos od 349.509 KM. Na temelju uvida u prezentirane račune, iako su isti bili ovjereni od strane općine, konstatirano je da se ne mogu povezati sa navedenom investicijom ni na koji način (nema građevinske dozvole, nadzora nad radovima,...), **zbog čega se ne može potvrditi osnovanost za dodjelu poticajnih sredstava preduzeću Perčinović d.o.o. u iznosu od 87.377 KM za izgradnju objekta govedarske farme**. Ističemo da je pravno lice Perčinović d.o.o. u 2010. godini dobilo poticajna sredstva za izgradnju i opremanje objekta u stočarskoj proizvodnji u iznosu od 24.937 KM i u 2009. godini 88.145 KM. **Poduzeću Papić Company d.o.o.** je na isti način (kupovina traktora iz uvoza, ugovor o lizingu na iznos od 85.000 KM), priznata vrijednost investicije za kupovinu mehanizacije u iznosu od 59.797 KM na temelju čega su odobrena poticajna sredstva u iznosu od **14.752 KM**, čiju osnovanost **ne možemo potvrditi iz razloga jer pravno lice nije steklo vlasništvo nad istim**. Poduzeću Papić d.o.o. su na isti način, kao i poduzeću Perčinović d.o.o., odobrena poticajna sredstva u iznosu od **71.446 KM za izgradnju objekta govedarske farme**, a na temelju prezentiranih računa (285.784 KM). **Obzirom da prezentirane račune nismo mogli povezati sa investicijom – izgradnja objekta govedarske farme, ne možemo potvrditi ni opravdanost odobravanja poticajnih sredstava poduzeću Papić d.o.o. u iznosu od 71.446 KM**. Ističemo da je pravno lice Papić d.o.o. i na teret 2010. godini dobilo sredstva za izgradnju i opremanje objekta u stočarskoj proizvodnji u iznosu od 17.942 KM.

Poduzeću Papić d.o.o. Čelić odobrena su poticajna sredstva u iznosu od 67.900 KM (za izgradnju hladnjače) i fizičkom licu Salihović Husejnu iz Čelića 91.527 KM (za izgradnju ribnjaka). Prema podacima iz registra poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, poduzeće Papić d.o.o. Čelić u vlasništvu je fizičkog lica Husejna Salihovića. Ističemo da su i poduzeće Papić d.o.o. i Husejn Salihović poticajna sredstva ostvarili na temelju procjene vrijednosti investicije **od strane istog sudskog vještaka** (271.600 KM, 366.107 KM), kao i da je zahtjev za izdavanje suglasnosti za bavljenje akvakulturom, prema nadležnom ministarstvu Tuzlanske županije, od strane navedenog fizičkog lica podnesen 02.07.2012. godine (dva dana prije objave javnog poziva).

Poticajna sredstva fizičkom licu **Senadu Čamdžiću iz Kladnja** dodjeljena su u iznosu **124.000 KM** za izgradnju ribnjaka i štale za smještaj životinja. Sredstva su odobrena na temelju **procjene sudskog vještaka** o vrijednosti investicije od 496.000 KM. Na temelju uvida u dokumentaciju, utvrdili smo da je zahtjev za izdavanje suglasnosti za bavljenje akvakulturom prema nadležnom ministarstvu Tuzlanske županije, od strane navedenog fizičkog lica podnesen 10.07.2012. godine (u tijeku trajanja javnog poziva).

Fizičkom licu **Vjeko Pavković iz Posušja** dodjeljena su poticajna sredstva u iznosu od **99.700 KM** za izgradnju svinjogojske farme. Sredstva su odobrena na temelju **procjene sudskog vještaka** o vrijednosti investicije od 398.800 KM. **Obavljenom revizijom smo utvrdili da je navedenom fizičkom licu ranije izdata zabrana apliciranja kao odgovornoj osobi u poduzeću Vjeko d.o.o. Posušje (od 06.01.2008.-06.01.2013. godine), međutim, isti je uspio da se upiše u registar poljoprivrednih gazdinstava i klijenata 10.07.2012. godine i ostvario novčanu potporu na koju nije imao pravo u iznosu od 99.700 KM za izgradnju farme, zbog čega se ne može potvrditi da je Komisija za ruralni razvitak vršila odgovarajuće provjere prilikom razmatranja zahtjeva.**

Vezano za odobrena sredstva poduzeću **Farma Tomislavgrad d.o.o. Tomislavgrad** u iznosu od **129.083 KM** (za nabavu opreme za muzne krave 37.596 KM, za izgradnju objekta za skladištenje stočne hrane 35.587 KM i za nabavu osnovnog stada 55.899 KM), konstatirano je da je vrijednost investicije za nabavu opreme za muzne krave priznata **na temelju procjene sudskog vještaka**. **Poticajna sredstva za izgradnju objekta stočne hrane dodijeljena su na temelju prezentiranih računa koji se ne mogu povezati sa navedenom investicijom iz kojeg razloga ne možemo potvrditi osnovanost odobravanja poticajnih sredstava poduzeću Farma Tomislavgrad d.o.o. po navedenom temelju u iznosu od 35.587 KM.**

Poduzeću DIM d.o.o. Tomislavgrad odobrena su sredstva u iznosu **249.939 KM** za izgradnju svinjogojske farme u Roškom polju. Vrijednost investicije u iznosu od 971.396 KM priznata je na temelju procjena istog sudskog vještaka koji je procijenio nekretnine i elektrifikaciju navedene farme (i da su radovi izvršeni u periodu 01.06.2010. do 31.12.2011.g.). Na temelju navedene procjene odobrena su poticajna sredstva u iznosu od 249.940 KM, iako su ista trebala biti odobrena u iznosu od 242.849 KM (25 % vrijednosti procijenjene investicije), zbog čega se ne može potvrditi opravdanost više obračunatog poticaja na iznos od 7.091 KM. Ističemo da je navedeno pravno lice dobilo poticajna sredstva i u 2010. godini za izgradnju svinjogojske farme u Roškom polju u iznosu od 35.628 KM, a od strane Ministarstva nije vršena naknadna provjera kojom bi se provjerilo da se poticaj traži dva puta po istom osnovu. **Zbog navedenog ne može se potvrditi opravdanost odobravanja poticajnih sredstava pravnom licu DIM d.o.o. Tomislavgrad u potpunom iznosu od 249.939 KM (bez obzira na procjenu sudskog vještaka).**

Fizičkom licu Anti Daničiću odobren su poticajna sredstva u iznosu od **243.093 KM** za izgradnju plastenika. Sredstva su dodijeljena **na temelju procjene sudskog vještaka**, koji je utvrdio vrijednost investicije u ukupnom iznosu od 1.098.112 KM, međutim od strane Komisije za ruralni razvitak izvršeno je umanjeње navedene procijene za vrijednost zemljišta od 125.740 KM, tako da je poticaj obračunat na priznatu vrijednost investicije od 972.372 KM. Ističemo da je u procjenu sudskog vještaka uključena površina **3 plastenika ukupne kvadrature 5.040 m² po cijeni od 186 KM/m² i poljoprivredni objekat uz plastenike kvadrature 50 m² po cijeni od 1200 KM/m². Komisija za ruralni razvitak nije imala uporedne pokazatelje koliko košta izgradnja plastenika po m².**

Poduzeću Eco & Co d.o.o. Grude odobrena su sredstva u iznosu od **226.518 KM** (za izgradnju objekat za preradu mlijeka 146.314 KM i za izgradnju štale za konje, krave i pomoćne objekte 81.204 KM). Konstatirano je da su sredstva dodijeljena **na temelju procjena istog sudskog vještaka**. Ističemo da je vlasnik navedenog poduzeća i predsjednik Udruženja poljoprivrednika BiH, koje Udruženje je također korisnik poticajnih sredstava.

Fizičkom licu Venci Andeliću iz Kiseljaka odobrena su poticajna sredstva u iznosu od **645.736 KM** za izgradnju štale, klaonice i kotlovnice. Sredstva su dodijeljena **na temelju procjene sudskog vještaka**, koji je utvrdio vrijednosti investicije u ukupnom iznosu od 3.610.579 KM, a od strane Komisije za ruralni razvitak vrijednost investicije je umanjena za vrijednost zemljišta od 520.275 KM, tako da je poticaj obračunat na priznatu vrijednost investicije od 3.090.304 KM. **Na temelju uvida u registar poljoprivrednih gazdinstava konstatirano je da isti od stočnog fonda ima prijavljenih samo 7 bikova.**

I pravnom licu Kuća prirode d.o.o. Kakanj odobrena su poticajna sredstva u iznosu od **115.000 KM**, od čega za kupovinu mehanizacije, mašina i opreme za proizvodnju sokova od voća i povrća (30.224 KM) i za ulaganje u proizvodnji pogon za proizvodnju sokova od voća i povrća (84.775 KM), **na temelju procjena sudskih vještaka o vrijednosti investicija (459.998 KM)**. Ističemo da navedeno pravno lice nije upisano u registar poljoprivrednih gazdinstava, već samo u registar klijenata, te da sukladno sa Zakonom o novčanim potporama ne bi trebala imati pravo poticaj po temelju kapitalnih ulaganja.

Pored naprijed navedenog, poticajna sredstva za kapitalna ulaganja, na temelju procjena sudskih vještaka, bez prethodne dodatne provjere angažovanjem drugog sudskog vještaka ili uvidom u činjenično stanje na terenu, dodijeljena su za: fizičko lice Slobodan Bebek iz Ljubuškog u iznosu od 88.466 KM (za uređenje i pripremu zemljišta za zasade); Ivan Pavković iz Posušja 182.162 KM (za izgradnju farme za stočarstvo), zatim Berina Hodžić iz Zavidovića 19.725 KM (za izgradnju, renoviranje i modernizaciju stočarske farme, Ganjgo Smajo iz Tešnja 348.270 KM (za izgradnju farme za tov pilića i nabavu opreme za farmu), kao i pravno lice Ošmika d.o.o. Zavidovići 96.675 KM (za izgradnju pratećih objekata za voćnjak i pčelinjak, i uređenje zemljišta i prateće infrastrukture).

Na temelju obavljene revizije utvrdili smo da je najveći dio poticajnih sredstava dodijeljen na temelju procjena sudskih vještaka, međutim u određenom slučajevima iskazujemo sumnju u vrijednost procijenjene investicije, naročito kada se uzme u obzir da su pojedini klijenti dobivali poticajna sredstva za izgradnju objekata od strane Ministarstva i u proračunskoj 2010., kao i 2009. godini. Imajući u vidu da su poticaji za realizaciju Kapitalnih ulaganja i investicija, u okviru Transfera za poljoprivredu, dodjeljivani za objekte koji su već izgrađeni, da se prilikom dodjele nije raspolagalo sa adekvatnom specifikacijom potrebnih radova i materijala za izgradnju navedenih objekata, ne može se potvrditi da se

u svim slučajevima nabave materijala i izvršeni radovi po prezentiranim računima, na osnovu kojih je izvršena isplata poticajnih sredstava, odnose na izgradnju i opremanje objekata koji su poticani. Zbog navedenog se ne može potvrditi opravdanost isplate dijela poticajnih sredstava krajnjim korisnicima za navedene namjene. Navedeno implicira na potrebu da Ministarstvo iznađe novi model dodjele sredstava poticaja na način da se izgradnja svih objekata koji će se poticati iz federalnog proračuna prati od njihovog početka do završetka, kao i uz virmansko plaćanje na temelju prethodno ovjerene specifikacije izvršenih radova i ugrađenog materijala od strane ovlaštenog lica. Također smo mišljenja da bi provedbenim propisima za ostvarivanje novčanih potpora trebalo jasnije definirati uvjete koje trebaju ispunjavati korisnici poticaja posebno u dijelu obezbjeđenja vjerodostojne dokumentacije kojom se potvrđuje da će se objekat koristiti za namjene za koje se odobrava poticaj, da se prezentirani računi nedvosmisleno odnose na izgradnju objekta za koji se daje poticaj, kao i u dijelu propisivanja da se sa korisnikom poticaja ugovorom definiraju međusobne obveze i odgovornosti.

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Vladom FBiH, poduzme aktivnosti u dijelu naknadne provjere izvršenih procjena od strane sudskih vještaka, posebno u onim slučajevima kada se raspolaže sa saznanjima ili postoji sumnja da objekat nije izgrađen u periodu koji se potiče, ako je izgrađen ranije ili je već potican u prethodnom periodu, odnosno kada dokumentacija ne odražava realno stanje izvršenih ulaganja;

Potrebno je da Ministarstvo u suradnji sa Upravom za indirektno oporezivanje poduzme aktivnosti na provjeri računa koje aplikanti podnose kao dokaz investicionih ulaganja, a naročito kod aplikacija koji su podnijeli zahtjeve za ostvarivanje velikog iznosa novčanih potpora;

Potrebno je da Ministarstvo kroz model kapitalnih investicija, kreira poticaj za izgradnju objekata u poljoprivredi na način da se prati njihova izgradnja od početka do završetka, kao i uz plaćanje na temelju prethodno ovjerene specifikacije izvršenih radova i ugrađenog materijala od strane ovlaštenog lica, odnosno da se za izgrađene objekte obezbijedi potrebna dokumentacije za građenje sukladno sa zakonskim propisima;

Potrebno je provedbenim propisima za ostvarivanje novčanih potpora jasnije definirati uslove koje trebaju ispunjavati korisnici poticaja posebno u dijelu obezbjeđenja vjerodostojne dokumentacije kojom se potvrđuje da će se objekat koristiti za namjene za koje se odobrava poticaj, da se prezentirani računi nedvosmisleno odnose na izgradnju objekta za koji se daje poticaj, kao i u dijelu propisivanja da se sa korisnikom poticaja ugovorom definiraju međusobne obveze i odgovornosti;

Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi se kontinuirano vršio nadzor nad namjenskim korištenjem objekata, opreme i mehanizacije čija izgradnja ili nabava je sufinansirana iz poticajnih sredstava, obzirom da su krajnji korisnici trebali iste zadržati u vlasništvu i namjenski koristiti 5 godina(objekti), odnosno 3 godine (ostalo);

5.6.3.2 Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj

Za raspodjelu sredstava **po modelu ruralnog razvitka u Republici Srpskoj**, Vlada FBiH je 14.05.2012. godine donijela poseban Program održivosti povratka za 2012. godinu na prostoru Republike Srpske (V broj 750/2012) i 04.06.2012. godine Odluku o usvajanju Programa realizacije „projekata održivosti povratka za 2012. godinu na prostoru Republike Srpske“ (V broj 886/2012). Navedenim odlukama je definirano da se ukupna sredstva za realizaciju Programa održivosti na prostoru Republike Srpske u iznosu od **14.000.000 KM** obezbjeđuju na sljedeći način: Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva iznos od 7.800.000 KM, Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta 1.000.000 KM, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica 5.200.000 KM. **Od navedenog iznosa finansijska sredstva od 8.000.000 KM** (od čega 2.000.000 KM iz Transfera za poljoprivredu) se raspodjeljuju za **Investicije, projekte i obrtna sredstva u maloj privredi i poljoprivredi kroz sufinansiranje putem banke**, na način da od ukupne vrijednosti projekta koji se želi realizirati 70 % sredstava osigurava Turkish Zirat bank Bosnia dd Sarajevo kao kreditna sredstva, a **iznos od 30 % osiguravaju naprijed navedena federalna ministarstva kao grant (bespovratna) sredstva**, s tim da će se do 20 % odobrenih grant sredstava moći koristiti za nabavu repromaterijala. Sukladno sa Programom, Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta treba da objavi Javni poziv, pregleda i obradi dokumentaciju, a Konačnu odluku o dodjelu grant sredstava donosi Vlada FBiH na prijedlog Radne grupe koju čine ministri navedenih ministarstava. **Drugi dio finansijskih sredstva od 6.000.000 KM** (od čega 5.800.000

KM iz Transfera za poljoprivredu) plasiraju se **za Izgradnju i opremanje farmi i stajskih objekata, te dodjelu poljoprivredne mehanizacije i staklenika** (70 % grant sredstva, 30 % vlastita sredstva ili kredit) nakon objavljenog Javnog poziva, pregleda i obrade dokumentacije od strane Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica, a Konačnu odluku o dodjelu grant sredstava donosi Vlada FBiH na prijedlog Radne grupe koju čine ministri navedenih ministarstava.

Vežano za realizaciju Programa održivosti povratka na prostoru Republike Srpske, ministri naprijed navedena 3 ministarstva su, sa Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo 04.06.2012. godine potpisali Sporazum o uvjetima i načinu realizacije sredstava od 8.000.000 KM po temelju kojega je 26.09.2012. godine zaključen Ugovor o otvaranju i vođenju namjenskog računa depozita – transfera (Broj 5301110058019977000), dok je 05.11.2012. godine potpisan Ugovor o međusobnim pravima i obvezama za realizaciju 6.000.000 KM po osnovu kojeg je isti dan tj. 05.11.2012. godine zaključen drugi Ugovor o otvaranju i vođenju namjenskog računa depozita – transfera (Broj 5301110058891977000). Vežano za realizaciju sredstava, konstatirano je da je Vlada FBiH do sada donijela 3 odluke o odobravanju grant sredstava u ukupnom iznosu od 10.616.398 KM (V broj 1589/2012 od 22.11.2012.g.; V broj 1.592/2012 od 22.11.2012.g. i V broj 1672/2012 od 27.12.2012. godine). **Na temelju odluka ministra poljoprivrede pod 31.12.2012. godine, na poziciji izvršenja poticaja za poljoprivredu - Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj iskazan je rashod u iznosu od 7.800.000 KM, dok je istovremeno iskazana obveza prema Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo za isti iznos.** Napominjemo da je po naprijed navedenom temelju, Ministarstvo financija 28.01.2013. godine prebacilo 2.000.000 KM Turkish Zirat banci. **Od strane Ministarstva nije prezentiran relevantan dokument na temelju koga bi se potvrdilo da je u tijeku 2012. godine, iz navedenog transfera, izvršena dodjela grant sredstava krajnjim korisnicima.** Na traženje revizije, Ministarstvo je prezentiralo samo dostavljeno izvješće iz Turkish Zirat banke sa imenima 7 pravnih lica kojima je ista odobrila kreditna sredstva u iznosu od 3.568.000 KM. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, ne može se potvrditi da su od strane nadležnih ministarstava za raspodjelu sredstava po posebnom programu Vlade FBiH - **Mjere ruralnog razvitka u Republici Srpskoj poduzimane adekvatne aktivnosti na pravovremenoj raspodjeli odobrenih sredstava krajnjim korisnicima.** Također se ne može potvrditi izvršeni način evidentiranja rashoda po naprijed navedenom temelju, obzirom da nije prezentirana dokumentacija da su po navedenom temelju grant sredstva dodijeljena krajnjim korisnicima.

Potrebno je da Ministarstvo, u suradnji sa Federalnim ministarstvom razvoja, poduzetništva i obrta, kao i Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, svako u okviru svojih nadležnosti poduzme aktivnosti na realizaciji i nadzoru nad plasiranim depozitnim proračunskim sredstvima u Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo za realizaciju Programa održivosti povratka na prostoru Republike Srpske;

Potrebno je da se evidentiranje deponovanih novčanih sredstava na namjenske račune u Turkish Zirat Bank Bosnia d.d. Sarajevo izvrši sukladno sa Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH i Računovodstvenim politikama za federalne proračunske korisnike i trezor;

5.6.4 Model ostalih vrsta novčanih poticaja u poljoprivredi

Ostale vrste novčanih potpora u poljoprivredi iskazane su u ukupnom iznosu od 6.831.059 KM, što u odnosu na planirana sredstva u iznosu od 8.811.807 KM predstavlja izvršenje od 77,52 %. U navedenom izvršenju nisu sadržane nerealizirane obveze u iznosu od 1.842.398 KM, od čega se na Proizvodnju orijentirana izvozu odnosi 1.980.725 KM i Potpore udruženjima poljoprivrednika 410.200 KM.

U okviru modela ostalih vrsta potpora, naznačajniji troškovi se odnose na pozicije: **Promocije i stvaranje ambijenata za pristup domaćih proizvoda tržištu** (2.994.824 KM), **Proizvodnja orijentirana izvozu** (1.980.725 KM), **Potpore organiziranju poljoprivrednika** (410.200 KM), **Izrada Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog proizvoda tržištu** (137.500 KM) i **Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata** (255.000 KM).

Za raspodjelu sredstava po modelu ostalih potpora, sukladno sa člankom 22. Zakona o novčanim potporama, 29.06.2012. godine donesen je **Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi**, kojim je predviđeno da će obradu pristiglih zahtjeva za svaku mjeru propisanu programom vršiti posebno imenovana Komisija za ostale potpore od strane ministra, a koja će raditi na temelju Operativnog uputstva kojeg također donosi ministar. Na prijedlog Komisije, za svaki pojedini zahtjev je predviđeno da ministar donese Rješenje. Ministar je 10.07.2012. godine donio „Operativno uputstvo za realizaciju mjera po modelu ostalih vrsta potpora u poljoprivredi i prehrambenoj industriji“ (u

daljem tekstu: Operativno uputstvo), a istim je, prema vrstama novčanih potpora, utvrđen način određivanja visine sredstava potpore, maksimalni iznos potpore, te kriteriji za vrednovanje zahtjeva. **Za vrednovanje utvrđenih kriterija, Operativnim uputstvom, je predviđeno bodovanje na način da Komisija vrši dodjelu bodova u određenom intervalu (od x do y), međutim obzirom da nisu bili utvrđeni posebni podkriteriji za bodovanje, može se konstatirati da je vrednovanje kriterija i dodjela bodova u zadatom intervalu, vršena na bazi subjektivne procjene od strane članova Komisije za ostale potpore. Također je definirano da se u ovisnosti od izvršenog bodovanja u odnosu na maksimalni broj bodova, utvrdi visina potpore u procentualnom iznosu vrijednosti podnesenog zahtjeva (npr: 75 bodova od 100 mogućih, visina potpore iznosi 75 % od vrijednosti apliciranog projekta). Ističemo da Operativnim uputstvom, iako je to bila obveza utvrđena naprijed navedenim Pravilnikom, nisu bili utvrđeni kriteriji za vrednovanje po sljedećim pozicijama: Proizvodnja orijentirana izvozu, Izrada Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora u FBiH i Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata (pasminska i voćarska rejonizacija, genetski resursi i ostalo).**

Komisija za ostale vrste potpora je imenovana Rješenjem ministra od 10.07.2012. godine koju čine tri člana (šef Odsjeka za poljoprivrednu politiku, stručni saradnik za projekte ruralnog razvitka i kapitalnih ulaganja, i lice angažirano po ugovoru o djelu za obavljanje poslova koordinacije i praćenja realizacije razvojnih – investicijskih projekata) i administrativno tehničko lice. Zadatak Komisije je da razmotri sve zahtjeve korisnika za ostvarivanje prava na novčane potpore, zapisnički konstatira njihovu opravdanost/prihvatljivost ili neopravdanost/neprihvatljivost, te predloži ministru donošenje rješenja za svaki pojedinačni zahtjev. Komisija je u 2012. godini zaprimila ukupno 636 zahtjeva, od kojih je po 267 zahtjeva izvršila dodjeljivanje sredstava, 280 zahtjeva odbila, 1 aplikant je sam odustao. **Za 87 aplikacija je prezentirano, da su aplikanti ispunjavali propisane uslove utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja ostalih vrsta potpora, odnosno Javnim pozivom, i da se obveze po istom zbog nedostatka sredstava prebacuje kao dug u 2013. godinu (1.842.398 KM).** Ističemo da se jedan dio projekata u okviru modela ostalih vrsta potpora realizirao putem javnih poziva, međutim komisija nije posebno sačinjavala zapisnike po raspisanom javnom pozivu (sa otvaranja zahtjeva, razmatranja istih i sl.) iz kojih bi bilo vidljivo koliko je ukupno pristiglo zahtjeva, u kom iznosu, koliko ih je ostvarilo pravo na potporu, a koliko odbijeno. Također, nisu sačinjavani zapisnici pojedinačno za svaku vrstu programa, već su zapisnici sačinjavani na način da su se obrađivali zahtjevi iz različitih programa prema dinamici njihovog pristizanja. **Zbog navedenog, a posebno uzimajući u obzir da Komisija za ostale vrste potpora nije uzela u obzir sve pristigle zahtjeve po javnom pozivu, a prije sačinjavanja prijedloga za donošenje rješenja o odobravanju poticajnih sredstava u okviru odobrenog iznosa za navedene namjene, ne može se potvrditi da je ista radila uz dosljednu primjenu provedbenih propisa, odnosno da je ista imala sistematičan i transparentan pristup prilikom raspodjele novčanih sredstava.**

Izbor korisnika i vrednovanje zahtjeva po modelu ostalih vrsta potpora vršiti na način da se istovremeno razmatraju i boduju (sukladno sa utvrđenim kriterijima i podkriterijima) svi aplicirani projekti koji zadovoljavaju uslove iz javnog poziva i na temelju istog sačini prijedlog o odobravanju sredstava u okviru iznosa planiranih sredstava za navedene namjene. Prethodno je potrebno definirati jasne i mjerljive kriterije i podkriterije za dodjelu bodova;

Potrebno je preispitati dosadašnji način rada Komisije za ostale potpore i osigurati da ista sačinjava po svim vrstama potpora adekvatne evidencije o svim pristiglim zahtjevima i zapisnike o razmatranju istih (sa otvaranja svih zahtjeva, razmatranja i vrednovanja istih, sačinjavanja jedinstvenog prijedloga za sufinansiranje onih projekata koji su zadovoljili propisane uslove i osvojili potrebni broj bodova);

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju, vezano za nerealizirane obveze po temelju pristiglih 87 zahtjeva za ostalim vrstama novčanih potpora (1.842.398 KM), te sukladno sa konstatiranim poduzeti adekvatne aktivnosti;

5.6.4.1 Promocija i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu (2.994.824 KM)

Za Promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu (u daljem tekstu: Promocija i stvaranja ambijenta), u 2012. godini su, iz Programa utroška sredstava, utrošena proračunska sredstva u iznosu od 2.994.824 KM što u odnosu na prethodnu godinu kada je za navedene namjene izvršenje iznosilo 1.321.530 KM predstavlja veće ostvarenje za 55,87 %. Ministarstvo već drugu godinu zaredom

navedenu poziciju realizuje putem poticaja za produkciju TV emisija poljoprivrednog sadržaja i kroz medijsku Kampanju „Kupujmo domaće“.

Na temelju uvida u **Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta potpora u poljoprivredi** (29.06.2012.g) utvrdili smo da je istim **definirano da će se ova mjera realizirati na temelju javnog poziva kojim će biti utvrđeni kriteriji raspodjele sredstava, što nije sukladno sa člankom 22. Zakona o novčanim potporama** kojim je propisano da se uvjeti i način ostvarivanja potpora propisuju navedenim Pravilnikom. **Javni poziv za realizaciju zahtjeva za Promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu na teritoriji FBiH** objavljen je 05.07.2012. godine kojim je dat rok od 8 dana za podnošenje zahtjeva i propisano da se zahtjevi dostavljaju na adresu Ministarstva sa naznakom „JAVNI POZIV – II – ne otvarati“. Ovim javnim pozivom su date: **opće odredbe**, određena „**neophodna dokumentacija**“ koju moraju dostaviti aplikanti na adresu Ministarstva, kao i „**dokumentacija koju klijenti moraju predati**“ uz propisani Obrazac broj 10 da bi ušao u konkurenciju za odabir po Javnom pozivu i to za sredstva promocija: putem TV emisija, TV kuća, radijskih kuća, novinskih kuća, putem video, audio i foto zapisa. **Dakle, objavljenim Javnim pozivom za dodjelu sredstava promocije nije jasno naznačeno šta predstavlja kriterije za dodjelu sredstava po utvrđenim grupama, a za grupu D – Ostalo naznačeno je sljedeće: „pored navedenih zahtjeva za promociju i poboljšanje svijesti o važnosti domaće proizvodnje i kupovine domaćih proizvoda mogu se uvrstiti i drugi zahtjevi (projekti/programi) za koje Komisija odredi da mogu biti predmet novčane potpore“.** Operativnim uputstvom za realizaciju mjera po modelu ostalih potpora (10.07.2012.g.) utvrđeni su posebni kriteriji za vrednovanje zahtjeva od strane Komisije koji u stvari predstavljaju „dio neophodne dokumentacije“ koju su aplikanti dostavili uz Javni poziv i predviđeno da će se visina sredstava za ovu namjenu isplaćivati na osnovu ukupne vrijednosti projekta, očekivanog iznosa i bodovne liste koju utvrđuje Komisija. Na temelju Prijedloga Komisije za ostale potpore ministar poljoprivrede je donosio rješenje o dodjeli sredstava. **U 2012. godini, Ministarstvo, iako je trebalo, nije sa korisnicima poticajnih sredstava potpisivalo ugovore o realizaciji dodijeljenih sredstava, a kojima bi na precizan način definirala međusobna prava i obveze ugovornih strana.**

Pregled realizacije sredstava planirano/ ostvareno za Promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu u 2011. i 2012. godini dajemo u sljedećoj tabeli:

R. br.	Korisnik novčane potpore	Sufinanciranje TV emisija		Kampanja „Kupujmo domaće“							Ukupno data poticajna sredstva koja su pravdana i utrošena u 2012. godini (od 3 do 11)
		2011. godina	2012. godina	2011. godina	2012. godina						
					Putem medija				Putem video, audio i foto zapisa	Ostalo	
				TV kuća	Radio	Novina	WEB portal				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo	200.000	238.458	126.458		6.500					571.416
2.	TV HAYAT d.o.o. Sarajevo	197.588			80.000						277.588
3.	RTV FBiH	198.000			110.000	9.500					317.500
4.	PLATFORM CMC d.o.o. Sarajevo			54.054							54.054
5.	SV-RSA d.o.o. Sarajevo			545.430 ¹							545.430
6.	RTM – TV 1 d.o.o. Mostar		36.000		49.000	7.500					92.500
7.	Puds Almanah (BHT1)				190.000						190.000
8.	TV Pink				100.000						100.000
9.	TV OBN				80.000						80.000
10.	Face TV				63.000						63.000
11.	TV Alfa				30.800						30.800
12.	RTV Slon Tuzla				6.750	7.000					13.750
13.	RTV Kakanj				8.250						8.250

¹ 6 TV kuća putem kojih je SV-RSA emitovala kampanju „Kupujmo domaće“ su: RTV FBiH, PINK BIH, OBN, NTV HAYAT, BHT1, TV1 MREŽA).

14.	RTV BPK Goražde				7.800	6.500					14.300
15.	RTV USK				6.750	4.000					10.750
16.	RTV Tuzla				7.500	7.500					15.000
17.	TV SA				10.500						10.500
18.	Radiopostaja Orašje (3.500 KM); Kreativni mediji – Posušje (6.000 KM); Novi radio Bihać (3.500 KM); Običan radio Mostar (5.000 KM); Radio ASK Ilidža (7.000 KM); Radio Stari most Mostar (5.500 KM) Radio studio N Livno (8.000 KM); Radio Zenit Zenica (6.000 KM); RB best radio Grude (7.000 KM); Radio Q Visoko (4.500 KM) i Studio 88 (7.000 KM)					63.000					63.000
19.	Avaz-Roto press						40.000	3.600			43.600
20.	Oslobodenje						32.500	2.200			34.700
21.	Večernji list (22.500 KM); Unsko – sanske novine (12.500 KM); Start (7.500 KM) i Terra ideja (7.500 KM)						50.000				50.000
22.	Republika – neznase.ba (2.800 KM); 24 sata (2.400 KM); Vijesti.ba; Indikator.ba; Javno.ba; Revija.ba; e-balkan; gospodarstvo.ba; otvoreno.ba i Republika info (svi po 2.000 KM), te biznis.ba i energetika.ba(po 1.600 KM)							24.400			24.400
23.	SENSERVIS d.o.o. Sarajevo							79.400			79.400
24.	OR Video servis – Infobiro Sarajevo							80.100			80.100
25.	EUROPLAKAT BH d.o.o. Sarajevo								1.039.116		1.039.116
26.	Amko Komerc d.o.o. Sarajevo								470.000		470.000
27.	Dnevni list d.o.o. Mostar							2.200	35.000		37.200
	UKUPNO	595.588	274.458	725.942	750.350	111.500	122.500	32.400	159.500	1.544.116	4.316.354

Imajući u vidu da u obavljenoj reviziji za 2011. godinu Ministarstvo nije prezentiralo dokumentaciju kojom bi se potvrdilo da su zaključeni ugovori na teret fiskalne 2011. godine po temelju promocija i izvršeni, u obavljenoj reviziji za 2012. godinu izvršen je uvid u dokumentaciju vezano za izvršenje i nadzor nad realizacijom istih. Vezano za navedeno prezentirano nam je Izvješće o radu Radne grupe za izvršenje nadzora nad realizacijom ugovora zaključenih za promociju proizvodnje i poljoprivredno – prehrambenih proizvoda u 2011. godini (od 20.11.2012. godine), kao i Izvješće o utrošku sredstava po revidiranim predmetima od strane Komisije za ostale potpore sačinjen 21.05.2013. godine i dopuna istog 24.05.2013. godine, a komentar o izvršenju ugovora i obavljenom nadzoru po pojedinim korisnicima dat je u nastavku Izvješća.

5.6.4.1.1 Produkcija TV emisija poljoprivrednog sadržaja“ (274.458 KM – 2012.g. i 595.588 KM – 2011.g.)

U okviru pozicije „Produkcija TV emisija poljoprivrednog sadržaja“ (274.458 KM) u 2012. godini izvršeno je sufinansiranje dvije postojeće tv emisije: „Izazovi poljoprivrede“ kandidovanog od strane poduzeća TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo sa 238.458 KM i „Blago prirode“ od RTM – TV1 d.o.o. Mostar sa 36.000 KM. Sukladno sa objavljenim uslovima iz Javnog poziva koji je bio otvoren samo 8 dana od dana objavljivanja 06.07.2012. godine, zainteresovani kandidati za dobivanje sredstava su, pored dokaza o ispunjavanju općih uvjeta, trebali dostaviti **neophodnu dokumentaciju**: dokaz o profesionalnom radu u proizvodnji programa, dokaz o profesionalnom angažmanu voditelja projekta u tv proizvodnji i uređivanju programa, dokaz o upošljavanju djelatnika koji su direktno angažovani na tv proizvodnji programa – emisije o poljoprivredi, referentnu listu sa bilancom stanja i uspjeha za 2010. i 2011.g i troškovnik provedbenog projekta/ programa koji se kandidira. **Pojedinačni kriteriji za vrednovanje „dokumentacije koju klijenti moraju predati“ iz Javnog poziva** utvrđeni su Operativnim uputstvom za realizaciju mjera po modelu Ostalih vrsta potpore donesenim od strane ministra poljoprivrede, kojim je utvrđen i **minimalni broj od 50 bodova** za dobivanje sredstava potpore od mogućih 100. **Skrećemo pažnju da način raspodjele sredstava za „promociju putem tv emisija“ nije bio definiran Programom utroška sredstava, niti Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja potpora po Modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi, što nije sukladno članku 26. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvitku kojim je predviđeno da se novčane potpore realiziraju na temelju ovog Zakona, programa potpora i provedbenih propisa za svaki pojedini model potpore.**

Utvdili smo da Komisija za ostale potpore nije napravila Zbirni pregled o izvršenom vrednovanju svih pristiglih zahtjeva koji su zadovoljavali propisane uvjete već je radila na način da je na pojedinačnim sjednicama razmatrala određeni broj zahtjeva i utvrđivala da li isti zadovoljavaju ili ne zadovoljavaju propisane uslove, vršila bodovanje i u zavisnosti od procentualnog broja dodijeljenih bodova (od mogućih 100) davala pojedinačne prijedloge ministru da se u istom procentu izvrši odobravanje traženog iznosa sredstava (ili da se

navedeni zahtjev odbije ukoliko nije izbudovan sa minimalnim brojem od 50 bodova), nakon čega je ministar donosio rješenja o odobravanju ili odbijanju zahtjeva. Uvidom u dokumentaciju, vezano za način bodovanja pristiglih zahtjeva utvrdili smo da su podkriteriji iz Operativnog uputstva, a koji su poslužili za vrednovanje po kriteriju „Profesionalnog rada u proizvodnji TV programa“ i nosili maksimalno 50 bodova, postavljeni na način da favorizuju već postojeću produkciju emisija (0- 30 bodova), kao i pokrivenost signalom (0-20 bodova). Za vrednovanje kriterija „profesionalnog angažmana voditelja projekta i uposlenika u TV – proizvodnji i uređivanju programa“, kao i kriterija „cijene u odnosu na predloženi koncept emisije“ utvrđen je način dodjele bodova u rasponu od 0 – 20, odnosno od 0 – 40 bodova. Također smo utvrdili da je Komisija za ostale potpore, prilikom bodovanja pristiglih zahtjeva po utvrđenim kriterijima koji nisu mjerljivi i za koje nisu doneseni adekvatni podkriteriji na temelju kojih bi se izvršila procjena i bodovanje svakog pojedinačnog projekta, subjektivno procjenjivala koliko će dodijeliti bodova unutar definiranog raspona.

Navodimo da je Ministarstvo, pored dodjeljivanja sredstava u 2012. godini poduzeću TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo, i na teret fiskalne 2011. godine odobrilo sredstva navedenom poduzeću, sa kojim je 20.10.2011. godine potpisalo Ugovor na temelju kojeg je doznačilo 200.000 KM za sufinansiranje TV emisije „Izazovi poljoprivrede“ u 2011. godini, a istim su bile pokrivene i snimljene emisije u periodu prije potpisivanja ugovora. Imajući u vidu da navedeno poduzeće proizvodi emisiju koja se emituje na Javnom servisu BHT-a (BHT1), postavlja se pitanje opravdanosti odobravanja proračunskih sredstava za navedene namjene, **bez prethodno izvršenog uvida u kupoprodajni ugovor između navedenog poduzeća i Javnog servisa BHT-a sa stanovišta utvrđivanja realnosti troškova snimanja iste u odnosu na ukupno dobiveni iznos (od Ministarstva i Javnog servisa BHT-a), što upućuje na poseban status navedenog poduzeća.** S druge strane ističemo primjer podnesenog zahtjeva od strane VIDIK d.o.o. – RTV Slon Tuzla (42.500 KM) za sufinansiranjem projekta „Agro kutak“, ciklus od 50 edukativnih emisija o poljoprivrednoj proizvodnji koji je vrednovan sa samo 25 bodova, a obzirom da nije zadovoljio minimalni broj od 50 bodova za odobravanjem sredstava, za istog je doneseno rješenje o odbijanju zahtjeva za dodjelom sredstava. **Zbog naprijed navedenog, ne možemo potvrditi da je odabir korisnika sredstava za „Promociju aktivnosti vezanih za poljoprivrednu proizvodnju i poljoprivredno - prehrambene proizvode – TV emisija (274.458 KM) izvršen na transparentan način i sukladno sa člankom 26. Zakona o novčanim potporama, Programom utroška sredstava, Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja potpora po Modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi i Javnim pozivom.**

Vezano za vršenje nadzora nad utroškom dodijeljenih sredstava (2012. godine), za produkciju TV emisija poljoprivrednog sadržaja (274.458 KM) poduzećima TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo (238.458 KM) i RTM – TV 1 d.o.o. Mostar (36.000 KM), na temelju uvida u prezentiranu dokumentaciju, konstatirano je da je TIM SYSTEM dostavio Izvješće o utrošku doznačenih sredstava sa dokaznim materijalom da je uradio 50 emisija „Izazovi poljoprivrede“ koje su objavljene na BHT 1 u periodu siječanj 2012 – veljača 2013. godine, dok RTM TV 1 je dostavio narativno izvješće bez dokaznog materijala. **Međutim, od strane Ministarstva nisu poduzete aktivnosti kako bi se potvrdilo da su od strane RTM TV 1 i izvršeni poslovi za koje su doznačena sredstva.**

Vezano za vršenje nadzora nad utroškom dodijeljenih sredstava (2011. godine), za produkciju TV emisija poljoprivrednog sadržaja (595.588 KM) poduzećima TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo (200.000 KM), TV HAYAT d.o.o. Sarajevo (197.588 KM) i RTV FBiH (198.000 KM), na temelju uvida u prezentiranu dokumentaciju i Izvješća Radne grupe za izvršenje nadzora nad realizacijom ugovora zaključenih za promocije proizvodnje i poljoprivredno – prehrambenih proizvoda u 2011. godini, konstatirano je da TV HAYAT nije prezentirala dokaz o realizaciji 7 emisija „Svi na selo“ i RTV FBiH nije prezentirala dokaz o realizaciji 1 emisije „Zelena panorama“ tako da se nije moglo potvrditi da su potpisani ugovori u cjelosti i realizirani. Vezano za realizaciju zaključenog ugovora sa poduzećem TV HAYAT d.o.o. Sarajevo (za serijal od 50 priloga u centralnog informativnoj emisiji „Vijesti u 7“ i serijal od 50 specijaliziranih emisija „Svi na selo“), utvrdili smo da ugovorom nije definirano da će Ministarstvo učestvovati u realizaciji emisija i odobravati sadržaj, što je imalo za posljedicu da je ocjena emitovanih priloga vršena od strane samog izvršioca posla. Posebno ističemo priloge koji su emitovani u redovnoj informativnoj emisiji „Vijestima u 7“. **Ne može se potvrditi opravdanost ovakvog načina zaključivanja i realizacije ugovora, obzirom da se od strane Ministarstva nije na odgovarajući način pratila realizacija istog, na temelju čega bi se potvrdilo da su po osnovu emitovanja navedenih priloga/emisija postignuti odgovarajući efekti koji će pomoći promociji poljoprivrede a time i opravdao namjenski utrošak proračunskih sredstava doznačenih po ovom osnovu.**

5.6.4.1.2 Kampanja „Kupujmo domaće“ (725.942 KM - 2011. godina)

Vezano za vršenje nadzora nad utroškom dodijeljenih sredstava (2011. godine), za Kampanju „Kupujmo domaće“ (725.942 KM), na osnovu zaključenih ugovora sa poduzećima TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo (126.458 KM), SV-RSA d.o.o. Sarajevo (545.430 KM) i PLATFORM CMC d.o.o. Sarajevo (54.054 KM), konstatirano je da od strane Ministarstva nisu poduzete aktivnosti kako bi se izvršila kontrola i nadzor nad utroškom doznačenih sredstava. **Napominjemo da je u obavljenoj reviziji za 2011. godinu konstatirano da Ministarstvo, prilikom odabira naprijed navedenih dobavljača i dodjele ugovora, nije provelo procedure propisane Zakonom o javnim nabavama BiH.**

Ugovor sa poduzećem **TIM SYSTEM d.o.o. (126.458 KM)** je zaključen 30.12.2011. godine: **za usluge kreativnog dizajniranja kampanje „Kupujmo domaće“ i emitovanje kampanje**, dok su svi navedeni poslovi iz ugovora trebali biti izvođeni u suradnji i uz prethodno odobravanje od strane Ministarstva, u vremenskom periodu koji je trebao biti naknadno detaljno usuglašen. **Nije prezentirana dokumentacija, kojom bi se dokazalo u kojem vremenskom periodu je dogovoreno izvršenje kampanje „Kupujmo domaće“ sa izvršiocem posla. Također nam nije prezentiran dokaz da su usluge kreativnog dizajniranja kampanje „Kupujmo domaće“ izvršene sukladno ugovoru što podrazumijeva: izradu scenarija razvoja media kampanje sa dinamikom realizacije, izradu scenaria dinamike emitovanja, kao i da je emitovanje kampanje izvršeno sukladno ugovoru, a isto podrazumijeva: dizajn TV spota, radio džingla i video džingla, izradu Medija plana sa naručiocem posla, emitovanje marketinške kampanje „Kupujmo domaće“ putem BHT 1, BH Radija 1 – i to emitovanje TV spota i Radio džingla sukladno sa Medija planom, emitovanja sukladno sa CPP (cost per point), emitovanje 20 gratis TV spotova x 45“ u terminu nedjeljom u 13 sati, dostavljanje cjenovnik usluga za emitovanje marketinške kampanje (TV i radio) na području FBiH, usklađivanje emitovanje medijske kampanje sa rejtnzima Mareko indeksa i GRP (Gross Rating Points), odnosno zbira rejtinga u minutama u kojima je emitovan TV spot kampanje. Ističemo da nam nije prezentiran dokaz da je, sukladno ugovoru, dizajniran TV spot, radio džingl, video džingl od 45“ i audio džingl formata 40“ baziran na scenariju sa pratećom muzikom i zvučnim pravima, odnosno ko je ispred Ministarstva, kako i na koji način odobrio izvršenje poslova utvrđenih ugovorom (konačan dizajn TV spota, te radio, video i audio džingl), iako su isti bili predmet realizacije Kampanje „Kupujmo domaće“ putem medija (obveza plaćena 03.04.2012.g.).** Od strane Ministarstva prezentirana je samo prva strana Izvješća o utrošku doznačenih sredstava po navedenom temelju (23.01.2013. godine) zbog čega isti nismo mogli prihvatiti.

Ugovor sa poduzećem **SV-RSA d.o.o. Sarajevo (545.430 KM)** je zaključen 30.12.2011. godine: **za emitovanje kampanje „Kupujmo domaće“**, dok su svi navedeni poslovi iz ugovora trebali biti izvođeni u suradnji i uz prethodno odobravanje od strane Ministarstva, u vremenskom periodu koji je trebao biti naknadno usuglašen. **Ministarstvo, iako je bilo obvezno sukladno ugovoru, nije prezentiralo u kom vremenskom periodu je usuglasilo plan emitovanja kampanje, iako je prvi prijedlog Media plana (plana emitovanja) izvršilac posla trebao dostaviti u roku od 45 dana od dana potpisivanja ugovora, na temelju kojega je trebalo pratiti izvršenje navedenih ugovora.** Poduzeće SV-RSA d.o.o. Sarajevo je 12.11.2012. godine Ministarstvu dostavilo narativno **Finalno izvješće o realizaciji kampanje „Kupujmo domaće“ (u daljem tekstu: Finalno izvješće)** u čijem prilogu se nalaze sedmična izvješća o rejtnzima (Mareco Index Bosnia) kao dokaz da su TV i radio kuće određenog dana i u određeno vrijeme emitovale reklamne spotove i džinglove. U navedenom Finalnom izvješću se navodi da je kampanja „Kupujmo domaće“ od strane ovog poduzeća realizirana u vremenskom periodu od 22.06. – 30.09.2012. godine, za koju je ukupno utrošeno 545.432 KM, od čega je za reklamiranje putem 6 TV kuća (RTV FBiH, PINK BIH, OBN, NTV HAYAT, BHT1, TV1 MREŽA) utrošeno 468.002 KM i putem 23 radio kuće¹ 77.430 KM. Na temelju uvida u prezentirana sedmična izvješća o rejtnzima (Mareco Index Bosnia) konstatirano je da su od 01.08.2012. godine počeli da se emituju novi reklamni spotovi za kampanju „Kupujmo domaće“ u trajanju od 45“ i 15“ koji su zamijenili raniji reklamni spot od 45“, međutim od strane Ministarstva nije dato adekvatno obrazloženje za navedeno. Obzirom da je Ministarstvo kampanju „Kupujmo domaće“ nastavilo provoditi i na teret fiskalne 2012. godine, kojim putem je

¹ 23 radio kuće putem kojih je SV-RSA emitovala kampanju „Kupujmo domaće“ su: BH RADIO1, RADIO FEDERACIJE BIH, RSG, RADIO M, RADIO ASK, RADIO VOGOŠĆA, RADIO 8. RADIO Q ZENICA, RADIO TNT, RADIO BM, STUDIO 88, RADIO STARI MOST, RADIO N, RADIO GRUDE, RADIO MOSTAR, RADIO PLUS POSUŠJE, RADIO KAMELEON, RADIO SLON, RADIO ODŽAK, RADIO ORAŠJE, NOVI RADIO, RADIO BIHAĆ I RADIO GORAŽDE.

za usluge reklamiranja između ostalog opet angažovalo i naprijed navedene TV kuće, na temelju prezentiranih izvješća od strane istih konstatirano je da su TV kuće: PINK BIH, OBN, NTV HAYAT i TV1 započele II krug reklamiranja kampanje 05.09.2012. godine, odnosno 17.09.2012. godine, što znači da postoji preklapanje perioda reklamiranja koji je I put realiziran i plaćen putem SV-RSE d.o.o. Sarajevo (22.06. – 30.09.2012. godine) i II put preko Ministarstva. **Naglašavamo da je u III kvartalu 2012. godine počela predizborna kampanja (07.09. – 06.10.2012. godine) za lokalne izbore koji su održani 07.10.2012. godine, kao i da se na emitovanim spotovima nalazio ministar. Obzirom da Ministarstvo nije prezentiralo dokaz da je pratilo realizaciju emitovanja kampanje „Kupujmo domaće“ od strane SV-RSE d.o.o. Sarajevo, iako je sukladno potpisanom ugovoru istu trebalo pratiti na temelju odobrenog Medija plana (plana emitovanja) koji nije prezentiran, ne može se potvrditi da je navedeno poduzeće, dostavljanjem narativnog Finalnog izvješća za period 22.06. – 30.09. godine, opravdalo ukupno doznačena proračunska sredstva na teret 2011. godine u iznosu od 545.430 KM (plaćeno 04.06.2012. godine) za reklamiranje kampanje „Kupujmo domaće“.**

Ugovor sa poduzećem **PLATFORM CMC d.o.o. Sarajevo (54.054 KM)** je zaključen 19.10.2011. godine za realizaciju sljedećih usluga: **marketinško – komunikacijske filozofije, strategije i izradu komunikacijskog plana, te pružanje video i audio snimanja i produkciju, fotoservis, press clipping i media monitoring i follow up uz osnovni paket predložen Projektom.** Radna grupa za izvršenje nadzora nad realizacijom ugovora zaključenih za promocije proizvodnje i poljoprivredno – prehrambenih proizvoda u 2011. godini, u sačinjenom Izvješću je konstatirala da, iako je bila zadužena, nije mogla dati svoje mišljenje o realizaciji Ugovora sa poduzećem PLATFORM CMC d.o.o. Sarajevo, iz razloga jer članovi Radne grupe nisu marketinški stručnjaci. Ministarstvo nije poduzimalo daljnje aktivnosti po pitanju nadzora. Uzimajući u obzir navedeno, postavlja se pitanje načina dodjele sredstava novčanih potpora u 2011. godini za navedene namjene. Narativno izvješće o realizaciji ugovora, od strane navedenog poduzeća, dostavljen je 07.11.2012. godine u kojem je navedeno: da je urađeno više od 100 snimanja događaja, izjava, inserata kojima je nosilac aktivnosti bilo Ministarstvo; zatim montažu, obradu i distribuciju snimljenog materijala; arhiviranje – na stranici Regionalnog video servisa INFOBIRO sa kojeg je press služba Ministarstva preuzimala materijale i iste arhivirala i postavljala na stranicu ministarstva; fotografisanje – svi foto materijali su dostavljeni nakon događaja putem e-maila na press službu ministarstva, kao i na CD-u. **Imajući u vidu naprijed navedeno, ne može se potvrditi da je, sukladno navedenom ugovoru, izvršen adekvatan nadzor, da su doznačena sredstva utrošena za namjene utvrđene u predloženom projektu tj. za promociju proizvodnje i poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, zbog čega se ne može potvrditi ni opravdanost ovakvog načina dodjele sredstava i za navedene namjene, iz poticaja za poljoprivredu.**

5.6.4.1.3 Kampanja „Kupujmo domaće“ (2.720.366 KM - 2012. godina)

U okviru ukupnih izdataka za financiranje kampanje „Kupujmo domaće“ (2.720.366 KM), na troškove **kampanje putem medija** se odnosi 1.016.750 KM, dok je na kategoriju **ostalih kandidovanih projekata** utrošeno 1.544.116 KM. **Iako je trebalo, odabir dobavljača za usluge Kampanje „Kupujmo domaće“ nije izvršen sukladno procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavama BiH, a sa izabranim dobavljačima nisu zaključivani ugovori kojima bi se regulirala međusobna prava i obveze vezano za namjenski utrošak dodijeljenih novčanih sredstava.**

Za Promociju **Kampanje „Kupujmo domaće“ putem medija**, Ministarstvo je u 2012. godini odobrilo sredstva u ukupnom iznosu od **1.016.750 KM**, a koja se odnose na **promociju putem TV kuća (750.350 KM), radio emitera (111.500 KM), novina (122.500 KM) i WEB portala (32.400 KM)**. Zahtjevi za dodjelu sredstava su prikupljeni Javnim pozivom koji je bio otvoren 8 dana, a način vrednovanja istih je izvršen na temelju kriterija za raspodjelu sredstava utvrđenih Operativnim uputstvom donesenim od strane ministra poljoprivrede.

Raspodjela sredstava za promociju – reklame putem TV kuća (750.350 KM), izvršena je od strane imenovane Komisije za ostale potpore. Ista je razvrstala TV kuće u 3 grupe (državna/federalne, kablovske i lokalne TV stanice) i izvršila vrednovanje pristiglih zahtjeva sukladno sa kriterijima: Cjenovnicima TV kuća na bazi 2-mjesečnog, svakodnevnog emitiranja TV spotova u trajanju od 15 i 45 sekundi (0-40), te pokrivenosti signalom u odnosu na cijenu (0-40), dokaza o profesionalnom radu u proizvodnji TV programa (0-10) i profesionalnog angažmana voditelja projekta u TV proizvodnji i uređivanju programa (0-10). **Prilikom bodovanja pristiglih zahtjeva po utvrđenim kriterijima koji nisu mjerljivi (svi osim cijene) i za koje nisu**

doneseni adekvatni podkriteriji na temelju kojih bi se izvršila procjena i bodovanje svakog pojedinačnog projekta može se konstatirati da je Komisija za ostale potpore subjektivno procjenjivala koliko će dodijeliti bodova unutar definiranog raspona. Od strane Komisije za ostale potpore primijenjene su vrijednosti boda (koeficijenti) za državne/ federalne TV kuće u iznosu od 2.000 KM, za kablovske 700 KM i lokalne TV stanice 150, međutim, nije nam prezentiran dokument na temelju čega i na koji način su koeficijenti utvrđeni. Navedeno ima značajnost obzirom da se je na temelju primijenjenih koeficijenta pomnoženih sa brojem dodijeljenih bodova od strane Komisije, utvrđivao iznos dodijeljenih sredstava TV kućama, a koja su raspodijeljena u iznosima koje smo naveli u koloni broj 6 tabele ispred (koeficijent x dodijeljeni broj bodova = iznos sredstava potpore).

Raspodjela sredstava za promociju – reklame putem radio emitera (111.500 KM), izvršena je od strane imenovane Komisije za ostale potpore. Ista je pristigle zahtjeve vrednovala sukladno sa Cjenovnicima radijskih kuća na bazi 4-mjesečnog, svakodnevnog emitiranja radio spotova u trajanju od 35-40 sekundi (0-40), te pokrivenosti signalom u odnosu na cijenu (0-40), dokaza o profesionalnom radu u proizvodnji i uređivanju radio programa (0-10) i profesionalnog angažmana voditelja projekta u radio proizvodnji i uređivanju programa (0-10). Prema prezentiranom Pregledu od strane imenovane Komisije za ostale potpore, sredstva u iznosu od 111.500 KM su podijeljena radio emiterima na temelju navedenih kriterija, i u iznosima kako je to navedeno u koloni broj 7 tabele ispred.

Raspodjelu sredstava za promociju – reklame putem novina (122.500 KM), izvršila je imenovana Komisija za ostale potpore, vrednovanjem pristiglih zahtjeva sukladno sa Cjenovnicima novinskih kuća i portala na bazi 2-mjesečne kampanje, 3 x tjedno - cijena ½ stranice, cijena 1 stranice, cijena pasice (0-20), dokaza o profesionalnom radu u proizvodnji dnevnih i ostalih novina (0-60) i profesionalnog angažmana voditelja projekta (0-20), **dok je raspodjela sredstava Web portalima (32.400 KM)** izvršena na temelju Cjenovnika usluga (0-30) i dokaza o profesionalnom radu u održavanju portala (0-70). Prema prezentiranom Pregledu od strane imenovane Komisije za ostale potpore sredstva u iznosu od 122.500 KM su dodijeljena novinskim kućama u iznosu kako je to navedeno u koloni broj 8 tabele ispred i WEB portalima 32.400 KM kako je to navedeno u koloni broj 9 u tabeli.

Imajući u vidu naprijed navedeno, ne može se potvrditi opravdanost raspodjele sredstava za emitovanje kampanje „Kupujmo domaće“, financirane na teret proračunske 2012. godine, putem medija (TV kuća, radio emitera, novinskih kuća i WEB portala), obzirom da ista nije izvršena na temelju mjerljivih kriterija i uz dosljednu primjenu Zakona o javnim nabavama BiH. Vezano za navedeno, također ističemo da nije prezentiran dokaz da se pratila realizacija emitovanja navedene kampanje, iako se ista trebala provoditi sukladno sa odobrenim Medija planovima koji nisu prezentirani. Pored navedenog, na temelju uvida u dokumentaciju konstatirano je da se medijska kampanja „Kupujmo domaće“ financirana iz sredstava 2012. godine počela provoditi 17.09.2012. godine, od strane pojedinih TV kuća i radio emitera, koji period se preklapa sa reklamiranjem medijske kampanje koja se realizirala na teret proračunske 2011. godine putem poduzeća SV-RSA d.o.o. Sarajevo (22.06.-30.09.2012. godine). Na temelju odabranog uzorka utvrdili smo preklapanja perioda reklamiranja kod sljedećih medija: PINK BIH, OBN, NTV HAYAT, RTM TV1 i RADIO SLON.

Za promociju Kampanje „Kupujmo domaće“ putem video, audio i foto zapisa, Ministarstvo je u 2012. godini odobrilo sredstva u ukupnom iznosu od 159.500 KM, od čega SENSSEVIS d.o.o. Multimedijalnoj informativnoj mreži Sarajevo 79.400 KM za poslove informiranja javnosti putem video, audio i foto sadržaja kroz dnevne vijesti, izvješća i izjave, tematske priče, reportaže, intervjue i gostovanja i Obrtničkoj djelatnosti „Video servis – Infobiro“ Sarajevo 80.100 KM za izradu i distribuciju TV stanicama snimljene izjave i TV priloga, distribuciju izjava, video zapisa i TV priloga na vodeće portale u BiH. Kao i kod prethodne raspodjele, zahtjevi za dodjelom sredstava su prikupljeni istim Javnim pozivom koji je bio otvoren samo 8 dana, a način vrednovanja kriterija za raspodjelu sredstava utvrđen je Operativnim uputstvom donesenim od strane ministra poljoprivrede. Vezano za način raspodjele sredstava, revizorskom timu je prezentirano vrednovanje dva pristigla zahtjeva (koji su ujedno bili i jedini aplicirani projekti po navedenom temelju), a istima je dodijeljen maksimalan broj od 100 bodova, **po utvrđenim kriterijima iz Javnog poziva, koji nisu mjerljivi i za koje nisu doneseni adekvatni podkriteriji na temelju kojih bi se izvršila procjena i bodovanje projekta.** Na temelju uvida u dokumentaciju, ističemo da je bodovanje i Prijedlog za sufinansiranje projekta Obrtničkoj djelatnosti „Video servis – Infobiro“ Sarajevo u iznosu od 80.100 KM potpisan od strane samo jednog člana Komisije, međutim istom su sredstva u navedenom iznosu odobrena rješenjem ministra, što nije sukladno sa člankom 13. Poslovnika o radu Komisije za ostale potpore kojim je predviđeno da se

prijedlozi komisije donose većinom glasova ukupnog broja članova. Također, na temelju uvida u aplicirani zahtjev/projekat od strane SENSSERVIS d.o.o. Multimedijalne informativne mreže Sarajevo, konstatirano je da je od ukupne vrijednosti projekta od 79.400 KM, Federalno ministarstvo okoliša i turizma već obezbijedilo 30.000 KM, međutim, bez obzira na navedeno istima je dodijeljen kompletan iznos od 79.400 KM (jer su imali 100 bodova), što ukazuje na neosnovano dodjeljivanje proračunskih sredstava od strane Ministarstva. Izabranim dobavljačima sredstva su odobrena u ukupnoj vrijednosti projekta izdavanjem rješenja ministra. Zbog navedenog, ne može se potvrditi opravdanost ovakvog načina doznačavanja sredstava iz Poticaja za poljoprivredu, posebno uzimajući u obzir da sa korisnicima nisu potpisivani ugovori kojima bi se definirala prava i obveze i da nisu odobreni planovi promocije, tako da je ostalo nejasno na koji način, u kom roku i količini će se izvršiti poticani projekti, način praćenja njihove implementacije u smislu namjenskog korištenja, kao i vrednovanja rezultata koji su postignuti utroškom sredstava.

Za promociju Kampanje „Kupujmo domaće“ putem „ostalih projekata za koje komisija odredi da mogu biti predmet novčane potpore“, Ministarstvo je odobrilo sredstva u ukupnom iznosu od **1.544.116 KM**, od čega „Europlakatu BH“ d.o.o. Sarajevo **1.039.116 KM** (za štampu plakata i zakup reklamnih površina namijenjenih vanjskom oglašavanju, za period 01.08. – 09.10.2012. godine), „Amko Komercu“ d.o.o. Sarajevo **470.000 KM** (za nagradnu igru sa ciljem povećanja prodaje domaćih proizvoda planiranoj da traje od 01-23.09.2012. godine) i **Dnevnom listu d.o.o. Mostar 35.000 KM**. Zahtjevi/ projekti za dodjelu sredstava su prikupljeni Javnim pozivom koji je bio otvoren samo 8 dana a istim nisu bili utvrđeni nikakvi kriteriji za dodjelu sredstava već je samo bilo naznačeno da se mogu uvrstiti i drugi zahtjevi (projekti/ programi) za koje Komisija odredi da mogu biti predmet novčane potpore. Kriteriji i način vrednovanja kriterija za raspodjelu sredstava „ostali projekti“ utvrđeni su samo Operativnim uputstvom donesenim od strane ministra poljoprivrede na sljedeći način: Koncept, ideja, dizajn (0-30); Cijena u odnosu na trajanje (0-30); Način osvajanja javnog prostora, komunikacijski ciljevi, kontakt sa potrošačima (0-20); Teritorijalna pokrivenost (0-20). **Komisija za ostale potpore izvršila je bodovanje pristiglih zahtjeva po utvrđenim kriterijima iz Operativnog uputstva, koji nisu objavljeni, nisu mjerljivi i za koje nisu doneseni adekvatni podkriteriji na temelju kojih bi se izvršila procjena i bodovanje svakog pojedinačnog projekta, zbog čega se može konstatirati da je Komisija za ostale potpore subjektivno procjenjivala koliko će dodijeliti bodova unutar definiranog raspona. Zbog navedenog se ne može potvrditi da je odabir korisnika sredstava za promociju kampanje „Kupujmo domaće“ putem „ostalih projekata za koje komisija odredi da mogu biti predmet novčane potpore“ izvršen na transparentan način i sukladno sa člankom 26. Zakona o novčanim potporama, Programom utroška sredstava i Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja potpora po Modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi.**

Vežano za **dodjelu sredstava poduzeću „Europlakat“ d.o.o. Sarajevo**, na temelju uvida u dokumentaciju, konstatirano je da su po objavljenom Javnom pozivu, ponudena 3 projekta koji su se odnosili na štampu plakata i zakup reklamnih površina namijenjenih vanjskom oglašavanju, i to od strane „Europlakata“ d.o.o. Sarajevo, „Aumento“ d.o.o. Sarajevo i „Tamel com“ d.o.o. Sarajevo. Ponude sva tri poduzeća su se odnosile na potpuno iste lokacije (reklamne površine) namijenjene vanjskom oglašavanju pod zakup, od čega dio površina za period od 01.08. – 09.10.2012. godine i dio površina za period od 12.09. – 09.10.2012. godine. **Ponude navedene 3 firme su se međusobno razlikovale samo za ponuđeni iznos rabata u iznosu od 15 %, 10 % i 5 %, taksativno, što upućuje na povezanost pravnih lica, što smo utvrdili i na osnovu uvida u dokumentaciju.** Minimalni broj bodova za dodjelu sredstava poticaja, sukladno sa Operativnim uputstvom, je bio 80. Komisija za ostale potpore je ponudu „Europlakata“ d.o.o. bodovala sa maksimalnim brojem od 100 bodova, nakon čega je 01.08.2012. godine doneseno rješenje o prihvatanju financiranja navedenog projekata sa ponuđenim iznosom od 1.039.116 KM. **Ističemo da je poduzeće uz cjenovnik zakupa reklamnih površina ponudilo projekat – „sliku na kojoj se nalazi ministar iz reklamnog spota“.** Ponudu poduzeća „Aumento“ d.o.o Sarajevo (1.094.172 KM), Komisija je bodovala sa 75 bodova zbog manjeg iznosa rabata (10 %), što je manje od minimalnog broja od 80 bodova, tako da je za navedenog ponuđača 01.08.2012. godine doneseno Rješenje o odbijanju zahtjeva kao neosnovanog. Što se tiče trećeg pravnog lica „Tamel com“ d.o.o. Sarajevo koje je dalo ponudu za iste površine (sa rabatom od 5 %), ono je 01.08.2012. godine obavijestilo Ministarstvo da povlači svoju prijavu za vanjsko oglašavanje po navedenoj točki, što je bio razlog da je Ministarstvo 02.08.2012. godine donijelo Zaključak kojim je postupak po zahtjevu za ostvarivanje prava na novčanu potporu obustavilo. **Ističemo da je rješenje o odobravanju sredstava „Europlakatu“ d.o.o. Sarajevo doneseno 01.08.2012. godine, a uvidom u prezentirano izvješće o realizaciji navedenog Projekta, konstatirano je da**

je kampanja realizirana u dva termina: od 01.08. – 09.10.2012. godine i u periodu od 12.09. – 09.10.2012. godine. Imajući u vidu da je zakup reklamnih površina prema izvješću počeo teći 01.08.2012. godine, kada je doneseno i rješenje o izdvajanju sredstava i obveza unijeta u sistem trezora na plaćanje (plaćeno 15.08.2012. godine!), postavlja se pitanje kako su se navedeni plakati mogli u istom danu odštampati i postaviti na billboarde (204 reklamna nosača tipa billboard, 181 reklamni nosač tipa city light, 35 reklamnih nosača tipa brendirana autobuska stajališta, 5 reklamnih nosača tipa superboard, 3 reklamna nosača tipa backlight). Zbog naprijed navedenog i činjenice da Ministarstvo nije imalo objavljene kriterije za dodjelu sredstava po navedenom temelju, može se konstatirati da dodjela sredstava poduzeću „Europlakat“ d.o.o. Sarajevo u značajnom iznosu od 1.039.116 KM za štampanje plakata i zakup reklamnih površina nije izvršena na transparentan način i sukladno sa člankom 26. Zakona o novčanim potporama. Također se ne može potvrditi opravdanost ovakvog načina dodjele sredstava obzirom da se nije pratila realizacija istog na temelju čega bi se potvrdilo da su postignuti odgovarajući efekti koji će pomoći promociji poljoprivrede, a time i opravdati namjenski utrošak proračunskih sredstava. Skrećemo pažnju da se na reklamnom plakatu, koji je ponuđen u projektu i financiran iz proračunskih sredstava, nalazi slika ministra iz reklamnog spota.

Vezano za dodjelu sredstava lancu trgovina „Amko komerc“ d.o.o. Sarajevo (470.000 KM), na temelju uvida u pristigli zahtjev konstatirano je da je isti dostavio aplikaciju - projekat „Kupujmo domaće u domaćem lancu trgovina“ sa iznosom na 1.265.380 KM i pojedinačnim iznosima troškova po pozicijama. Od strane Komisije za ostale potpore navedeni projekat je **bodovan sa 85 bodova, na bazi neobjavljenih i nemjerljivih kriterija, nakon čega je ista dala prijedlog da se navedeni projekat podrži sa 470.000 KM.** Ministar je 29.08.2012. godine donio Rješenje o dodjeli sredstava koje je uneseno na plaćanje 14.09.2012. godine, a plaćeno 12.12.2012. godine. U prilogu apliciranog projekta su i nagrade sa ukupnim fondom nagradne igre od 133.861 KM, kako je navedeno, pokrivene učešćem domaćih dobavljača, koji su zajedno sa Amkom komerc d.o.o. Sarajevo i Udruženjem „Kupujmo domaće i koristimo domaće“ organizatori nagradne igre. Imajući u vidu primjenjivanu praksu od strane navedene Komisije da osvojeni iznos bodova istovremeno znači i procentni iznos odobrenih sredstava u odnosu na ponuđenu vrijednost projekta, ne može se potvrditi da je u navedenom slučaju ista primijenjena. **Također, ni od strane Komisije, ni u Rješenju nije obrazloženo koje aktivnosti sukladno sa predloženim Projektom će se realizirati za dodijeljeni iznos sredstava, niti je potpisan ugovor o realizaciji sredstava.** Obzirom da je korisnik novčanog poticaja dostavio Izvješće o utrošku dodijeljenih sredstava samo na doznačeni iznos, a vrijednost cijelog projekta je bila 1.265.380 KM, Komisija za ostale potpore je zatražila dodatno obrazloženje. U prezentiranom Izvješću je navedeno da su određene stavke projekta financirane u većem iznosu od iznosa u kandidiranom projektu, i to usluge objave i praćenja u elektronskim medijima -157.804 KM, od čega je poduzeću **TIM SYSTEM d.o.o. Sarajevo doznačeno 124.420 KM.** Sve naprijed navedeno ukazuje na netransparentno trošenje, neopravdano i neekonomično raspolaganje proračunskim sredstvima.

Imajući u vidu sve što smo naprijed naveli, vezano za kampanju „Kupujmo domaće“, može se konstatirati da je Ministarstvo ušlo u realizaciju kampanje bez prethodnog donošenja pravnog akta kojim se utvrđuje aktivnost za realizaciju programa, iznos sredstava, očekivani učinak, kao i sam postupak izbora krajnjih korisnika i dodijeljeni iznos sredstava. Iz prezentirane dokumentacije se ne može potvrditi opravdanost utroška proračunskih sredstava za navedenu kampanju u iznosu od 3.446.308 KM (725.942 KM - 2011. godina i 2.720.366 – 2012. godina), koja je kroz medije u cjelosti realizirana u periodu od 22.06. – 31.12.2012. godine, uzimajući u vidu da su određenim krajnjim korisnicima sredstva doznačena na teret fiskalne 2011. godine, da sa izabranim dobavljačima za realizaciju kampanje nisu bili precizno utvrđeni terminski planovi emitovanja kampanje, a da je u pojedinim slučajevima danom donošenja rješenja otpočinjala ista. Period emitovanja kampanje preklapa se sa periodom predizborne kampanje (07.09. – 06.10.2012. godine) za lokalne izbore održane 07.10.2012. godine. Ministarstvo je u suštini kroz Kampanju „Kupujmo domaće“ financiralo usluge za koje, iako je bilo u obvezi, nije izvršilo odabir dobavljača sukladno sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavama BiH, te samim tim ne možemo potvrditi osnovanost izbora najpovoljnijih ponuđača. Skrećemo pažnju da sa korisnicima sredstava poticaja za kampanju „Kupujmo domaće“ u 2012. godini nisu potpisivani ugovori kojima bi se definirala međusobna prava i obveze, tako da je ostalo nejasno na koji način, u kom roku i količini će se izvršiti poticani projekti, način praćenja njihove implementacije u smislu namjenskog trošenja, kao i vrednovanja rezultata koji su postignuti utroškom

sredstava. Također se ne može potvrditi opravdanost ovakvog načina dodjele sredstava obzirom da se nije pratila realizacija istog, na osnovu čega bi se potvrdilo da su postignuti odgovarajući efekti koji će pomoći promociji poljoprivrede, a time i opravdati namjenski utrošak proračunskih sredstava.

Potrebno je izvršiti analizu osnovanosti, koristi i opravdanosti utroška proračunskih sredstava za kampanju „Kupujmo domaće“ za koju su na teret 2011. i 2012. godine realizirana sredstva u iznosu od 3.446.308 KM, a medijska kampanja kompletna izvršena u periodu 22.06. – 31.12.2012. godine, koji period se preklapa sa periodom predizborne kampanje;

Potrebno je nabave usluga vršiti sukladno Zakonu o javnim nabavama BiH, a zaključenim ugovorima o nabavi usluga u slučaju plaćanja prije izvršenja usluga, utvrditi obvezu osiguranja instrumenta plaćanja;

Sa korisnicima sredstava novčanih potpora zaključivati ugovore o realizaciji dodijeljenih sredstava kojima će se jasno definirati prava i obveze ugovornih strana i ostale bitni elementi neophodni za namjensko trošenje, odnosno za zaštitu javnih sredstava;

Potrebno je izvršiti nadzor nad realizacijom svih dodijeljenih sredstava za promociju i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvođača tržištu u 2011. i 2012. godini (kampanja „Kupujmo domaće“);

Potrebno je preispitati osnovanost financiranja kampanje putem medija za promociju „poljoprivrede“ iz sredstava novčanih potpora koje se osiguravaju iz federalnog proračuna;

Potrebno je raspodjelu novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi vršiti na temelju prethodno jasno definiranih i mjerljivih kriterija za obračun i isplatu novčanih potpora, te osigurati dosljednu primjenu istih u cilju namjenskog utroška proračunskih sredstava;

5.6.4.2 Proizvodnja orijentirana izvozu (1.980.725 KM)

Za Proizvodnju orijentirana izvozu, stvaranje ambijenta za izvoz domaćih poljoprivredno– prehrambenih proizvoda, osiguranje obrtnih sredstava i jednokratne potpore (u daljem tekstu: Proizvodnja orijentirana izvozu), u 2012. godini su utrošena poticajna sredstva u iznosu od **1.980.725 KM** što predstavlja 99 % u odnosu na planirana sredstva za navedene namjene od 2.000.000 KM.

Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora za ostale vrste potpora, nisu definirani kriteriji, već je naznačeno da će se isti utvrditi javnim pozivom, što nije sukladno sa člankom 22. Zakonom o novčanim potporama kojim je predviđeno da će se uvjeti i načini ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih potpora propisati naprijed navedenim Pravilnikom. Prema tome, nije utvrđeno na koji način i na temelju kojih kriterija će Ministarstvo vršiti odabir poljoprivrednih proizvodnji za koji će vršiti sufinanciranje proizvodnji orijentiranih izvozu, kao i na koji način će se utvrđivati poticajna cijena. Napominjemo da navedeno nije utvrđeno niti Operativnim uputstvom za realizaciju mjera po modelu ostalih vrsta novčanih potpora.

Javni poziv za podnošenje prijave za za sufinanciranje izvoza poljoprivredno - prehrambenih proizvoda s teritorija FBiH objavljen je **21.12.2012. godine, sa rokom dostavljanja prijave od 5 dana**, te su istim, u posebnim odredbama, bile definirane minimalne i maksimalne količine biljnih proizvoda koji će se sufinancirati u iznosu od 0,20 KM/kg, dok je za animalne proizvode definisano da pravo apliciranja imaju klijenti koji su u 2012. godini izvezli proizvode u vrijednosti od preko 2.000.000 KM i da će se sufinancirati u iznosu od 10 % od vrijednosti ostvarenog izvoza. Ostvarenje izvoza se dokazuje na osnovu Obrasca JCI – sa izvoznim fakturama. Skrećemo pažnju da Javnim pozivom nisu navedena imena biljnih i animalnih proizvoda koji će se

sufinancirati, već da su umjesto toga navedeni samo tarifni brojevi proizvoda¹. Za animalne proizvode nije utvrđena maksimalna količina koja će se sufinancirati, a u dijelu koji opisuje sadržaj prijave na poziv navedeno je da svi klijenti moraju uz prijavu dostaviti i uvjerenje o državljanstvu vlasnika društva s tim da je „većinski vlasnik gospodarskog društva državljanin Federacije“ (za animalne proizvode). Prema prezentiranoj dokumentaciji, predsjednik Komisije za ostale potpore je 20.12.2012. godine dostavio dopis savjetniku ministra za poljoprivredu, analizu poljoprivredne politike, veterinarstvo i prehrambenu industriju, koji je od strane ministra bio zadužen za objavu navedenog javnog poziva, u kojem ga upozorava da se javni poziv kasno objavljuje, da navedeni rok za prikupljanje prijave od 5 dana nije dovoljan, da bi se uz tarifne brojeve proizvoda za sufinanciranje trebalo navesti o kojim proizvodima je riječ, da su predloženi iznosi novčanih potpora za sve tarifne brojeve previsoki i da nema argumenata na temelju kojih parametara su isti određeni. Međutim, navedeno nije uvaženo, a Javni poziv je objavljen sutradan sa rokom od 5 dana za prikupljanja prijava.

Vezano za rad Komisije, nije nam prezentirana dokumentacija da je Komisija razmotrila sve pristigle zahtjeve i na temelju istih formirala prijedlog za odobrenje ili odbijanje prijave, o čemu je odluku donio ministar. Na temelju obavljene revizije konstatirano je da su ukupno pristigli zahtjevi po navedenom Javnom pozivu premašili planirani iznos od 2.000.000 KM, a da Javnim pozivom nije predviđeno umanjenje novčane potpore ukoliko iznosi sredstava na osnovu pristiglih zahtjeva premaše planirana sredstva. Prezentiran nam je dokument da je ministar, na traženje predsjednika Komisije, dao instrukciju 28.12.2012. godine kojom je navedeno da se prioritet da zahtjevima za poticaj izvozu proizvoda životinjskog porijekla jer će isti, kako je navedeno, izgubiti tržište Republike Hrvatske od 01.07.2013. godine, kao i izvozu maline i kupine koja se prvi put potiče, s tim da se predvidi isplata u tri rate (40 %, 30 %, 30 %).

U okviru pozicije **Proizvodnja orijentirana izvozu (1.980.725 KM)** dodijeljena su sredstva za 5 korisnika, od kojih su **3 korisnika dobila poticaj u iznosu od 1.691.385 KM** ili 85,39 % sredstava, i to: **ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg** 914.046 KM (za izvoz pripremljenih ili konzerviranih mesnih proizvoda, plečki i odresci od svinja,...., kobasica i sličnih proizvoda naznačenih tarifnih brojeva), **Milkos d.d. Sarajevo** 431.100 KM (za izvoz mliječnih proizvoda i pavlake naznačenih tarifnih brojeva), te **Bos - Agro Food d.o.o. Sarajevo** 346.239 KM (za izvoz maline). Na osnovu uvida u odobreni zahtjev **Bos – AgroFood d.o.o. Sarajevo** (346.239 KM), konstatirano je da je **zahtjev za ostvarivanje poticaja izvozu podnesen od strane komercijalnog direktora koji prema Rješenju o upisu u sudski registar navedenog poduzeća nema ovlaštenje za zastupanje istog**. Na temelju uvida u odobreni zahtjev **ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg** (914.046 KM), konstatirano je da je navedeno poduzeće prezentiralo karticu prihoda od izvoza u 2012. godini na iznos od 9.854.183 KM, od čega je prema dostavljenim računima i carinskim JCI-ima (po tarifnim brojevima iz javnog poziva) priznat izvoz od 4.673.442 EUR-a na osnovu kojeg je odobren i isplaćen poticaj od 10 % vrijednosti izvoza tj. 467.344 EUR-a ili 914. 046 KM. **Na temelju odabranog uzorka faktura, kojom se dokazivao izvoz poduzeća ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg, konstatirano je da su određeni računi priznati, iako nisu bili uredni u smislu kriterija iz javnog poziva (nisu se vidjeli tarifni brojevi na JCI-ovima ili se JCI-ovi nisu mogli povezati sa fakturom)**. Od strane Komisije za ostale potpore dato je obrazloženje da su pored članova Komisije, na pregledu dokumentacije kojom se dokazivao izvoz (fakture i JCI-ovi) zbog obimnosti posla, bili angažovani i drugi državni službenici iz Sektora za poljoprivredne politike koji su napravili prvi (I) pregled i odvojili račune na uredne i neuredno u smislu usklađenosti računa sa JCI-ovima na kojima su naznačeni tarifni brojevi. Nakon toga, dokumentacija je predata savjetniku ministra za poljoprivredu, analizu poljoprivredne politike, veterinarstvo i prehrambenu industriju koji je sačinio Konačan pregled računa koji se priznaju. Ovako sačinjen Konačan pregled računa prihvaćen je od

¹ Tarifni brojevi za biljne i animalne proizvode: 08094005-šljive, 08112031-maline, 08112059-kupine i dudovi, 07019050-mladi krompir, 07019090-ostali krompir, 07031019 - ostali crveni luk i ljutika, 07051100-salata glavatica, 07051900-ostala salata, 07070005 i 07070090-krastavac i kornišoni, 07096010 - paprika, 04039059 - ostalo fermentisano ili zakiseljeno mlijeko preko 6% masti, 04031013-jogurt preko 3% masti a ne preko 6%, 01031011- jogurt ne preko 3% masti, 04015011-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće od 10% ne preko 21% u ambalaži do 2 litra neto, 04014010-mlijeko i pavlaka preko 6% masti a ne preko 10% u ambalaži do 2 litra neto, 04012099-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće preko 3% a ne preko 6% u ambalaži preko 2 l, 04012091-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće preko 3% a ne preko 6% u ambalaži preko 2 litra neto, 04012011-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće preko 1% a ne preko 3% u ambalaži preko 2 litra neto, 04011090-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće ne preko 1%, 04011010-mlijeko i pavlaka sadržaja masnoće ne preko 1% u ambalaži do 2 litra neto, 16025095 i 16024290-ostali pripremljeni ili konzervisani proizvodi od mesa, drugih klaničnih proizvoda ili krvi, ostalo od goveda, plečke i odresci od svinja, 16010099 i 16010091 -kobasice i slični proizvodi od mesa, drugih klaničnih proizvoda za jelo ili krv, prehrambeni proizvodi na bazi tih proizvoda, kobasice, sušene ili za mazanje (paštete ili paste) nekuhane.

strane Komisije za ostale potpore koja je sačinila prijedlog davanja poticaja, sukladno sa Javnim pozivom i Instrukcijom ministra.

Prema Izvješću Komisije za ostale potpore, za 19 aplikacija je prezentirano, da su aplikanti ispunjavali propisane uslove utvrđene Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja ostalih vrsta potpora, odnosno Javnim pozivom, i da se obveze po istom zbog nedostatka sredstava prebacuje kao dug u 2013. godinu (1.712.398 KM). Zbog svega naprijed navedenog, ne može se potvrditi da je izbor korisnika novčane potpore „Sufinansiranje proizvodnje orijentirane izvozu“ izvršen sukladno sa javnim pozivom i sukladno sa principima transparentnosti, na osnovu pravičnog vrednovanja svih pristiglih zahtjeva od strane Komisije za ostale potpore.

Za sufinanciranje izvoza šljive, mladog krompira, krastavaca, rajčice, paprike i salate u 2011. godini korisnicima su doznačena sredstva u iznosu od 2.646.135 KM. Rješenjima ministra o odobravanju novčanih sredstava definirana je obveza Ministarstva da prati realizaciju odobrenih zahtjeva, i da je ministar mogao, na prijedlog Komisije za ostale potpore, zatražiti povrat iznosa isplaćenih sredstava, ukoliko klijent u narednoj godini (2012.g.) ne ostvari izvoz veći za 50% od ostvarene količine u 2011. godini. Prema prezentiranoj dokumentaciji, predsjednik Komisije za ostale potpore je 12.11.2012. godine dostavio dopis savjetniku ministra za poljoprivredu, analizu poljoprivredne politike, veterinarstvo i prehrambenu industriju, kao i internom revizoru kojim je predlagao formiranje komisije, koja će vezano za sufinanciranje izvoza u 2011. godini utvrditi relevantne činjenice, međutim po navedenom zahtjevu nije dobio povratnu informaciju. **Obavljenom revizijom smo utvrdili da Ministarstvo, iako je trebalo, nije pratilo realizaciju i efekte doznačenih sredstava po navedenom osnovu u 2011. godini.**

Potrebno je Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi jasno definirati način i uvjete vršenja sufinanciranja izvoza, kao i definirati kriterije na temelju kojih će se vršiti odabir proizvodnje i utvrđivati poticajna cijena;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezanu za način raspodjele poticajnih sredstava za sufinanciranje izvoza u 2012. godini, na temelju javnog poziva koji je objavljen 10 dana prije isteka proračunske godine, sadržaj istog, kao i nerealizirane obveze za aplikante koji su ispunili uvjete iz javnog poziva, te na temelju konstatiranog poduzeti sve mjere koje su propisane zakonskim propisima. Naročito je potrebno izvršiti uvid u način dodjele sredstava poduzećima Agro Food d.o.o. Sarajevo (346.239 KM) i ZDI Produkt d.o.o. Široki Brijeg (914.046 KM);

Potrebno je izvršiti nadzor nad dosljednom primjenom odredbi rješenja ministra o doznačavanju sredstava u dijelu obveze klijenata koji su ostvarili poticaj za sufinanciranje izvoza u 2011. godini, da u narednoj godini ostvari izvoz veći za 50%, te sukladno konstatiranom stanju poduzmu dalje aktivnosti;

5.6.4.3 Potpore organizovanju poljoprivrednika (410.200 KM)

Potpore za Podršku organiziranju poljoprivrednika (poljoprivrednih i veterinarskih udruženja, poljoprivrednih zadruga, poljoprivrednih i zadružnih saveza) iskazane su u iznosu od 410.200 KM. Prema prezentiranoj dokumentaciji po navedenom temelju je pristiglo 213 zahtjeva, od čega je Komisija za ostale potpore dodijelila sredstva po 124 zahtjeva, 22 zahtjeva je odbila, dok je 67 zahtjeva ostavila neriješenim. **Prema pismenoj izjavi, Komisija je konstatirala da neriješeni zahtjevi udruženja, prema prelimiranom pregledu ispunjavaju uvjete propisane Pravilnikom, a da se isti zbog nedostatka sredstava prenose u 2013. godinu sa utvrđenim okvirnim iznosom potrebnih sredstava iznosi 130.000 KM.** Skrećemo pažnju da Pravilnikom za model ostalih novčanih potpora, kao i prethodne godine, nisu definirani kriteriji za raspodjelu sredstava, već su Operativnim uputstvom za utvrđivanje novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi utvrđeni kriteriji. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, nismo mogli potvrditi način utvrđivanja broja bodova po određenim kriterijima. Za svaki kriterij npr. „značaj programa“ utvrđen je raspon bodova, pa je tako za veliki značaj utvrđeno (14 – 25 bodova), srednji (7 - 14) i mali (0- 7). Isto tako je za kriterij „broj članova“ utvrđen raspon bodova, pa tako je za broj članova preko 100 utvrđeno (14-25 bodova), između 50 – 100 članova (7-14) i do 50 članova (0-7). Međutim nisu utvrđeni mjerljivi podkriteriji na temelju kojeg bi potvrdili na koji način je komisija utvrđivala broj bodova za svaki pojedinačni kriterij. **Naročito ističemo da u pojedinim slučajevima nismo mogli potvrditi da su podnosioci zahtjeva ispunili određeni kriterij, odnosno opravdanost dodijeljenog broja bodova. Kao primjer ističemo način dokazivanja broja članova na temelju prezentiranih spiskova bez mogućnosti provjere istog. Bodovanje izvršeno na temelju ovako utvrđenih kriterija od strane Komisije je direktno imalo utjecaja na visinu novčane potpore.**

Pored navedenog, utvrdili smo da Komisija za ostale potpore nije poštovala hronološki redoslijed zaprimanja zahtjeva prilikom njihovog razmatranja.

Prema odredbama Pravilnika za model ostalih novčanih potpora, udruženje i klijent koji nije dostavio izvješće o namjenskom utrošku sredstava, ukoliko su mu bila odobrena u prethodnoj godini, nije mogao ostvariti pravo na poticaj. Na temelju uvida u dokumentaciju, utvrdili smo da je **Udruženju poljoprivrednika BiH dodijeljeno 9.000 KM**, iako isto nije opravdalo dodijeljena sredstva u prethodnoj godini u iznosu od 43.200 KM. Navedeno udruženje je po kriteriju broja članova bodovano sa maksimalnim brojem od 25 bodova iako je isto dostavilo potpisanu izjavu da ima 96 članova, a prema navedenom kriteriju je trebalo imati preko 100 članova. Napominjemo da je rješenje o dodjeli sredstava navedenom udruženju, kao i drugim udruženjima u iznosu od 60.400 KM, doneseno i poslato na plaćanje, bez da je prethodno utvrđen stav po upitu predsjednika Komisije za ostale potpore, kojim je 13.12.2012. godine od ministra tražio instrukciju za postupanje obzirom da je procijenio da raspoloživa sredstva na ovoj poziciji (200.000 KM) neće biti dovoljna za isplatu svih zahtjeva koji zadovoljavaju uvjete. Ministar nije dao instrukcije za postupanje, a na koncu godine su ostale nerealizirane obveze po ovom osnovu u iznosu od 130.000 KM. Također smo utvrdili da **Savez poljoprivrednih udruženja FBiH** kojem su dodijeljena sredstva u **maksimalnom iznosu od 30.000 KM** (predviđena za navedenu poziciju) nije dostavio relevantno izvješće o namjenskom utrošku doznačenih sredstava u iznosu od 15.450 KM u prethodnoj godini. Vezano za navedeni Savez prezentirano nam je izvješće od 1 stranice, bez ikakve popratne dokumentacije. Ističemo da bodovanje apliciranog projekta od strane Komisije za ostale potpore nije ni izvršeno, međutim dva člana Komisije su dala prijedlog da se navedeni projekat podrži sa maksimalnim iznosom, nakon čega je 20.12.2012. godine doneseno Rješenje o odobravanju poticaja u maksimalnom iznosu od 30.000 KM. **Na temelju svega naprijed navedenog ne možemo potvrditi opravdanost utvrđenog načina bodovanja, odobravanja novčanih potpora, kao i iznos odobrenih novčanih potpora krajnjim korisnicima po navedenom osnovu.**

Potrebno je raspodjelu novčanih potpora po modelu ostalih vrsta novčanih potpora u poljoprivredi vršiti na temelju prethodno jasno definiranih i mjerljivih kriterija za obračun i isplata novčanih potpora za financiranje aktivnosti i organiziranja poljoprivrednih udruženja, poljoprivrednih zadruga i poljoprivrednih komora, te osigurati dosljednu primjenu istih u cilju namjenskog utroška proračunskih sredstava;

Potrebno je na sistematičan i organizovan način osigurati vršenje adekvatnog nadzora nad utroškom dodijeljenih sredstava udruženjima, zadrugama i savezima u 2011. i 2012. godini;

5.6.4.4 Izrada Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora proizvoda tržištu (137.500 KM) i Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata (255.000 KM)

Pozicija Izrada Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2014 – 2018. godina (u daljem tekstu: Strategija poljoprivrede) iskazana je u iznosu od 137.500 KM, a Ugovor za izradu iste zaključen je 28.12.2012. godine sa Poljoprivredno – prehrambenim fakultetom u Sarajevu **na ukupan iznos od 275.000 KM**. Prema uslovima iz Ugovora dogovoreno je da naručilac posla izvršiocu prvu tranšu u iznosu od 50 % odobrenih sredstava isplati odmah nakon potpisivanja ugovora, a drugi dio od 50 % preostalih sredstava nakon što izvršilac posla u roku od 6 mjeseci dostavi prvo izvješće o napretku koji će sadržavati rezultate provedenih analiza i davanje ključnih podataka o do tada realiziranim aktivnostima na izradi Strategije poljoprivrede, kao i detaljno finansijsko izvješće o utrošku sredstava. **Utvrdili smo da prilikom dodjele ugovora Poljoprivredno – prehrambenom fakultetu u Sarajevu za izradu Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora nisu provedene procedure propisane Zakonom o javnim nabavama BiH**, već da je dodjela ugovora izvršena na temelju Javnog poziva koji je objavljen 02.11.2012. godine za prikupljanje prijava za izradu iste, sa **sljedećim kriterijima**: referentna lista institucije koja aplicira dosadašnjim urađenim strategijama i operativnim programima za razradu strategija (Strategija/ operativni program državnog nivoa do 15 bodova, entitetskog nivoa do 10 bodova, županijskog nivoa do 5 bodova); spisak stalno uposlenih eksperata sa specijalnostima i njihovim referensama (doktor nauka do 15 bodova, magistar nauka do 10 bodova i dipl. inženjer do 5 bodova). Zainteresovani kandidati za podnošenje prijava su mogli preuzeti Projektni zadatak u prostorijama Ministarstva, u roku od 5 dana od dana objave javnog poziva, a rok za dostavljanje prijava je 15 dana. Skrećemo pažnju da ovako utvrđeni kriteriji za vrednovanje ponuda nisu adekvatni iz razloga jer se istima dokazuje samo kvalifikovanost određenog ponuđača i da ne mogu poslužiti za vrednovanje ponude. Prema prezentiranom Zapisniku Komisije za ostale potpore od **28.12.2012. godine**,

Komisija je konstatala da se po ovom javnom pozivu prijavio samo 1 ponuđač – Poljoprivredno – prehrambeni fakultet Sarajevo, da je uz projekat priložena sva potrebna dokumentacija, da podnosilac zahtjeva ispunjava uvjete za ostvarivanje novčane potpore za realizaciju dostavljenog projekta, te je predložila odobrenje traženih novčanih sredstava u iznosu od 275.000 KM, nakon čega je ministar isti dan **28.12.2012. godine** donio Rješenje o odobravanju 137.500 KM što predstavlja 50 % traženih sredstava, a u obrazloženju je navedeno da je dinamika drugog dijela, preostalih 50 % definirana potpisanim ugovorom (naprijed navedeno). Na temelju obavljene revizije, utvrdili smo da je na traženje predsjednika Komisije za ostale potpore, pomoćnik ministra za poljoprivredne politike **23.01.2013. godine** dao Mišljenje na dostavljenu prijavu na javni poziv za izradu Strategije poljoprivrede kojom je istu ocijenio kao prihvatljivu s obzirom na ispunjavanje uvjeta iz projektnog zadatka, te sugerira Komisiji za ostale potpore da istu prihvati i pristupi nastavku procedure javnog poziva. Na temelju naprijed navedenog konstatiramo da je Komisija radila nakon 31.12.2012. godine i da su zapisnik i rješenje ministra sačinjeni 28.12.2012. godine, dakle prije davanja stručnog mišljenja.

Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata iskazana u iznosu od 255.000 KM, a krajnji korisnici su **Agronomski i prehrambeno – tehnološki fakultet Sveučilišta u Mostaru** kojem su dodijeljena sredstva u iznosu od 65.000 KM za sufinansiranje projekta „Funkcionalni program razvitka ukupnog lanca vrijednosti kozarstva u FBiH“, 55.000 KM za projekat „Višenamjensko vrednovanje zemljišta u FBiH“, zatim **Agromediterranski fakultet Mostar** – dodijeljeno 40.000 KM za projekat „Razvoj maslinarstva u FBiH“, te **Poljoprivredno – prehrambeni fakultet Sarajevo** – dodijeljeno 45.000 KM za projekat „Biljni genetski resursi u poljoprivredi u FBiH“ i 50.000 KM za projekat „Voćarska rejonizacija u FBiH“. **Navedeni iznosi predstavljaju 50 % dio vrijednosti projekata, koji će se sukladno sa potpisanim ugovorima 28.12.2012. godine sa svim naprijed navedenim korisnicima, za svaki projekat pojedinačno, isplatiti nakon što izvršio posla u roku od 5 mjeseci dostave prvo izvješće o napretku koje će sadržavati rezultate provedenih analiza i davanje ključnih podataka o do tada realiziranim aktivnostima na Projektu, kao i detaljno financijsko izvješće o utrošku sredstava. Utvrdili smo da prilikom dodjele ugovora Agronomskom i prehrambeno – tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, Agromediterranskom fakultetu Mostar i Poljoprivredno – prehrambenom fakultetu u Sarajevu za izradu naprijed navedenih projekata nisu provodene procedure propisane Zakonom o javnim nabavama BiH, već da je dodjela ugovora izvršena na temelju Javnog poziva za izradu operativnih programa/ projekata, koji je objavljen 02.11.2012. godine za prikupljanje prijave za izradu istih, sa rokom za dostavljanje ponuda od **10 dana**, sa sljedećim kriterijima: kvalitet predloženog projekta do 50 % bodova, referentna lista urađenih projekata do 25 % bodova, spisak učesnika projekta sa specijalnostima i njihovim referensama do 25 % bodova). Skrećemo pažnju da zadnja dva kriterija za vrednovanje ponuda nisu adekvatna iz razloga jer se istima dokazuje samo kvalifikovanost određenog ponuđača i da ne mogu poslužiti za vrednovanje ponude. Prema prezentiranom Zapisniku Komisije za ostale potpore od **28.12.2012. godine**, Komisija je konstatala da se po ovom javnom pozivu za svaki projekat prijavio samo po 1 ponuđač koje je bodovala sa maksimalnim brojem bodova, osim za projekat „Funkcionalni program razvitka ukupnog lanca vrijednosti kozarstva u FBiH“ za koji su se prijavila 2 ponuđača (Agronomski i prehrambeno – tehnološki fakultet Mostar sa ponudom u vrijednosti od 130.000 KM i Poljoprivredno – prehrambeni fakultet Sarajevo sa ponudom od 105.300 KM), da su svi ponuđači priložili potpune zahtjeve u roku i da svi ispunjavaju opće i posebne uslove sadržane u Javnom pozivu. Komisija je prihvatila iznose sadržane u ponudama jer se isti mogu uklopiti u planirana sredstva Programom podrški za 2012. godinu, izuzev što je samo kod „Funkcionalnog programa razvitka ukupnog lanca vrijednosti kozarstva u FBiH“ odlučila da se sredstva dodijele Agronomsko i prehrambeno – tehnološkom fakultetu Mostar iako je dao ponudu sa većom cijenom, a da se Poljoprivredno – prehrambeni fakultet Sarajevo odbije na temelju manjeg broja bodova i mišljenja Sektora za poljoprivredu. **Mišljenje Sektora za poljoprivredu od 23.01.2013. godine**, u kojem je konstatirano: „da je aplikant Agronomsko i prehrambeno – tehnološki fakultet predložio detaljniji opis projekta i kroz kratkoročne, srednjoročne i dugoročne ciljeve, kao i konkretnije mjerljive rezultate po završetku projekta“ je utjecalo da Komisija za ostale potpore kvalitet njegovog predloženog projekta boduje sa 50 bodova što je za 5 bodova više u odnosu na ponudu aplikanta Poljoprivredno – prehrambeni fakultet koji je bodovan sa 45 bodova, nakon čega je ministar 28.12.2012. godine donio rješenje o odobravanju 65.000 KM što predstavlja 50 % traženih sredstava, a u obrazloženju je navedeno da je dinamika drugog dijela, preostalih 50 % sredstava definirana potpisanim ugovorom (naprijed navedeno). Kao i u prethodnom slučaju, konstatiramo da je Komisija radila nakon 31.12.2012. godine i da su zapisnik i rješenje ministra samo datirani na 28.12.2012. godine.**

Na temelju naprijed navedenog ne može se potvrditi da je Ministarstvo prilikom odabira dobavljača za izradu Srednjoročne strategije razvitka poljoprivrednog sektora u FBiH za period 2014 – 2018. godina (275.000 KM) i izradu Operativnih programa i strateških dokumenata (510.000 KM) provodilo

procedure propisane Zakonom o javnim nabavama BiH, što je imalo za posljedicu nedovoljnu transparentnost u provedenom procesu. Obzirom da su ugovori dodijeljeni uglavnom na temelju samo 1 ponude, ne može se potvrditi ni da je Ministarstvo postiglo najpovoljniju cijenu za uslugu koju je tražilo - izradu Strategije poljoprivrede i operativnih programa/ projekata, odnosno da su vrijednosti ugovora za izradu istih i realne. Evidentirane obveze po temelju zaključenih ugovora (392.500 KM) nisu iskazane na odgovarajućim pozicijama, obzirom da se radi o ugovorenim a ne i izvršenim obvezama koje su se trebale, sukladno sa Uredbom o računovodstvu proračuna u FBiH, iskazati na poziciji razgraničenja – ukalkulisane obveze. Također se ne može potvrditi ni osnovanost ugovaranja obveza iznad iznosa odobrenih sredstava za navedene namjene, a za koje će se trebati obezbijediti sredstva u 2013. godini (preostali iznos od 50 % vrijednosti ugovora ili 392.500 KM). Također se ne može potvrditi osnovanost i opravdanost uvrštavanja operativnih programa /projekata u Program podrški za 2012. godinu iz razloga jer Ministarstvo nije osiguralo da funkcioniše Vijeće za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području, kojeg imenuje ministar, a isto je zaduženo za utvrđivanje poljoprivredne politike i uvjeta financiranja primijenjenih istraživanja u poljoprivredi, sukladno članku 40. Zakona o poljoprivredi.

Potrebno je nabave usluga vršiti sukladno Zakonu o javnim nabavama BiH, a zaključenim ugovorima o nabavi usluga u slučaju plaćanja prije izvršenja usluga, utvrditi obvezu osiguranja instrumenta plaćanja;

Poduzeti aktivnosti u cilju osiguranja da Vijeće za istraživanje u poljoprivredi i ruralnom području obavlja aktivnosti za koje se isto i formira, sukladno članku 40. Zakona o poljoprivredi;

5.6.5 Suradnja između Ministarstva i Federalne uprave za inspeksijske poslove, u oblasti poljoprivrede

U vezi obavljanja inspeksijskih kontrola iz oblasti poljoprivrede, uvidom u prezentiranu dokumentaciju koja se odnosi na suradnju između Ministarstva i Federalne uprave za inspeksijske poslove FBiH (u daljem tekstu: FUZIP), utvrdili smo da se ista odvija na način da FUZIP dostavlja mjesečne planove u vezi planiranih kontrola i da o izvršenom inspeksijskom nadzoru mjesečno izvještava Ministarstvo. Pored toga o značajnim stvarima se raspravlja na zajedničkim sastancima koji se povremeno održavaju na traženje Ministarstva. **Sukladno Zakonu o novčanim potporama, federalna poljoprivredna inspekcija je tražila i dobila pozitivno mišljenje na dostavljeni Program rada Inspektorata poljoprivredne inspekcije FUZIP za 2012. godinu.** U 2012. godini, FUZIP je obavila 63 kontrole isplate sredstava novčanih potpora iz federalnog proračuna od Programom rada planiranih 136 kontrola, što predstavlja izvršenje 46%. Iz prezentirane dokumentacije se ne može potvrditi da se od strane Ministarstva u dovoljnoj mjeri prate doznačene Obavijesti i Rješenja kojima inspektori kontroliranim subjektima nalažu povrat doznačenih poticajnih sredstava (neusklađene pomoćne evidencije Službe za direktna plaćanja i ruralnom razvitku i Službe za pravne poslove). **U odnosu na prethodni period može se konstatirati da je FUZIP povećala broj inspeksijskih kontrola, međutim iako smo na navedeno ukazivali i u ranijem periodu, Izvješća o izvršenom inspeksijskom nadzoru nisu u dovoljnoj mjeri konkretna u smislu da omogućavaju praćenje ostvarenja dogovorenog plana inspeksijskih kontrola i realizaciju dogovorenih zaključaka u vezi rješavanja zajedničkih problema.** Ovo se naročito odnosi na probleme koji se prilikom inspeksijskog nadzora identifikuju vezano za isplatu sredstava novčanih potpora za poticaje u poljoprivredi koji podrazumijevaju daljnje praćenje donesenih rješenja o povratu dodijeljenih sredstava i eventualnoj zabrani apliciranja korisnicima novčanih potpora u narednom periodu. **Ministarstvo nije postupilo po preporuci revizije da sa Upravom dogovori metodologiju dostavljanja Plana i izvješćivanja o realizaciji istog, u smislu da isti sadržajno odražavaju činjenično stanje izvršenih kontrola, kao i izdatih rješenja.**

Sukladno članku 29. Zakona o poljoprivredi, korisnici (klijenti) su dužni namjenski koristiti dobivena novčana sredstva poticaja, a u slučaju utvrđivanja postojanja netačnih podataka ili nenamjenskog trošenja, isti su dužni vratiti doznačena poticajna sredstva, zajedno sa zateznim kamatama, u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o povratu od strane federalnog ministra poljoprivrede ili poljoprivrednih inspektora. Sukladno odredbama članaka 41 – 43. Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku, na rješenje federalnog poljoprivrednog inspektora može se uložiti **žalba Ministarstvu** u roku od 8 dana od dana prijema rješenja, koje je isto dužno riješiti u roku od 15 dana od dana prijema žalbe i doneseno **rješenje u drugostepenom postupku** je konačan upravni akt i protiv njega se može pokrenuti **upravni spor** kod nadležnog županijskog suda u sjedištu prvostepenog organa. **Vezano za konstatirane nepravilnosti od strane poljoprivrednih inspektora utvrđene prilikom vršenja kontrole predmeta koji se odnose na dodijeljene novčane poticaje iz „Poticaja za poljoprivredu“ već smo navodili i u točki 5.6.2. Izvješća. Rješenja o**

povratu sredstava su se uglavnom donosila jer korisnici poticajnih sredstava nisu mogli dokazati postojanje prava obzirom da se činjenično stanje na terenu bitno razlikovalo od prezentirane dokumentacije na osnovu koje su aplikanti ostvarili poticaje (nevalidni računi, dokumentacija o prijavi i kretanju životinja, neobilježene životinje i sl.).

Sukladno članku 41. Zakona o novčanim potporama, Ministarstvo u drugostepenom postupku rješava po izjavljenim žalbama na rješenja federalnog poljoprivrednog inspektora kojima se utvrđuje obveza povrata doznačenih poticajnih sredstava, **pa se postavlja pitanje sukoba interesa, jer je evidentno da je ostavljena mogućnost Ministarstvu da ne uvažava nalaze inspekcije, odnosno da poništava izdata inspekcijska rješenja o povratu sredstava.** Iako je člankom 49. Zakona o novčanim potporama definirano da klijenti koji počine prekršaj iz članka 23. navedenog Zakona gube pravo na ostvarenje novčane potpore za period od tri godine, računajući od dana dostave pravomoćnog rješenja, prema prezentiranim podacima od 2008. godine do sada donesena su samo dva rješenja o zabrani apliciranja (Vjeko d.o.o. Posušje, Klarić Marijan iz Tomislavgrada). **Kako na traženje revizije nije prezentirana dokumentacija da Ministarstvo raspolaže sa podacima vezano za izrečene prekršajne kazne po temelju članka 23. Zakona o novčanim potporama i imajući u vidu sve naprijed navedeno, može se konstatirati da Ministarstvo ne koristi zakonske mogućnosti o zabrani apliciranja pravnim i fizičkim licima za koje federalna inspekcija utvrdi da su na nezakonit način ostvarili poticajna sredstva.**

Potrebno je da Ministarstvo u suradnji sa Federalnom upravom za inspekcijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se aplikantima koji su na nezakonit način ostvarili sredstva iz Poticaja za poljoprivredu, sukladno sa člankom 49. Zakona o novčanim potporama u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvitku zabranilo apliciranje u naredne 3 godine;

Potrebno je da Ministarstvo zajedno sa Federalnom upravom za inspekcijske poslove poduzme adekvatne aktivnosti kako bi se poslovi kontrole i inspekcijskog nadzora nad utroškom javnih sredstava obavljali sukladno zakonski utvrđenim nadležnostima (i jedne i druge institucije), a u cilju ostvarenja odgovarajućeg obima kontrola nad raspodjelom novčanih potpora;

5.6.6 Zastupanje Ministarstva u upravnim postupcima u vezi povrata novčanih potpora

Na temelju prezentiranih podataka od strane Službe za opće, pravne i kadrovske poslove, utvrdili smo da je u periodu od 2009.-2012. godine od strane Ministarstva ukupno doneseno 52 rješenja (od čega 7 u 2012. godini) kojima se traži **povrat** ranije dodijeljenih sredstava novčanih potpora u iznosu od 648.332 KM za koje se naknadno izvršenim kontrolama (inspekcijskim nadzorom i kontrole ministarstva) konstatiralo da činjenično stanje ne odgovara prezentiranom stanju prilikom apliciranja za dodjelu novčanih potpora. Od navedenog iznosa je vraćeno (naplaćeno) samo 52.436 KM, što predstavlja 8,1 % od potraživanog iznosa. Od strane Federalne uprave za inspekcijske poslove u 2012. godini doneseno je 26 rješenja u ukupnom iznosu od 255.792 KM (2011.g., 26 rješenja u iznosu od 446.027 KM) od kojih je vraćeno (naplaćeno) samo 1.800 KM. Dosadašnja praksa da se konačna i izvršna rješenja o povratu dostavljaju Pravobranilaštvu FBiH na daljnje nadležno postupanje (naplatu) je nastavljena. S tim u vezi Pravobranilaštvo je 20.12.2012. godine dostavilo dopis Ministarstvu kojim ukazuje da je **veoma teško naplatiti potraživanja kada se naknadno utvrdi da je aplikant prezentirajući netačnu ili krivotvorenu dokumentaciju ostvario sredstva poticaja.** S tim u vezi navode da Ministarstvo prije dodjele poticajnih sredstava i prije sklapanja pravnog posla sa eventualnim korisnicima tih sredstava mora pribaviti svu relevantnu dokumentaciju, podatke o korisniku i obezbijediti mehanizme vraćanja tih sredstava ukoliko dodijeljena sredstva korisnik ne opravda.

Skrećemo pažnju da **postojeće zakonske odredbe nisu predvidjele mogućnost da se aplikantima, za koje se u postupku obavljanja kontrole (prije donošenja rješenja, odnosno isplate) utvrdi da su pokušali ostvariti novčane poticaje na temelju nevjerođostojne i nevalidne dokumentacije (fiktivne fakture i slično), izda rješenje o zabrani apliciranja** što bi u velikoj mjeri smanjilo broj ovakvih slučajeva za koje je inspekcijskim nadzorom i kontrolama na terenu konstatirano da se pojavljuje u velikom broju, pri čemu treba imati na umu da bi navedeno imalo i preventivni efekat za druge potencijalne slučajeve. Na navedeno je ukazivano i revizijama prethodnih godina. Ministarstvo je donijelo proceduru kojom je propisalo načina izrade pojedinačnih akata u Službi za pravne, kadrovske i opće poslove (prvostepeni i drugostepeni postupak, te izradu urneka rješenja i ugovora). **Navedenim Procedurama definirano je da u slučajevima kada rješenja prvostepenog organa, Federalne uprave za inspekcijske poslove, postanu pravosnažna, konačna i izvršna, odnosno kada protiv istih nije pokrenut upravni spor pred nadležnim sudom, Ministarstvo će razmotriti donošenje rješenja o zabrani apliciranja za klijenta koji je počinio prekršaj i isto donijeti**

sukladno zakonskim propisima. Sukladno naprijed navedenom, prema izjavi odgovorne osobe, Ministarstvo nije imalo spomenutih aktivnosti, iako je prema dostavljenom Izvješću na dan 31.12.2012. godine bilo 7 ovakvih rješenja.

U nadležnosti Službe za pravne, kadrovske i opće poslove je, između ostalog, i vođenje **drugostepenog upravnog postupka**, kao i davanje **odgovora na tužbe** u pokrenutim upravnim sporovima protiv Ministarstva. Prema prezentiranim pregledima, u 2012. godini Služba je izradila ukupno 412 drugostepenih rješenja (od čega 315 za oblast poljoprivrede) i 79 odgovora na tužbe (od čega 43 za oblast poljoprivrede). **Iz navedenih podataka je vidljivo da se najveći broj žalbi/ tužbi odnosi na oblast poljoprivrede – poticaje. Utvrdili smo povećan broj podnesenih tužbi protiv konačnih Rješenja Ministarstva kojim su klijenti odbijani sa zahtjevom za ostvarivanje novčane potpore po modelu ruralnog razvitka. Razlozi za odbijanje klijenata su uglavnom jer isti nisu nalazima sudskih vještaka mogli dokazati ulaganja u vremenu za koje su se odnosile investicije.** Prema datom pismenom obrazloženju od strane odgovorne osobe, jedan od razloga za veliki broj drugostepenih postupaka/ tužbi su i izuzetno komplikovani i teško primjenjivi pravilnici koji su nerazumljivi klijentima (npr. u vrijeme podnošenja zahtjeva važio je jedan pravilnik, a u tijeku godine pristupi se njegovim izmjenama i dopunama što stvara konfuziju kod obrađivača i mahom se klijenti odbijaju jer se izmjenama i dopunama propisuju novi uslovi u pogledu recimo grla ili dr.). Kako se zahtjev klijenta mora obrađivati prema odredbama pravilnika koje su važile u vrijeme podnošenja njegovog zahtjeva, nužno je da Ministarstvo propisuje jasne odredbe, uslove i kriterije kojima će se izbjeći česte izmjene i dopune propisa. Također je potrebno da se u cilju jedinstvenog djelovanja češće održavaju radno – konsultativni sastanci sa nižim nivoima vlasti (federalnim agencijama/ zavodima i inspekcijama, kao i županijskim ministarstvima), kako bi se zajednički usuglasili stavovi i politika djelovanja na terenu. Ovo se naročito odnosi na oblasti vodoprivrede, šumarstva, veterinarstva i poljoprivrede jer postoje federalne agencije i zavodi koji direktno provode zakone i podzakonske propise Ministarstva. **Prema pismenoj izjavi odgovorne osobe od 27.02.2013. godine, u periodu 01.01. – 27.02.2013. godine, Ministarstvo je zaprimilo čak 407 žalbi, najvećim dijelom iz oblasti poljoprivrede – novčane potpore, koje se dostavljaju u rad Službi za pravne, kadrovske i opće poslove, što predstavlja enormno povećanje ako se uzme u obzir da je u tijeku cijele 2012. godine Služba izradila ukupno 412 drugostepenih rješenja. Dakle, očito je da je Ministarstvo za nepuna dva mjeseca zaprimilo žalbi, kao i za cijelu proteklu godinu, što upućuje na nužnost utvrđivanja razloga zbog kojih se klijenti žale, te da se pristupi donošenju korektivnih mjera prilikom donošenja novih, odnosno izmjena postojećih akata kojima su regulišu uvjeti i način raspodjele sredstava novčanih potpora.**

Potrebno je pokrenuti adekvatne aktivnosti u dijelu stvaranja zakonskih uvjeta da se aplikantima za koje se u postupku obavljanja kontrole utvrdi da su pokušali ostvariti novčane poticaje na temelju nevjerođostojne i nevalidne dokumentacije izda rješenje o zabrani apliciranja;

Potrebno je da Ministarstvo nastavi suradnju sa Pravobranilaštvom FBiH u dijelu provođenja aktivnosti na izvršenju povrata (naplati) po osnovu konačnih i izvršnih rješenja, vezanih za isplaćena novčana sredstva za poticaje u poljoprivredi;

Sačiniti analizu pokrenutih drugostepenih postupaka i tužbi koji se vode protiv Ministarstva, te sukladno sa konstatiranim donijeti Plan korektivnih mjera za otklanjanje uočenih propusta i smanjenja njihovog broja;

5.7 Ostali nalazi

Provedenom revizijom za 2012. godinu utvrdili samo da je Ministarstvo samo jednim dijelom postupilo po preporukama datim u Izvješću o obavljenoj reviziji za 2010. godinu, koje se odnose na investicijske projekte, ruralni razvitak i ostale potpore. Međutim, Ministarstvo nije imalo aktivnosti vezano za preispitivanje osnovanosti doznačenih potpora u ranijem periodu, niti je u značajnom obimu vršilo nadzor nad potporama doznačenim u okviru investicijskih projekata, ruralnog razvitka i ostalih potpora u prethodnom periodu. Nalazi i preporuke po istim dati su u Izvješću o obavljenoj reviziji finansijskih izvješća za 2010. godinu. Vezano za navedeno, ističemo da nisu poduzete aktivnosti kako bi se:

- Izvršio nadzor nad namjenskim korištenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicijskih projekata preko Razvojne banke u 2010. godini, kao i ostalih projekata za koje nije izvršen nadzor iz 2009. godine;

- Nije preispitano donošenje odluka vezanih za sufinansiranje 19 projekata u iznosu od po 5.000 KM u okviru ruralnog razvitka obzirom da za iste nije bila prezentirana validna dokumentacija kojom se dokazuju uložena sredstva, a što su isti bili obvezni sukladno Napatku za ostvarivanje novčanih potpora, pored propisane dokumentacije kojom dokazuju kvalifikovanost, trebali uz podneseni zahtjev za financiranje projekta prezentirati i račune kojim dokazuju uložena sredstva. Također, nisu poduzete aktivnosti na vršenju nadzora nad utroškom ranije doznačenih sredstava krajnjim korisnicima na ime ruralnog razvitka, te na temelju konstatiranog sačinili analizu postignutih ciljeva u odnosu na utrošena sredstva i predložiti mjere za unapređenje rada;
- Izvršio uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava poduzeću „Mesna industrija Rakitno“ d.o.o. Posušje u iznosu od 44.911 KM na ime novčane potpore za regresiranje kamata na dan 31.12.2010. godine, te sukladno s konstatiranim poduzete adekvatne aktivnosti, u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;

Za dio datih preporuka u Izvješću o obavljenoj reviziji za 2010. godinu, prezentirana je dokumentacija da je Ministarstvo poduzelo određene aktivnosti, međutim ne može se potvrditi da su date preporuke u potpunosti realizirane u kontekstu konstatiranih propusta u datim nalazima. Navedeno se odnosi na sljedeće:

- Koncem 2012. godine donesen je provedbeni akt kojim su se jednim dijelom definirali uvjeti i načini dodjele novčanih potpora po modelu kapitalnih ulaganja sukladno Zakonu o novčanim potporama, obzirom da su u prethodnom periodu konstatirani značajni propusti raspodjele sredstva – kapitalnih ulaganja, međutim na temelju uvida u isti ne može se potvrditi da je pravilnik uredio pitanje osiguranja adekvatne dokumentacije kojom se potvrđuje nabava materijala i izvršeni radovi, na temelju kojih se vrši isplata novčanih poticaja.
- **Prema prezentiranom, vezano za dodijeljena sredstva u 2009. godini poduzećima Export-Import Eso d.o.o. Vitez, A-S KOMERC d.o.o. Mostar i poduzeću Perčinović d.o.o. iz Tomislavgrada za koje se prilikom vršenja naknadne kontrole od strane Ministarstva u ranijem periodu konstatiralo da su isti ostvarili novčane poticaje na temelju nevalidne dokumentacije, po preporuci revizije Ministarstvo je u 2012. godini vršilo nove kontrole na terenu.** Prema Zapisniku sa terena od 13.12.2012. godine za poduzeće Perčinović d.o.o. je samo konstatirano „**da obračunati iznos sredstava potpore u iznosu od 25 % računa odgovara činjeničnom stanju**“ i Zapisniku sa terena od 12.12.2012. godine za AS KOMERC je konstatirano: „**obzirom da je navedena roba (građevinski materijal) po računima i ugrađena u objekat, a po programu potpora u 2009. godini izgled računa nije bio definiran, tim za kontrolu smatra da klijent nije obvezan izvršiti povrat sredstava**“. Za Export – Import Eso nije prezentirano da je izvršena kontrola na terenu.
- **Prema prezentiranom, vezano za dodijeljena sredstva poduzećima KIWI – ŠPORT d.o.o. Ljubuški, RDS PROM d.o.o. Mostar i Perčinović d.o.o. iz Tomislavgrada u 2010. godini po istom temelju dva puta u okviru Poticaja za poljoprivredu, po preporuci revizije nisu poduzimane nikakve aktivnosti.**

Vezano za naprijed navedeno može se konstatirati da iako je Ministarstvo poduzimalo određene aktivnosti po preporuci revizije za dodijeljena poticajna sredstva u 2009. i 2010. godini, za poduzete aktivnosti ne možemo reći i da su bile adekvatne jer se na osnovu prezentiranih zapisnika nije moglo potvrditi kako je formiran tim za kontrolu i ko ga sačinjava, odnosno ko stoji iza potpisanog činjeničnog stanja sa terena. Ovo navodimo iz razloga jer smo u obavljenim revizijama za 2009. i 2010. godinu konstatirali da su naknadne kontrole Ministarstva, kao i Federalne uprave za inspeksijske poslove otkrivale značajne greške u kontroliranim predmetima, iako je za iste imenovana Komisija od strane Ministarstva vršila uvid na terenu prije dodjele poticajnih sredstava i prethodno konstatirala da viđeno stanje odgovara prezentiranoj dokumentaciji. Zbog navedenog smo mišljenja da bi Ministarstvo trebalo ozbiljnije shvatiti pitanje kontrola na terenu i iznaći model koji će osigurati da kontrole budu suštinske i da ih rade stručni i kvalifikovani državni službenici na čiji rad u prethodnom periodu revizija nije imala značajne primjedbe konstatirane u revizorskom izvješću.

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava poduzećima „Export-Import Eso“ d.o.o. Vitez, „A-S KOMERC“ d.o.o. Mostar i „Perčinović“ d.o.o. iz Tomislavgrada u 2009. godini, te sukladno s konstatiranim poduzeti adekvatne aktivnosti i eventualni povrat sredstava, u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;

Potrebno je izvršiti uvid u dokumentaciju vezano za dodjelu sredstava po istom osnovu dva puta, u okviru „Poticaja za poljoprivredu“ u 2010. godini, poduzećima „KIWI – ŠPORT“ d.o.o. Ljubuški, „Perčinović“

d.o.o. iz Tomislavgrada i „RDS PROM“ d.o.o. Mostar, te sukladno s konstatiranim poduzeti adekvatne aktivnosti u cilju dosljedne provedbe zakonskih i ostalih propisa;

Izvršiti nadzor nad namjenskim korištenjem sredstava doznačenih za realizaciju svih investicijskih projekata preko Razvojne banke u 2010. godini, kao i ostalih projekata za koje nije izvršen nadzor iz 2009. godine.

6. KOMENTAR

U ostavljenom roku Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva se očitovalo dopisom broj 11-14-1827-1/13 od 12.07.2012. godine na dostavljeni Načrt Izvješća o izvršenoj reviziji finansijskih izvješća Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za 2012. godinu. U navedenom očitovanju date su primjedbe i obrazloženje za dio nalaza, dok je za dio preporuka navedeno da su poduzete aktivnosti na izradi novog Plana aktivnosti za realizaciju preporuka radi otklanjanja uočenih nepravilnosti koje su konstatirane u Izvješću. Dio osnovanih primjedbi i datih obrazloženja prihvaćen je i inkorporiran u Konačan izvještaj (primjena člana 25. Zakona o poljoprivredi i člana 21. Zakona o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku, saglasnost Vlade FBiH na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji kojim se osniva Sektor za upravljanje projektima, nove aktivnosti oko donošenja Zakona o šumama). Ostale primjedbe, komentare i obrazloženja nismo mogli prihvatiti iz razloga što nije prezentirana relevantna dokumentacija na osnovu koje bi izmijenili date nalaze i preporuke u Izvještaju. Napominjemo da se najveći dio komentara odnosio na preporuke. Za obrazloženja koja nisu prihvaćena dato je pojašnjenje u Komentaru na očitovanje klijenta, i isto je dostavljeno menadžmentu Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva uz konačno Izvješće.

Rukovodilac Sektora za finansijsku reviziju

Munib Ovčina, dipl. oec.

Voda tima:

Nasiha Biberović, dipl. oec.

Član tima:

Seida Isaković, dipl. oec.

Prilog br. 1.
Izvršenje proračuna Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dan 31.12.2012. godine

Red. broj	Vrsta rashoda	Proračun za 2012. godinu ¹	Izmjene Proračuna za 2012.god. ²	Tekuća pričuva u 2012. god. ³	Zakonska preraspodjela sredstava ⁴	Smanjenje/povećanje zakonskog proračuna ⁵	Operativni Proračun za 2012. god ⁶ . (= 4 do 7)	Izvršenje Proračuna za 2012.g.	Izvršenje Proračuna za 2011.g ⁷	Izvršenje Proračuna za 2010. g.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I	Tekući izdaci (zbir od 1 do 12)	4.406.619	4.357.491				4.548.491	4.368.203	4.797.819	4.323.419
Ia)	Plaće i naknade zaposlenih	2.954.617	2.909.253	-	-	-	2.909.253	2.825.713	3.114.293	2.768.891
1.	Bruto plaće i naknade	2.550.812	2.505.448	-	-	-	2.505.448	2.473.986	2.688.618	2.350.242
2.	Naknade troškova zaposlenih	403.805	403.805	-	-	-	403.805	351.727	425.675	418.649
Ib)	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	267.835	263.071	-	-	-	263.071	259.768	282.306	246.776
3.	Doprinosi poslodavca	267.835	263.071	-	-	-	263.071	259.768	282.306	246.776
Ic)	Izdaci za materijal i usluge	1.184.167	1.185.167	-	-	-	1.376.167	1.282.722	1.401.220	1.307.751
4.	Putni troškovi	111.720	111.720	-	+30.000	-	141.720	116.968	130.139	112.749
5.	Izdaci za energiju	80.550	80.550	-	-17.000	-	63.550	45.162	67.097	63.346
6.	Izdaci za komunalne usluge	108.000	108.000	-	+18.000	-	126.000	123.607	125.601	135.348
7.	Nabava materijala	69.360	69.360	-	+40.000	-	109.360	100.571	104.069	59.953
8.	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	57.000	57.000	-	+20.000	-	77.000	75.907	64.359	67.374
9.	Unajmljivanje imovine i opreme	408.000	408.000	-	-44.000	-	364.000	356.108	478.682	483.138
10.	Izdaci za tekuće održavanje	46.750	46.750	-	-	-	46.750	23.029	26.131	51.859
11.	Izdaci za osig., bankarske usluge	20.000	21.000	-	+5.000	-1.000	25.000	20.618	16.283	15.815
12.	Ugovorne usluge	282.787	282.787	-	+140.000	-	422.787	420.752	388.858	318.169
II	Tekući transferi (zbir od 13 do 16)	80.796.000	70.796.000	95.000	-255.000	-2.000	70.634.000	70.174.388	53.789.227	57.351.876
13.	Tekući transferi drugim nivoima vlasti	1.000	1.000	-	-	-1.000	0	0	-	-
14.	Tekući transferi pojedincima	1.000	1.000	-	-	-1.000	0	0	-	15.000
15.	Transfer za poljoprivredu	78.294.000	68.294.000	95.000	-255.000	-	68.134.000	68.061.565	51.985.874	56.237.203
16.	Transfer za veterinarstvo	2.500.000	2.500.000	-	-	-	2.500.000	2.112.823	1.803.353	1.099.673
III	Kapitalni grantovi	0	0	-	-	-	0	0	-	765.000
17.	Kapitalni grant za vodoprivredu	0	0	-	-	-	0	0	-	765.000
IV	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	31.500	28.350	-	-	-15.840	12.510	11.878	36.966	26.735
18.	Nabava opreme	31.500	28.350	-	-	-15.840	12.510	11.878	36.966	26.735
Ukupno rashodi i izdaci (I + II + III + IV)		85.234.119	75.181.841	95.000	-63.000	-18.840	75.195.001	74.554.469	58.624.012	62.467.030
Broj zaposlenih		100	99				98	98	100	94

¹ Proračun FBiH za 2012. godinu (»Sl. novine FBiH« br.3/12).

² Zakon o izmjenama i dopunama Proračuna FBiH za 2012.godinu (»Sl. novine FBiH« br. 77/12) .

³ Podaci preuzeti sa odluka Vlade FBiH objavljenih u Službenim novinama FBiH za koje odobrena sredstva nisu sadržana u Izmjenama i dopunama Proračuna za 2012.g.

⁴ Podaci preuzeti sa odluke Vlade FBiH i rješenja federalnog ministarstva financija o izvršenim peraspodjelama donesenim sukladno Zakonu o proračunu u FBiH i Zakonu o izvršenju Proračuna FBiH za 2012.godinu.

⁵ Smanjenje zakonski odobrenog proračuna bez donošenja odgovarajućeg akta.

⁶ Podaci na navedenoj poziciji odgovara iznosu sredstava iskazanih u obrascu Izvješće – analiza raspoloživih sredstava (na poziciji «Iznos proračuna»).

⁷ Podaci preuzeti sa obrasca Analičkog bruto bilanca ili Izvješća – analiza raspoloživih sredstava (sa pozicija «Stvorni iznos» koji odgovara izvršenju proračuna za 2012.godinu).

Prilog br. 2.
TABELA ODOBRENIH POTPORA U 2012.g. ANALITIKA PO ŽUPANIJAMA / KANTONIMA
Tabela br. 2

Točka Programa	Modeli potpora po Zakonu o novčanim potporama u poljoprivredi i ruralnom razvitku	BPŽ/K	HBŽ/K	HNŽ/K	ŽS/K	PŽ/K	SBŽ/K	TŽ/K	USŽ/K	ZDŽ/K	ZHŽ/K	Republika Srpska (RS)	UKUPNO
A	MODEL POTICAJA ZA PROIZVODNJE	30.781	5.263.191	1.747.746	1.557.480	3.120.534	2.944.778	6.322.169	7.763.363	2.259.724	1.140.357	-	32.150.123
A/1	Biljna proizvodnja	0	1.547.818	590.148	330.492	1.753.882	401.070	1.152.464	1.223.210	261.722	107.072	-	7.367.878
A/2	Animalna proizvodnja	30.781	3.715.373	1.157.598	1.226.988	1.366.652	2.543.708	5.169.705	6.540.153	1.998.002	1.033.285	-	24.782.245
B	RASPODJELA SREDSTAVA PO MODELU RURALNOG RAZVOJA	38.776	3.448.838	4.338.906	2.209.155	392.501	4.260.380	843.058	1.274.986	1.438.744	3.011.324	7.800.000	29.056.668
B/1	Mjere ruralnog razvoja u Federaciji BiH	38.776	3.448.838	4.338.906	2.209.155	392.501	4.260.380	843.058	1.274.986	1.438.744	3.011.324	-	21.256.668
B/2	Mjere ruralnog razvoja u Republici Srpskoj (RS)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7.800.000	7.800.000
C	MODEL OSTALIH VRSTA POTPORA	46.538	46.031	471.600	4.312.231	43.900	369.531	262.054	119.929	182.779	976.466	-	6.831.059
C/1	Sufinanciranje premije osiguranja	0	0	0	54.867	30.000	0	6.095	29.797	0	0	-	120.759
C/4	Članstvo u SWG-u	0	0	0	39.273	0	0	0	0	0	0	-	39.273
C/5	Sufinanciranje međunarodnih projekata iz oblasti poljoprivrede	0	0	0	0	0	0	20.100	0	0	0	-	20.100
C/6	Podrška naučno-stručnim skupovima	4.560	0	22.740	24.150	0	9.660	26.570	1.140	17.880	0	-	106.700
C/7	Učešće na privrednim manifestacijama (sufinanciranje odlaska i izlaganja poljoprivrednih proizvođača na sajmovima i izložbama)	0	0	6.420	1.045	0	1.200	22.878	2.385	0	0	-	33.928
C/8	Potpore organizovanju poljoprivrednih i veterinarskih udruženja	9.000	15.700	15.900	34.000	3.600	28.000	24.400	5.200	28.200	35.700	-	199.700
C/9	Potpore organizovanju poljoprivrednih zadruga	3.500	0	0	16.300	3.600	17.700	25.200	16.800	19.400	0	-	102.500
C/10	Potpore organizovanju poljoprivrednih i zadružnih saveza i agronomске komore	0	0	9.900	80.700	0	0	0	4.800	12.600	0	-	108.000
C/11	Sufinanciranje uvođenja i certifikacije standarda u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	0	0	32.800	0	3.200	0	18.656	0	14.200	0	-	68.856
C/12	Proizvodnja orjentisana izvozu, stvaranje ambijenta za izvoz domaćih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	0	0	0	777.339	0	248.867	40.472	0	0	914.046	-	1.980.724
C/13	Promocija i stvaranje ambijenta za pristup domaćih proizvoda tržištu	14.300	8.000	182.000	2.689.775	3.500	0	28.750	26.750	18.750	23.000	-	2.994.825
C/14	Izrada Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u FBiH	0	0	0	137.500	0	0	0	0	0	0	-	137.500
C/15	Izrada Operativnih programa i strateških dokumenata (pasminska i voćarska rejonizacija, genetski resursi i ostalo)	0	0	160.000	95.000	0	0	0	0	0	0	-	255.000
C/16	Novčane potpore po pravosnažnim sudskim presudama	0	10.600	6.300	0	0	52.650	39.550	19.500	19.572	1.200	-	149.372
C/17	Nerealizovane potpore iz 2011. godine	15.178	11.731	35.540	362.282	0	11.454	9.383	13.557	52.177	2.520	-	513.822
	ŽUPANIJA/KANTON	BPŽ/K	HBŽ/K	HNŽ/K	ŽS/K	PŽ/K	SBŽ/K	TŽ/K	USŽ/K	ZDŽ/K	ZHŽ/K	RS	UKUPNO
	UKUPNO (A+B+C)	116.095	8.758.060	6.558.252	8.078.866	3.556.935	7.574.689	7.427.281	9.158.278	3.881.247	5.128.147	7.800.000	68.037.850
	POSTOTNO UČEŠĆE	0,17%	12,87%	9,64%	11,87%	5,23%	11,13%	10,92%	13,46%	5,70%	7,54%	11,46%	100,00%